

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532

๕2 ก.ย. 2535

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศิวะพรรณ ไหระกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

180439

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(อาจารย์นิตยา บุญสิงห์)
.....กรรมการ
(รศ.ดร.อัมพร สุษเกษม)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์นิตยา บุญสิงห์)
.....กรรมการ
(รศ.ดร.อัมพร สุษเกษม)
.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๒...เดือน...มิถุนายน...พ.ศ...๒๕๕๕..

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง
จากคณะกรรมการผู้ควบคุม คือ อาจารย์นิตยา บุญสิงห์ ประธาน และกรรมการ คือ
รศ.ดร.อัมพร สุขเกษม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณอาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล ซึ่งรับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติมให้แก่
ผู้วิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ ผศ.อธยา ภาคานพงศ์ ซึ่งกรุณาตรวจทานบทคัดย่อฉบับภาษาอังกฤษ
ขอขอบพระคุณ คุณวิริยะ สิริสิงห์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำและเอื้อเพื่อเอกสาร
ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของ ตา ยาย แม่และน้ำ ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต
และปัจจุบัน ที่ได้หล่อหลอมประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ด้วยความรัก ความห่วงใย
เสมอมา

ขอขอบพระคุณครอบครัว "ปิ่นทอง" ที่ช่วยให้งานพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ลงไปได้ด้วยดี
ขอขอบพระคุณ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้มาศึกษาต่อ
สุดท้ายขอขอบคุณพี่ เพื่อน และน้อง ๆ ทุกคนที่เอาใจใส่ ห่วงใย คอยให้กำลังใจ
จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ศิวะพรรณ ไชระกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
2 องค์ประกอบของวรรณกรรม	28
แนวคิด	28
โครงเรื่อง	39
ตัวละคร	56
บทสนทนา	77
ฉาก	84
3 กลวิธีในการเขียน	91
กลวิธีในการวางโครงเรื่อง	94
กลวิธีในการเปิดเรื่อง	94
กลวิธีในการดำเนินเรื่อง	99
กลวิธีในการปิดเรื่อง	101

บทที่	หน้า
กลวิธีในการเล่าเรื่อง	107
กลวิธีในการสร้างตัวละคร	112
4 การใช้ภาษา	121
การใช้คำ	121
การใช้ประโยค	130
การใช้สำนวน	138
วิเคราะห์คุณค่าของภาพประกอบ	142
ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ	147
ภาพช่วยในการแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ	152
ภาพช่วยขยายประสบการณ์	155
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	158
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	158
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	158
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	158
สรุปผล	160
อภิปรายผล	162
ข้อเสนอแนะ	163
บรรณานุกรม	164

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	168
ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ	169
ภาพช่วยในการแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ	176
ภาพช่วยขยายประสบการณ์	181
ประวัติของ วิริยะ สิริสิงห	185
ประวัติย่อของผู้วิจัย	191

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศเพื่อนประชาชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกสมบูรณ์นั้น ต้องการปัจจัยและใช้วิธีการมากมายหลายอย่างและวิธีการพัฒนาที่ดีสุดก็คือ การพัฒนาคนให้ เจริญงอกงามในด้านจิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความคิดและวิจรรณญาณควบคู่ไปกับความเจริญ ทางด้านร่างกาย ซึ่งต้องพัฒนาตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเยาว์ และอุปกรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา คนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ "หนังสือ" ซึ่งจะเป็นสื่อส่งเสริมความรู้ ความคิด และจินตนาการ ให้แก่เด็ก ยิ่งเด็กอ่านมากค้นคว้ามากเพียงใด ความรู้ความคิดของเขาก็จะกว้างไกลมากขึ้น เพียงนั้น ดังพระราชดำรัสในพิธีเปิดงานปีหนังสือแห่งชาติ 2515 และงานแสดงการพิมพ์ แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ที่ว่า

...หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่านและเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์ อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมี ประโยชน์ที่ประมาดมิได้ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์... 1.

นอกจากนั้นหนังสือเด็กยังมีสภาพคล้ายของเล่นหรือเพื่อนเล่นแก้เหงาสำหรับเด็กอีกด้วย เพราะเด็กได้เกี่ยวข้องกับสัมผัสหนังสือด้วยความบันเทิงใจ มีภาพสีสันให้ดูอย่างเพลิดเพลิน มีลักษณะ รูปทรงแตกต่างกันออกไป บางเล่มผู้ผลิตยังใช้วิธีการที่น่าสนใจ จูงใจผู้อ่าน เช่น ได้นินเสียง

1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ "พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานปี หนังสือแห่งชาติ 2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ อาคารสร้างใหม่ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว วันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2515" วารสารคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วย การศึกษาสหประชาชาติ. (4) : 2 : 1 - 2; เมษายน 2515.

ได้คมกลืน เป็นภาพพจน์คำให้คลาไคล เป็นต้น แม้ว่าเด็กบางคนซึ่งยังอ่านไม่ได้ แต่จากการที่เด็กได้ฟังผู้อื่นเล่า คุณภาพประกอบต่อเนื่องเป็นเรื่องราวทำให้รู้เรื่องดีโดยตลอด ส่วนเด็กที่อ่านหนังสือได้แล้ว ก็จะได้รับคามเพลิดเพลินยิ่งขึ้น

หนังสือสำหรับเด็กจะให้ประโยชน์ต่อเด็กโดยตรงคือ ผู้เล่าจะมีพัฒนาการทางภาษา โดยเด็กได้รับรู้เรื่องราวจากหนังสือแล้ว เด็กมักจะไปถ่ายทอดให้เพื่อนได้รับรู้เรื่องราวจากหนังสือนั้น ๆ ด้วย อันก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินบ้าง ได้รับความรู้บ้าง ขณะเดียวกัน ผู้เล่ายังได้พัฒนาความคิด การลำดับความ พัฒนาภาษา ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางภาษาไปด้วย

สำหรับการสร้างหนังสือเด็กนั้น มิใช่เป็นสิ่งที่ง่ายที่ทุกคนจะทำได้เหมือนกันหมด การสร้างหนังสือสำหรับเด็กต้องสร้างตามความต้องการและความสนใจ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยยึดเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งแม้นมาส ขวลิต ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "การเขียนหนังสือเด็กนั้น แม้ความยาวจะไม่มากแต่ยากที่จะเขียนได้ ต้องคำนึงถึงจิตวิทยาของเด็ก ความสามารถในการรู้คำ ความสามารถในการทำให้เป็นที่สนใจของเด็ก" ¹ จึงเป็นสิ่งที่ผู้จัดทำควรตระหนักและพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ได้หนังสือที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก จะเห็นได้ว่า การที่เด็กจะได้รับคุณค่าจากวรรณกรรมมากนักน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับนักเขียนว่า มีความรู้ ความสามารถเข้าใจจิตวิทยาของเด็ก ๆ มีศรัทธาในการที่จะเขียนเรื่องเพื่อเด็กโดยแท้จริงหรือไม่ ซึ่งปราณี เชียงทอง² ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

การจะเขียนเรื่องสำหรับเด็กควรคำนึงถึงเรื่องความสนุกสนานบันเทิงใจของเด็ก ควบคู่ไปกับการสอดแทรกค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม อุดมการณ์ของชาติ และสิ่งที่ดีงามอันพึงประสงค์ที่จะปลูกฝังให้เด็กไว้อย่างพร้อมมูล เรื่องสำหรับเด็กต้องเป็นเรื่องที่ตีมีคุณค่า เรื่องของผู้ใหญ่ แม้ว่าบางครั้งจะไม่ได้ไปบ้างก็ยังไม่เป็นพิษเป็นภัยมากนักเพราะผู้ใหญ่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากกว่า สิ่งใดดี หรือไม่ได้อย่างไรสามารถวิเคราะห์ได้

¹แม้นมาส ขวลิต. "หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน," จันทร์เกษม 69.

มีนาคม - เมษายน 2509. หน้า 5

²ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2526. หน้า 113.

แต่เด็กยังขาดประสบการณ์และอ่อนวัยต่อโลกจะ ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งใดคือหรือ สิ่งใด ไม่ใช่ สิ่งใดควรหรือไม่ควร ได้อย่างผู้ใหญ่ ดังนั้นการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก จึงต้อง ระมัดระวังและระลึกในข้อนี้ให้มาก

นักเขียนต้องตระหนักเสมอว่า เด็ก จะตั้งใจอ่านวรรณกรรมและจดจำเป็นแบบอย่าง ดังนั้นในการเขียนทุกครั้งจึงต้องระมัดระวังทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อเรื่อง การใช้ภาษา ตลอดจนพฤติกรรมของตัวละคร ต้องรู้ว่าเด็กชอบหรือไม่ชอบอะไร ควรให้อะไรกับเด็ก ผู้เขียน จึงมีบทบาทสำคัญที่จะบันทึกลงงานเขียนของตนเป็นประโยชน์แก่เด็ก ตามวัย และวุฒิภาวะที่เหมาะสม โดยมีความประสงค์ที่จะปลูกฝังคุณธรรม สอดแทรกเนื้อหาสาระไว้ในวรรณกรรมของตน อันจะมีคุณค่าแก่เด็กซึ่ง วริยะ สิริสิงห์¹ ได้ให้ข้อคิดในด้านคุณค่าที่เด็กได้รับจากวรรณกรรมสรุป ได้ดังนี้คือ

เพื่อให้เด็กได้แก้ปัญหาเมื่อนำตนไปเป็นตัวละครในเรื่องอีกทั้งให้เด็กได้ทราบถึง ความเป็นจริงในโลกรอบ ๆ ตัวเด็กตลอดจนให้เด็กได้มีประสบการณ์กว้างขวางและเจริญขึ้น ในการค้นหาความหมายต่าง ๆ ของชีวิต และเพื่อช่วยให้เด็กได้ตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่สังคม ของเขายอมรับ และจะได้ปรับตนให้ถูกต้อง

การที่จะทราบถึงคุณสมบัติของนักเขียนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถประเมินได้จากผลงานของเขาว่า มีลักษณะอย่างไร เนื้อหาของเรื่อง การใช้ภาษา ตลอดจนคุณค่าของภาพประกอบ ดีหรือไม่ ผลงานเป็นที่ยอมรับนับถือโดยได้รับความนิยมจาก ผู้อ่าน มีการพิมพ์เพิ่มหรือได้รับรางวัลมากน้อยเพียงใด

จากการพิจารณาตามลักษณะดังกล่าวมาแล้วนั้น ปรากฏว่างานวรรณกรรมของ วริยะ สิริสิงห์ มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้วคือ

¹วริยะ สิริสิงห์. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. 2524. หน้า 23.

เรื่อง อาณาจักรริมบึง ได้รับรางวัลชมเชยจากการประกวดหนังสือสำหรับเด็ก ปี 2520 และพิมพ์ติดต่อกันถึง 5 ครั้ง (นับถึงปีที่ทำการวิจัย)

เรื่อง ปลาวาฬของน้อย ได้รับรางวัลชมเชยจากการประกวดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2522 และยังได้รับเลือกจากยูเนสโกให้เป็นตัวแทนเรื่องสั้นสำหรับเด็กจากประเทศไทย ปี 2521 เรื่องนี้ได้พิมพ์ติดต่อกัน 3 ครั้ง (นับถึงปีที่ทำการวิจัย)

เรื่อง พลายล้าควน ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2527

เรื่อง ลูกสลัม ได้รับเลือกให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง ไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ได้รับเลือกเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จากกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง ขนพุกับหูกึ่ง ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2533

เรื่อง แมวเอ๋ยแมวเหมียว ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2533

นอกจากผลงานวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี จะได้รับรางวัลและได้รับเลือกให้เป็นหนังสืออ่านประกอบของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ผลงานวรรณกรรมประเภทสารคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ ยังได้รับรางวัล คือ

เรื่องคู่มือเลี้ยงปลาตู้ ได้รับรางวัลดีเด่นระดับเด็กวัยรุ่นจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2523

เรื่อง คินสอพอง ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือ งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี 2532

สารคดีสำหรับเด็ก ของ วิริยะ สิริสิงห์ มีเป็นจำนวนมาก เช่น การผจญภัยของหยดน้ำ หมี่สีน้ตาล นิยายจากก้อนหิน ลูกโป่ง เทียววันหยุด เกาะตึกก การทำกระดาษว่าว สวนตุ๊กตาสัตว์ สงครามขยะ พรหมเปอร์เซีย เทียนไข และน้ำตาลโดนด จะเห็นได้ว่างานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ มีเป็นจำนวนมาก ทั้งประเภท

บันเทิงคดี และสารคดี การทำงานของเขาต้องเกี่ยวข้องกับคลุกคลีกับเด็ก ๆ ทั้งชีวิตการเป็นครูในอดีต เป็นบรรณาธิการหนังสือสำหรับเด็ก คือ ชัยพฤกษ์ เป็นผู้ก่อตั้งชมรมเด็กและสำนักพิมพ์ สุวีริยาสาส์นในปัจจุบัน ได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมในประเทศและต่างประเทศหลายครั้งเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก จุดประสงค์ในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กของเขาก็คือ การส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เฟลิดเฟลิน และได้คติจากการอ่านหนังสือ

จากผลงานที่มีประสิทธิภาพเป็นจำนวนมากตลอดจนความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ทำให้ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาวิเคราะห์ผลงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ประเภทบันเทิงคดีในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ซึ่งไม่มีการวิจัยผลงานของนักเขียนผู้นี้มาก่อน ผลจากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจวรรณกรรมสำหรับเด็กและผู้ผลิตวรรณกรรมที่พึงประสงค์สำหรับเด็กต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรม สำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ในด้านองค์ประกอบ กลวิธีในการเขียน การใช้ภาษา และคุณค่าของภาพประกอบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิเคราะห์จะทำให้ทราบลักษณะงานวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภท บันเทิงคดี ของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ในด้านองค์ประกอบ กลวิธีในการเขียน การใช้ภาษา และคุณค่าของภาพประกอบ

2. ผลของการศึกษานี้ จะเป็นแนวทางหรือแบบอย่างของการสร้างงานวรรณกรรมเด็กที่มีคุณภาพต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้ จะวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีของ
 วิริยะ สิริสิงห์ ทั้งนามจริงและนามปากกา คือ บุรพา ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532
 เท่านั้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีของ
 วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วง ปี พ.ศ. 2515 - 2532 มีทั้งหมด 38 เรื่อง ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. เกิดเป็นเบ็ด (15 มกราคม 2515)

2. ปลาทอง (15 กันยายน 2515)

ชุดอาณาจักรมิง รวมเล่ม (กุมภาพันธ์ 2520) มี 3 เรื่อง คือ

3. ความคิดของอ๊อดน้อย (จากชุดอาณาจักรมิง ปี 2520)

4. แมลงกินเลือด (จากชุดอาณาจักรมิง ปี 2520)

5. กระต่ายสร้างรัง (จากชุดอาณาจักรมิง ปี 2520)

6. ดอกไม้จอมหยิ่ง (22 พฤษภาคม 2520)

7. เจ้าหนอนน้อย (พฤศจิกายน 2522)

ชุดปลาวาฬของน้อย รวมเล่ม (ธันวาคม 2522) มี 10 เรื่องคือ

8. เมื่อนายหมึกไปวางตะครี๊ด (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

9. ปลาหมึกพบหมึก (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

10. ชุดปูเล (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

11. น้อยอยากเที่ยวทะเล (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

12. ลากอวนปูม้า (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

13. วิกบ่อปลาตุ๊ก (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

14. ปลาวาฬของน้อย (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

15. ชุดจิ้งหรีด (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)

16. หากินกับหอย (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)
17. จดหมายเป็นหมัน (จากชุดปลาวาฬของน้อย ปี 2522)
18. อ้วนกับแดงโม (2525)
19. ลูกสลัม (2526)
20. พลายลัดดา (สิงหาคม 2527)

ชุดสามสหายนักสืบ รวมเล่ม (14 มกราคม 2528) มี 9 เรื่อง คือ

21. ผี (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
22. กิ้ง (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
23. งู (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
24. ไก่ชน (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
25. พ่อไก่ก๊าก (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
26. ข่าวย้าย (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
27. ความลับในเล้าไก่ (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
28. จับขโมย (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
29. สามสหายนักสืบ (จากชุดสามสหายนักสืบ ปี 2528)
30. คุณกลม ๆ เล็ก ๆ (พฤศจิกายน 2528)
31. ลูกช้างเกร (กรกฎาคม 2530)

ชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต รวมเล่ม (ธันวาคม 2531) มี 6 เรื่องคือ

32. ผมหื้อไข่ง (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
33. แบ่งน้ำของไข่ง (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
34. ไข่งจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
35. นักเคมีในอดีต (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
36. ผงฆ่าแมลงสาบ (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
37. ความหวัง (จากชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ปี 2531)
38. ขนฟูกับหูตั้ง (2532)

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กให้อ่านอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก

องค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่มาประกอบกันขึ้นเป็นเรื่อง ได้แก่ แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และจากกลวิธีในการเขียน หมายถึง วิธีการที่นักเขียนแต่ละคนนำมาใช้ในการสร้างงานประพันธ์ของตน ให้มีคุณค่าและน่าสนใจ มากกว่าการบอกเล่าตามธรรมดา เช่น กลวิธีเกี่ยวกับการวางโครงเรื่อง การเล่าเรื่อง และการสร้างตัวละคร

การใช้ภาษา หมายถึง การใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้สำนวน เพื่อให้ได้ความหมายตามที่ต้องการ ในอันที่จะถ่ายทอดเรื่องราวไปสู่ผู้อ่าน

คุณค่าของภาพประกอบ หมายถึง ภาพประกอบช่วยให้ วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจภาพช่วยในการแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจและยังช่วยขยายประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านด้วย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลขั้นต้นและข้อมูลขั้นรองประกอบกันแล้ว เสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ประเภทบันเทิงคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ จะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาชีวประวัติและผลงานของ วิริยะ สิริสิงห์ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์
2. ศึกษาหลักเกณฑ์การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 จำนวน 38 เรื่อง

4. วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของ วิริยะ สิริสิงห์ ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย
 - 4.1.1 แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง
 - 4.1.2 โครงเรื่อง
 - 4.1.3 ตัวละคร
 - 4.1.4 บทสนทนา
 - 4.1.5 ฉาก
- 4.2 วิเคราะห์กลวิธีการเขียนประกอบด้วย
 - 4.2.1 กลวิธีในการวางโครงเรื่อง
 - 4.2.2 กลวิธีในการเล่าเรื่อง
 - 4.2.3 กลวิธีในการสร้างตัวละคร
- 4.3 วิเคราะห์การใช้ภาษา ประกอบด้วย
 - 4.3.1 การใช้คำ
 - 4.3.2 การใช้ประโยค
 - 4.3.3 การใช้สำนวน
- 4.4 คุณค่าของภาพประกอบได้แก่
 - 4.4.1 ภาพช่วยเสริมแต่ง ให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ
 - 4.4.2 ภาพช่วยให้การแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ
 - 4.4.3 ภาพช่วยขยายประสบการณ์

5. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของ วิริยะ สิริสิงห์ มีดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีในการเขียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของภาพประกอบ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีผู้เสนอไว้ดังนี้

สมบูรณ์ คิงพะมานันท์¹ ได้กล่าวถึงเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กว่า จะต้องพิจารณา

1. คำโครงเรื่อง จะต้องลึกลับเหตุการณ์ให้สมเหตุสมผล
2. เนื้อเรื่อง ต้องตรงกับความสนใจของเด็ก
3. สารสำคัญของเรื่อง ควรแทรกไว้ในเนื้อหาอย่างแนบเนียน
4. ตัวละครจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ ขอให้สมจริง มีความเป็นธรรมชาติ วัยของ

ตัวละครให้ใกล้เคียงกับวัยของผู้อ่าน

5. แบบของการเขียน วิธีเขียนง่าย ๆ ชัดเจน และจบลงด้วยความพอใจ

หลักเลี่ยงการเขียนเพิ่นแถม ประชดประชัน

6. รูปเล่มต้องดึงดูดความสนใจ ขนาดตัวหนังสือต้องเหมาะสมกับวัย คุณภาพกระดาษดีการเข้าปกแข็งแรง

ปราณี เชียงทอง² เสนอแนวทางการประเมินวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยพิจารณาจาก

¹สมบูรณ์ คิงพะมานันท์. วารสารบรรณศาสตร์. 2522. หน้า 69 - 73.

²ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2526. หน้า 78 - 79.

1. จาก จากจะบอกให้รู้ว่า เรื่องเกิดที่ไหน เมื่อใด จากของเรื่องต้องชัดเจน น่าเชื่อถือ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ จากของเรื่อง ต้อง ตรงกับความเป็นจริง

2. การดำเนินเรื่อง ต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ในเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

3. ตัวละคร ตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง และแสดงบทบาทอย่างไร การเสนอ ตัวละครในเรื่อง เสนอโดยวิธีใด

4. คำโครงเรื่อง คำโครงเรื่องควรเต็มไปด้วยกิริยาอาการ เป็นเรื่องที่ ตัวละครเอกประสบปัญหา ต้องใช้ความพยายามในการแก้ปัญหาเด็ก ๆ มักชอบเรื่องที่ตัวละครเอก ของเรื่องสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ในตอนจบ

5. แนวคิดของเรื่อง เรื่องสำหรับเด็กแนวคิดของเรื่อง ไม่ควรเป็นเรื่องลึกซึ้ง หรือซับซ้อน ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันตามประสบการณ์ของเด็ก

6. แนวการเขียน หมายถึงเรื่องนั้น ๆ เขียนทางองใด แสดงความรู้สึกและ ความคิดเห็นโดยวิธีใด ยกหรือง่ายแก่การทำความเข้าใจของเด็ก การเขียนใช้ถ้อยคำ สำนวนและคำศัพท์ต่าง ๆ เหมาะกับวัยและประสบการณ์ของเด็กเพียงใด

7. รูปเล่มและภาพประกอบ รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กควรเหมาะสม สะดวก ต่อการหยิบถือของเด็ก กระดาษมีคุณภาพดี ขนาดตัวหนังสือต้องพอเหมาะกับวัยและสายตาของเด็ก การเว้นวรรคตอน สะกดการันต์ถูกต้อง ภาพประกอบควรเป็นภาพสี มีลักษณะเป็นภาพง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน

ส่วน บทคัดย่อ พงศะวัน¹ ได้กล่าวถึง เกณฑ์การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ว่าควรพิจารณา

1. เนื้อหาสาระของเรื่อง เมื่อเด็กอ่านแล้ว ได้แนวคิดอย่างไรบ้าง เด็ก ไม่ต้องการให้สอนตรง ๆ การมีนิทานเป็นตัวอย่าง ให้แนวปฏิบัติได้ดีกว่าการสอน

¹บทคัดย่อ พงศะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. 2521. หน้า 10 - 12.

2. โครงเรื่อง หมายถึง การวางลำดับทำเป็นเรื่อง ซึ่งผูกเป็นเงื่อนปมที่ทำให้ ตัวเอกประสบปัญหาที่ต้องขบคิด หาทางคลี่คลายปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3. ตัวละคร ตัวละครเป็นตัวละครที่แสดงพฤติกรรมออกมาตามลักษณะนิสัย และสภาพแวดล้อม

4. ฉากและบรรยากาศ ฉาก แสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องเรื่องเป็นตอน ๆ ต่อเนื่องกันดี บรรยากาศ หมายถึง สภาพการดำเนินชีวิตของตัวละคร สภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความรู้สึก การเปรียบเทียบให้เกิดอารมณ์ร่วม เสมือนผู้อ่าน เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

5. ภาพประกอบ ภาพมีความสำคัญมากที่จะกระตุ้นให้เด็กสนใจ เน้นให้เห็นคุณค่า ในการเล่าเรื่องราว ซึ่งช่วยสร้างจินตนาการ ขณะเดียวกันภาพต้องขึ้นอยู่กับลักษณะ เรื่องที่แต่ง ถ้าเป็นเรื่องเพื่อผ่นควรเป็นภาพการ์ตูน ถ้าเป็นเรื่องจริง ก็ควรเป็นภาพเหมือน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีดังนี้

สุนทรี่ มีพร้อม¹ ได้วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับขณะการประกวด และเสนอ หลักเกณฑ์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า

1. โครงเรื่อง ควรแปลกใหม่
2. เนื้อเรื่องควรถูกใจเด็ก เช่น เป็นเรื่องของสัตว์ หรือการผจญภัยที่น่าตื่นเต้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก
3. เรื่องควรสนุกอ่านแล้วสบายใจ
4. ใช้ภาษาง่าย ขนาดตัวอักษรเหมาะกับวัยของเด็ก

¹สุนทรี่ มีพร้อม. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับขณะการประกวด. 2522.

5. ตัวละครต้องใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ถ้าเป็นสัตว์ก็ต้องเป็นสัตว์เลี้ยงที่เด็กรู้จัก พูดได้เหมือนคน
6. จากและบรรยากาศ เป็นแบบไทย ๆ ให้ความรู้สึก
7. ภาพประกอบ ช่วยอธิบายเรื่องได้ดี และควรให้สีสันสดใส มีชีวิตชีวา
8. สิ่งที่จะนำมาเสนอแก่เด็กควรแสดงถึงความดีงาม ความถูกต้อง อันเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งให้ประโยชน์ในด้านความรู้ ด้านจิตใจด้วย

นอกจากเกณฑ์ในการเขียนหนังสือ สำหรับเด็กแล้ว ผลการวิจัยของสุนทรียะ มีพร้อม สรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กจบขั้นตอนการประกวด ประเภทบันเทิงคดีนั้น สอนให้เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครู อาจารย์ ให้ความสามัคคี ความซื่อตรง ความกล้าหาญ ความอดทน ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

กฤษฎา ผลชีวิน¹ ได้เสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 - 2519 สรุปได้ว่า หนังสือจำนวน 174 เล่ม ที่นำมาวิจัยนั้น คุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม และภาพประกอบอยู่ในระดับดี หนังสือส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่จะส่งเสริมและพัฒนากิจการด้านสังคมและจิตใจเกี่ยวกับความรัก ความกล้าหาญ ความอดทน และมีเนื้อหาที่จะเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา ในด้านความมีเขวี้ยงปัญญา และจินตนาการ หนังสือจำนวนน้อยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น การประหยัด ความตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย การมีสุนทรีย์ที่ดี การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และความรู้ทางศิลปะ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีประมวลเป็นหัวข้อเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

¹กฤษฎา ผลชีวิน. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 - 2519. 2524. หน้า 160 - 164.

1. แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่องหมายถึง แนวคิดของเรื่องอยู่ตรงไหนหรือมีอะไรเป็นแนวคิด เรื่องสำหรับเด็กนั้น แนวคิดไม่ควรซับซ้อน ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันของเด็ก แนวคิดของเรื่องจะช่วยในด้านการพัฒนาและการปรับตัวของเด็ก และแฝงคุณธรรมไว้ด้วย
2. โครงเรื่อง และเนื้อเรื่อง เพื่อศึกษาว่าได้เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในเรื่อง ตัวละครเอกของเรื่องประสบปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้เช่นไร และเรื่องจะดำเนินไปถึงจุดจบได้อย่างไร
3. ตัวละคร ตัวละครในเรื่องมีใครบ้างและแสดงบทบาทอย่างไร ตัวละครสมจริง น่าเชื่อถือหรือไม่ และพฤติกรรมนั้นเป็นไปตามหลักความจริงมากน้อยเพียงใด
4. บทสนทนา จะศึกษาว่าเหมาะสมกับตัวละครและเป็นไปสมจริงตามธรรมชาติหรือไม่
5. ฉาก เพื่อศึกษาว่าฉากนั้นชัดเจน น่าเชื่อถือ และตรงตามความเป็นจริงหรือไม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีในการเขียน

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงกลวิธีในการเขียนไว้ว่า

...ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีล่อผู้อ่านให้อ่านได้ง่ายขึ้นบ้าง เพื่อไม่ให้เบื่อบ้าง หรือเพื่อเปลี่ยนอารมณ์ ของผู้ประพันธ์เองก็ได้ เช่น การแบ่งเรื่องออกเป็นบท ๆ ก็เป็นการช่วยให้อ่านง่ายขึ้นอย่างหนึ่ง เป็นการพักสมองโดยไม่ต้องติดตามเนื้อเรื่องยืดยาว การเปลี่ยนฉากจากบทหนึ่งไปบทหนึ่งก็อาจเป็นการช่วยไม่ให้ผู้อ่านเบื่อ การพาตัวละครไปยังสถานที่สวยงามก็เช่นเดียวกัน บางทีก็เพื่อว่า จะให้สมใจผู้แต่งเอง ผู้แต่งใครจะกล่าวถึงสถานที่นั้น หรือการพาตัวละครที่ตลกขบขันมาแทรกใส่ในบรรดาตัวละครสำคัญก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ตัวละครย่อย ๆ นี้ ผู้ประพันธ์ที่มีฝีมือย่อมจะใช้ให้เป็นประโยชน์แก่เนื้อเรื่อง ไม่ให้เป็นตัวที่อาจตัดไปได้...¹

¹บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม, 2520. หน้า 109

กุหลาบ มัลลิกะมาส ได้กล่าวถึงกลวิธีในการเขียนเช่นกันว่า

...กลวิธีในการแต่ง คือกลวิธีในการแต่งเรื่อง ซึ่งแสดงฝีมือหรือความสามารถของผู้แต่งควรรวบรัดตอนใดและควรขยายความตอนใด เมื่อใดควรงอไว้เป็นความลับ เพื่อก่อความสนใจไว้ให้เพิ่มพูนขึ้น เมื่อใดควรเปิดเผย เปิดเรื่องให้นำประทับใจอย่างไร ปิดให้นำสนใจอย่างไร การสร้างตัวละครให้สมจริง ฯลฯ หรือจะสรุปกล่าวได้ว่าเทคนิคเป็นโครงสร้างทั้งหมดของงานเขียนเรื่องนั้น หรือคือการนำเสนอ งานเขียนเรื่องนั้นโดยตรงนั่นเอง...¹

ทองสุข เกตุโรจน์² ได้เสนอกลวิธีในการเล่าเรื่องไว้ 2 ประเภทคือ

1. กลวิธีในการเล่าเรื่องที่ใช้นุรุษที่สาม ได้แก่

1.1 กลวิธีในการเล่าเรื่องที่ผู้เล่า เล่าอย่างรู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่าง ผู้เล่าเรื่องประเภทนี้รู้อะไรทุกอย่างที่เกี่ยวกับตัวละครและเหตุการณ์ มีอิสระเสรีที่จะไปไหนมาไหนได้ตามความพอใจ ขณะที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครตัวหนึ่งก็สามารถเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครอีกตัวหนึ่งได้ด้วย จะเปิดเผยบทสนทนาและบทบาทของตัวละครทั้งหมด หรือปิดบังไว้บางส่วนก็ได้ นอกจากนั้นยังรู้ความคิด ความรู้สึก และเจตนาของตัวละครตลอดจนคำพูดและบทบาทที่แสดงออกมาอย่างชัดเจน

1.2 กลวิธีในการเล่าเรื่องที่มีขอบเขตจำกัด ผู้เล่าเป็นบุรุษที่สามที่ขีดวงตัวเองให้เล่าได้แต่สิ่งที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งหรืออย่างมากที่สุดก็ตัวละครจำนวนจำกัดในเรื่องเดียวกัน ได้ประสบเหตุการณ์ได้คิดและรู้สึก

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. 2517. หน้า 184.

²ทองสุข เกตุโรจน์. อธิบายศัพท์วรรณคดี. 2529. หน้า 263 - 264.

2. กลวิธีในการเล่าเรื่องที่ใช้บุรุษที่หนึ่ง

วิธีนี้ถ้าใช้อย่างถูกต้องจะจำกัดการเล่าเรื่องให้อยู่แต่ในสิ่งที่ผู้เล่าซึ่งเป็นบุรุษที่หนึ่ง ประสบพบเห็น ลงความเห็น หรือทราบได้ด้วยการสนทนากับตัวละครอื่น

ประทีป วาทิกทินกร¹ ได้เสนอแนวทางการพิจารณาในเรื่องกลวิธีของการดำเนินเรื่องไว้ดังนี้

1. ดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน
2. ดำเนินเรื่องย้อนต้น
3. ดำเนินเรื่องสลับไปมา

ส่วนกลวิธีในการเล่าเรื่องมีดังนี้

1. ใช้บุรุษที่หนึ่ง ซึ่งตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า
2. ใช้บุรุษที่หนึ่ง ซึ่งตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่า
3. ผู้แต่งเป็นผู้เล่า
4. ผู้แต่งเป็นผู้เล่าในฐานะของผู้สังเกตการณ์

วิริยะ สิริสิงห² ได้กล่าวถึงวรรณกรรมสำหรับเด็กที่จะให้เป็นที่น่าสนใจผู้อ่านนั้น ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ ๆ ดังนี้

1. บทนาต้องเข้าใจผู้อ่านทันที
2. ตัวละครต้องมีชีวิตชีวา ซึ่งแสดงออกในการกระทำและคำพูดที่เป็นไปตามธรรมชาติของตัวละครนั้น ๆ
3. ต้องมีการกระทำ ซึ่งจะดำเนินเป็นเรื่องราวไปสู่เป้าหมายโดยมีเหตุการณ์ตามลำดับไปสู่จุดยอดซึ่งตรงกับเป้าหมายนั้น

¹ประทีป วาทิกทินกร และสมพันธ์ เลขาพันธ์, การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม, 2528. หน้า 36 - 39.

²วิริยะ สิริสิงห, การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก, 2524. หน้า 21 - 22.

4. ต้องมีการต่อสู้กัน หรือเกิดมีปัญหา ซึ่งตัวเอกต้องประสบด้วยตนเอง จะแก้ปัญหาด้วยการต่อสู้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนหนึ่งคนใดหรือด้วยการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

5. ต้องสร้างความตื่นเต้นระทึกใจให้แก่ผู้อ่านตลอดเวลา ว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นหรือจะจบลงอย่างไร

6. ต้องมีจุดสุดยอด คือจุดเด่นที่สุด เมื่อได้แก้ปัญหาแล้ว ได้ตัดสินใจแล้วหรือถึงเป้าหมายแล้ว

7. เมื่อถึงจุดสุดยอดแล้วต้องจบทันที เพราะผู้อ่านรู้สึกพอใจแล้ว ไม่ต้องเพิ่มการสอนศีลธรรมหรือสรุปเรื่องอีก

✕ นอกจากนั้น วิริยะ สิริสิงห์¹ ยังได้เสนอเทคนิคหรือกลวิธีในการสร้างตัวละครสรุปได้ว่า

ตัวละครต้องมีชีวิตจริง ตัวละครในเรื่องจะต้องคิดและทำอะไร ๆ ได้สมวัย เหมือนกับคนจริง ๆ ตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ต้องพูดจาแบบผู้ใหญ่อย่าให้ตัวละครที่เป็นเด็กพูดหรือทำอะไรเป็นใหญ่ หรือตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ทำอะไรเป็นเด็ก

ตัวละครต้องมีชื่อ ชื่อตัวละครต้องคล้องจองสมจริงกับสถานที่ อายุกับชื่อของตัวละคร เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน เรื่องราวที่เกิดในอดีต ตัวละครในยุคนั้น จะต้องไม่มีชื่อหวือหวา เหมือนคนสมัยใหม่ ควรหลีกเลี่ยงชื่อที่ออกเสียงคล้าย ๆ กัน เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสน สำหรับเด็กเล็ก ๆ นั้นชื่อที่ออกเสียงแล้วเกิดความขบขัน เช่น ตู๊ต๊ะ ตุ่มตุ้ย ต่อมเต๋ยม แบบนี้น่าใช้ เสียงของชื่อจะเป็นเสน่ห์เพิ่มให้กับเรื่องได้อย่างดี

เอกสารต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมเกี่ยวกับกลวิธีในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น ผู้วิจัยได้ประมวลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. กลวิธีในการวางโครงเรื่อง ได้แก่

1.1 การเปิดเรื่อง

1.1.1 เปิดเรื่องโดยการบรรยาย

¹แหล่งเดิม หน้า 29 - 30.

- 1.1.2 เปิดเรื่องโดยการพรรณนา
- 1.1.3 เปิดเรื่องโดยการสนทนา
- 1.2 การดำเนินเรื่อง
 - 1.2.1 ดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์
 - 1.2.2 ดำเนินเรื่องย้อนเินมา
 - 1.2.3 ดำเนินเรื่องโดยสร้างความใคร่รู้
- 1.3 กลวิธีในการปิดเรื่อง
 - 1.3.1 ปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย
 - 1.3.2 ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม
 - 1.3.3 ปิดเรื่องแบบโสขนานุกรม
 - 1.3.4 ปิดเรื่องให้ตื่นเต้น
 - 1.3.5 ปิดเรื่องให้ขบคิด
2. กลวิธีในการเล่าเรื่อง
 - 2.1 ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่อง
 - 2.2 ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าเรื่อง
3. กลวิธีสร้างตัวละคร คือ การสร้างตัวละครแบบสมจริง
3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษา ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กที่เขียนโดยใช้ภาษาดี มิได้หมายถึง การใช้ภาษาและคำพูดที่ตกแต่งจนไพเราะเพราะพริ้ง แต่อ่านแล้วต้องตีความอีกจึงจะเข้าใจ เด็กจะไม่ชอบอ่านวรรณกรรมดังที่กล่าวเลย เพราะต้องใช้เวลาและความพยายามในการอ่านมากจินตนา ไบกาซูยี¹ กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ภาษาต้องถูกต้องเหมาะสมกับวัย ไม่แสดงให้ผู้อ่าน ไม่หยาบคาย หรือหยาบโลน ภาษาปากหรือคำสละสลวยใช้ได้แต่ต้องสะกดให้ถูกต้องตามหลักพจนานุกรม ประโยคที่ใช้บทสนทนา

¹จินตนา ไบกาซูยี. "การพิจารณาคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก," จันทร์เกษม. 2530.

ของตัวละคร ควรจะเป็นส่วนที่เด็กพบในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง ไม่ใช่ส่วนที่ใหญ่ หนังสือสำหรับเด็กนั้นจะมีคุณค่าเหนือกว่าเล่มอื่นได้นั้น มักจะตัดสินกันด้วยการใช้ถ้อยคำ ส่วนภาษาและโวหารเป็นส่วนใหญ่

✂ เรื่องการใช้ภาษาสำหรับเด็กดังกล่าว รัญจวน อินทรกำแหง¹ มีความเห็นสอดคล้องว่า การใช้ภาษาง่าย ชัดเจน เป็นค่าธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที ถ้ามีภาพประกอบมากใช้คำบรรยายแต่น้อยเด็กพอใจที่จะติดตามเรื่องด้วยภาพมากกว่าด้วยตัวหนังสือ ฉะนั้นแต่ละหน้าของหนังสือควรใช้คำบรรยายเพียงเท่าที่จำเป็นจริง ๆ บางเรื่องอาจบรรยายด้วยภาพทั้งเล่มก็ได้ โดยเด็กจะได้ใช้จินตนาการของตนผสมคิดสนุกไปกับเรื่องด้วย

ละเมียด ลิมอักษร² มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า จะต้องใช้คำง่าย ถูกต้องและตรงความหมาย นอกจากนั้นยังได้กล่าวอีกว่า

1. ใช้ภาษาตามความนิยม สั้นและกะทัดรัด
2. ใช้ภาษาที่ช่วยให้เกิดอารมณ์ขัน
3. ใช้ภาษาเหมาะสมกับตัวละครในเรื่อง

ส่วน สมศักดิ์ ศรีมานิช³ กล่าวว่า การใช้ภาษาในวรรณกรรมเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ใช้คำสามัญ ไม่ใช่คำศัพท์หรือคำที่ยากเกินระดับของผู้อ่าน
2. ให้คำตรงความหมาย เหมาะสมกับข้อความ
3. ใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับรัดกุมกับความหมายมาก ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย

¹รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กวัยรุ่น 2520. หน้า 113.

²ละเมียด ลิมอักษร. "ทว่าอย่างไรเด็กจึงจะอ่านหนังสือ," ประชาศึกษา. 2519 หน้า 26 - 32.

³สมศักดิ์ ศรีมานิช. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. 2523. หน้า 5.

4. ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ ยึดหลักจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี 2525.

6. ใช้ภาษาถูกต้องกับกาลเทศะ และบุคคล

7. ใช้คำเกลี้ยงเกลาสละสลวย เลือกใช้คำที่ประทับใจผู้อ่าน

8. ไม่ใช้ภาษา หรือใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น ภาษาตลาด ภาษาแสลง ภาษาร้างขึ้นเองใหม่ ภาษาถิ่น ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาเฉพาะวิชาการ ภาษาโฆษณา ภาษาต่างประเทศ

ส่วนประโยคที่นำมาผูกเรื่อง มีลักษณะดังนี้

1. สั้น ๆ กะทัดรัดได้ความหมายชัดเจนแจ่มแจ้ง

2. เรียงคำเข้าประโยค เป็นคำที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน งดใช้คำต้องห้ามต่าง ๆ

3. เรียงคำเข้าประโยคได้ถูกต้องกับหน้าที่ และความหมาย

4. ประโยคมีความกระชับ คือมีเนื้อความจบสมบูรณ์ เรียงความสำคัญไว้ตอนท้ายของประโยค ถ้านานมากแล้วไว้ก่อนจะกลายเป็นประโยคหลวมไม่น่าอ่าน

วิธีะ สิริสิงห¹ มีความเห็นเช่นเดียวกับ ละเมียด ลิมอักษร ว่าประโยคที่ใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กต้องสั้น ไม่ซับซ้อน และได้เสนอกฎง่าย ๆ ที่จะช่วยให้การใช้ภาษาได้ผล คือ

1. ใช้ประโยคกรตุวาจก (Active Voice) คือประธานเป็นผู้ทำกริยาโดยตรง จะเป็นประโยคสื่อความหมาย ความเข้าใจได้ตรงและรวดเร็วกว่าประโยคที่เอากรรมขึ้นมาเป็นประธาน

2. เอาตัวเองไว้เบื้องหลัง พยายามอย่าเอาตัวเองเข้าไปใส่ในเรื่อง อย่าใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไป

3. เขียนอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ใช้คำง่าย ๆ และเป็นธรรมชาติ
ทั้งที่ในการเขียนก็จะช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น
4. ใช้คำที่คุ้นเคย ง่าย และสั้นแทนคำยากและคำหรูหรา อย่าอธิบายให้มาก
เกินไป
5. อย่าชี้แนะล่วงหน้า ปล่อยให้เรื่องทั้งหลายคลี่คลายออกมาเองตามพัฒนาการ
ของเรื่อง
6. บทสนทนาอย่าให้ยาวเกินไป
7. อย่าใช้ภาษาพื้นเมือง
8. พยายามให้ตรงกับภาษาที่จะบอก
9. ใช้อุปมาอุปไมยให้น้อยที่สุด
10. ไม่ต้องใช้อักษรตัวใหญ่ ให้สะกดคำที่ชื่อตัวละคร
11. หลีกเลี่ยงคำจากภาษาต่างประเทศ
12. พยายามใช้คำที่เป็นมาตรฐานและอนุรักษนิยมมากกว่าคำใหม่ ๆ
13. ใช้กาลเดียว คนเดียว และที่วางตนเองเดียว
14. ถ้อยคำที่แสดงความไม่แน่นอนไม่ควรใช้
15. สร้างประโยคอย่างระมัดระวัง
16. อย่าใช้คำซ้ำ ๆ ความคิดซ้ำ ๆ

วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นต้องการภาษาชั้นเลิศ เช่นเดียวกับการเขียนอื่น ๆ

การจะเขียนหนังสือที่ดีให้เด็กนั้นต้องใช้คำที่ง่าย ถูกต้องและตรงความหมาย ภาษาในการเขียน
ที่เป็นธรรมชาติและเข้าใจง่ายที่สุดก็คือภาษาที่เราใช้พูด นอกจากนั้นสิ่งที่ควรคำนึงในการใช้
ภาษาก็คือการใช้ภาษาให้ถูกหลัก ถูกธรรมเนียม ระมัดระวัง เรื่องการใช้ตัวสะกดให้ถูก
ข้อสำคัญต้องคำนึงถึงการเว้นวรรคตอนให้ถูกต้องอีกด้วย

นอกจากการใช้คำ การใช้ประโยคจะเหมาะสมกับวรรณกรรมสำหรับเด็กแล้ว การใช้สำนวนโวหารในวรรณกรรมที่มีคุณค่าแก่การอ่านควรจะประกอบด้วยสำนวนโวหาร ซึ่งมีลักษณะดังนี้ ลิขิตา พินิจกุล¹ ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ถูกหลักภาษา
2. ไม่กำกวม
3. มีชีวิตชีวา
4. สมเหตุสมผล
5. คมคายเจียบแหลม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ประมวลเป็นหัวข้อ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การใช้คำ ได้แก่
 - 1.1 คำที่แสดงภาพ
 - 1.2 คำที่แสดงอาการ
 - 1.3 คำที่มีเสียงชักนำให้เกิดความรู้สึก
 - 1.4 คำซ้อน
2. การใช้ประโยค ได้แก่
 - 2.1 การใช้ประโยคความเดียว
 - 2.2 การใช้ประโยคความรวม
 - 2.3 การใช้ประโยคความซ้อน
3. การใช้สำนวน ได้แก่
 - 3.1 ใช้ภาพพจน์แบบอุปมา
 - 3.2 ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์
 - 3.3 การเล่นเสียงเล่นจังหวะ

¹ลิขิตา พินิจกุล. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. 2525. หน้า 24 - 25.

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพประกอบ

"ภาพประกอบ" เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับวรรณกรรมเด็กซึ่ง จินตนา ไบกาซูย์¹ กล่าวไว้ว่า ภาพจะช่วยสร้างความคิด อธิบายเรื่องราว และช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตามเรื่องได้ดี ในบางครั้งผู้อ่านไม่สามารถอ่านให้เข้าใจได้โดยตลอด แต่ถ้าให้ดูภาพก็จะสามารถเข้าใจเรื่องได้

ส่วน จวีวรรณ คูหาภินันท์² กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบไว้ว่า ภาพอาจจะจะเป็นภาพวาดหรือภาพถ่ายก็ได้ ไม่ควรให้รายละเอียดมากเกินไปควรจัดรูปทรงหรือความไม่จำเป็นออกไปบ้าง ควรเขียนภาพที่สลับซับซ้อน ทำให้เด็กต้องตีความ ภาพควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ เป็นภาพที่เด็กดูเข้าใจได้ทันที การเขียนภาพเปรียบเทียบขนาดรูปร่าง หน้าตา ซึ่งจะช่วยให้เด็ก จำลักษณะของตัวละครได้นั้น เป็นการสร้างตัวละครให้หน้าตาไม่เปลี่ยน ซึ่งในเมืองไทยยังมีไม่มากนัก แต่ก็ควรทำ เช่นหนังสือเด็กที่เป็นชุดต่าง ๆ นั้น ตัวละครที่เป็นตัวเอกของเรื่องก็ควรคงรูปเดิม มีลักษณะเด่นชัดที่เด็กจำได้

สำหรับ ณรงค์ ทองปาน³ กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบ เช่นกัน ว่า

1. เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนแต่เมื่อสูงอายุจะชอบภาพซับซ้อน
2. เด็กชอบภาพประกอบที่แสดงการกระทำและการผจญภัย
3. เด็กสนใจภาพที่อยู่ข้างขวามากกว่าข้างซ้าย
4. เด็กชอบภาพประกอบมาก มากกว่าภาพประกอบน้อย
5. เด็กชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ

¹จินตนา ไบกาซูย์. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. 2534. หน้า 65.

²จวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. 2527. หน้า 137.

³ณรงค์ ทองปาน. "การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก," เอกสารการนิเทศการศึกษา.

ฮอร์น¹ ได้ให้เกณฑ์ประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็กเกี่ยวกับภาพประกอบ และรูปเล่มเช่นกันว่า

1. ภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
2. ภาพประกอบช่วยให้เกิดจินตนาการ
3. ภาพประกอบช่วยให้เนื้อหาชัดเจน
4. การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม
5. รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ
6. ตัวพิมพ์ชัดเจนและเป็นไปตามขนาดที่ใช้กันอยู่
7. กระดาษคุณภาพดี
8. การเข้าเล่มคงทนถาวร

วิริยะ สิริสิงห์² ได้กล่าวถึงการเขียนภาพประกอบเช่นเดียวกันว่า ผู้เขียนภาพ จำเป็นจะต้องเตรียมตัวในสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องรู้จักธรรมชาติทั่ว ๆ ไปไม่เจาะจงเฉพาะธรรมชาติที่เป็นชีวิตมนุษย์ เท่านั้น แต่รวมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น รู้จักสังเกตว่า กลางวันสีเป็นอย่างไร กลางคืนสีเป็นอย่างไร เวลาเขียนก็จะเขียนได้ถูกต้อง หรือสังเกตลักษณะของเด็กว่าจะมีความนุ่มนวลนบ ใบหน้า เวลาเขียนภาพก็อาจจะใช้ รูปโค้งหรือทรงกลมช่วย แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็อาจจะเพิ่มเหลี่ยมเข้าไป การเรียนรู้ธรรมชาติเหล่านี้ ถือเป็นหลักเบื้องต้นที่ทุกคนต้องเรียนรู้
2. ต้องเรียนรู้มวลธาตุ ได้แก่ จุด เส้น น้ำหนัก สี พื้นผิว ว่าสิ่งเหล่านี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

¹Horne, Marion Van. Give Children Wing : A Manual on How to Write for Children. New York : The Comittee on World Literacy and Christian Literature, 1970. 109 p.

²วิริยะ สิริสิงห์. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. 2524. หน้า 53 - 55.

3. ความสามารถเฉพาะตัวของนักเขียน ผู้เขียนภาพจะต้องรู้ตัวเองว่ามีความถนัดในการเขียนภาพอย่างไร บางคนชอบที่จะใช้สีแดง บางคนชอบสีดำ บางคนชอบสีฟ้า ความสามารถในการให้รูปร่างน้ำหนัก เส้นเป็นลักษณะเฉพาะตัว

แดเนียล ดี. มิช และเอ็ดวิน อีเบอร์แมน¹ ให้ความเห็นในเรื่อง ลักษณะของภาพประกอบที่ดีไว้ว่า ควรมีความสมบัติพอสรุปได้ดังนี้

1. คุณสมบัติในการเล่าเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี
2. คุณสมบัติในการเป็นภาพที่เร้าอารมณ์ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์

ต่าง ๆ ได้

3. คุณสมบัติในการเป็นภาพที่ดูแล้วเข้าใจง่าย ไม่มีรายละเอียดยุ่งเหยิงในภาพ
4. คุณสมบัติในด้านความสวยงาม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า ภาพมีความสำคัญต่องานวรรณกรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ แล้ว ภาพจะช่วยให้เด็กสนใจอยากอ่านวรรณกรรมเพิ่มขึ้นเพราะ ภาพช่วยสร้างความสนใจได้ง่าย และชัดเจนขึ้น ช่วยให้เพลิดเพลินในการอ่านก่อให้เกิดอารมณ์จากภาพที่วาดนั้น ทั้งนี้ ผู้วาดภาพและนักเขียนจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันจึงจะได้วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กตามวัตถุประสงค์

ช่างวาดภาพหรือช่างเขียนภาพจึงมีหน้าที่สำคัญที่จะช่วยให้หนังสือน่าอ่าน น่าสนใจ เพราะภาพประกอบหนังสือใด ๆ ก็ตาม ย่อมมีคุณค่าต่อตัวอักษรเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหนังสือ พงกษะวัน² ได้กล่าวไว้ว่า

¹Daniel D. Mich and Edwin Eberman. The Teachiques of the Picture Story. p. 46 - 47

²หนังสือ พงกษะวัน. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2521. หน้า 71 - 72.

คุณค่าของภาพประกอบย่อมมีคุณค่าต่อตัวอักษร 3 ประการดังนี้

1. ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ สำหรับผู้อ่าน ผู้พบเห็น
 - 1.1 การออกแบบปกหน้า สีสันของภาพ เป็นเครื่องดึงดูดใจให้เด็กอยากอ่าน
 - 1.2 ถ้าเป็นหนังสือ นวนิยาย เทพนิยาย ภาพการ์ตูน ย่อมช่วยสร้างจินตนาการแก่เด็กได้มาก
2. ภาพช่วยในการแปลความหมาย หรือสร้างความเข้าใจได้แก่
 - 2.1 ภาพช่วยให้เข้าใจความหมายของคำได้ดียิ่งขึ้น
 - 2.2 ภาพช่วยแสดงให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมได้แจ่มชัด
 - 2.3 ภาพช่วยสร้างมโนภาพ จินตนาการ หรือสาระสำคัญของเรื่องราวได้
 - 2.4 ภาพช่วยสร้างความหมายของคำศัพท์ คำยาก เป็นที่น่าสนใจ อยากติดตามเรื่องราว
3. ภาพช่วยขยายประสบการณ์ของผู้อ่านได้อย่างกว้างขวาง
 - 3.1 ช่วยสร้างมโนภาพ แม้ว่าสิ่งนั้นจะยังไม่เคยเห็นมาก่อน
 - 3.2 ช่วยนำเสนอประสบการณ์ที่ยังไม่เคยพบเห็นมาก่อน
 - 3.3 ภาพช่วยกำหนดให้เกิดความสนใจอยากอ่าน
 - 3.4 ภาพช่วยสนองความต้องการในด้านอารมณ์ ส่งเสริมให้เกิดภาพพจน์ซึ่งมีอิทธิพลในการสร้างความสนใจแก่ผู้อ่านได้มากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของภาพประกอบ ประมวลเป็นหัวข้อเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ ได้แก่
 - 1.1 รูปเล่ม และหน้าปกดึงดูดความสนใจ
 - 1.2 การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม
2. ภาพช่วยให้การแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ
 - 2.1 เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.2 เล่าเรื่องได้ดี เข้าใจง่าย

3. ภาพช่วยขยายประสบการณ์ ได้แก่

3.1 เสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่าน

3.2 ทำให้เกิดจินตนาการ

บทที่ 2

ค่านองค้ประกอบของวรรณกรรม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่ององค์ประกอบของวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น ผู้วิจัยได้ประมวลเป็นหัวข้อเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง
2. โครงเรื่อง
3. ตัวละคร
4. บทสนทนา
5. ฉาก

วิเคราะห์แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่องในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห

การศึกษาแนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่องนั้น มีผู้รู้ด้านวรรณกรรมและวรรณกรรมเด็ก ได้อธิบายความหมายและเกณฑ์การวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี ได้กล่าวถึงการเขียนแนวคิดหรือแก่นเรื่อง ไว้ว่า

...ควรวางให้ชัดเจนว่าเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน ทำหรือมีผลอะไรอย่างไร เป็นต้นจุดหมายของเรื่องหรือ Theme เรื่องนี้ อาจนำมาเขียนเป็นบทนำเรื่องหรือจะนำมาสรุปในตอนจบของเรื่องย่อมทำได้...¹

ส่วน กุหลาบ มัลลิกะมาส² กล่าวถึงแนวคิดว่า นักเขียนย่อมมองดูโลกและชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ กันและต่างก็มีแนวคิดของตนที่มีต่อโลก ต่อสังคม และต่อชีวิตมนุษย์แตกต่างกัน

¹จินตนา ไบกาซูยี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. 2534. หน้า 63.

²กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2520. หน้า 105.

แนวคิดหรือปรัชญาของนักเขียนจึงมีหลายแนวแต่ต่างก็พยายามถ่ายทอดความคิดหรือปรัชญาต่าง ๆ นั้น ในวรรณคดีที่ตนแต่งขึ้นเสมอ

ในการประเมินค่าของแนวคิดหรือสำรตถะของเรื่องว่าจะมีคุณค่าต่อผู้อ่านเพียงใดนั้น กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

1. สำรตถะนั้นมีลักษณะสมจริงต่อสภาพของมนุษย์เพียงใด ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ได้กว้างขวางลึกซึ้งเพียงใด

2. ผู้แต่งสามารถแสดงลักษณะมนุษย์ได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง หรือคลุมเคลือให้ความเข้าใจ หรือยังสลับไม่ชัดเจนเพียงพอ

3. สำรตถะนั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์ส่งเสริมยกระดับจิตใจ หรือตระหนักในอุดมการณ์ของมนุษย์เพียงใด หรือช่วยให้บังเกิดความรู้ ความเข้าใจในชีวิตและโลกเพียงใด

สำหรับสุวรรณ เกรียงไกรเพชร² ได้แบ่งแนวคิดในการเขียนเป็น 4 ชนิดคือ

1. แนวคิดแสดงทัศนะ คือแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอหรือแสดงทัศนะความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. แนวคิดแสดงอารมณ์ คือแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรม คือแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องจะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง อาจเกิดขึ้นจากการคลี่คลายมาจาก

3.1 ทัศนะต่อค่านิยมหรือคุณธรรมบางประการ

3.2 ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์

4. แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ คือแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอสภาพที่ปรากฏ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร อาจจะเป็นสภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก็ได้ หรือมีผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2520. หน้า 84 - 85.

²สุวรรณ เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี : การศึกษาเชิงวรรณคดีวิจารณ์.

นอกจากนี้ ปรามิ เชียงทอง¹ ได้กล่าวถึงแนวคิด ไว้เช่นกันว่า

...แนวคิดของเรื่องเป็นจุดมุ่งหมายในการเขียนซึ่งแต่งไว้ในเนื้อเรื่อง แนวคิดของเรื่อง อาจจะเป็นความรักสัตว์ การยอมรับตนเองและผู้อื่น การเอาชนะอุปสรรค ความโหดร้าย ของสงคราม แนวคิดของเรื่องควรพัฒนาไปตามลำดับเนื้อเรื่องและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่อง ไม่จำเป็นต้องบอกให้รู้ ว่า ตัวละครเป็นคนเช่นไรบ้าง ควรให้ตัวละครแสดงบทบาท และบุคลิกลักษณะออกมาเองจากการกระทำ ถ้าแนวคิด ของเรื่อง เป็นการสอนศีลธรรมจรรยาควรให้ตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่อง โดยแทรก เรื่องศีลธรรมจรรยาไว้ โดยไม่ให้เด็กรู้ตัวว่าเป็นการสั่งสอน เพราะเด็กไม่ชอบ เรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อสั่งสอนเด็กโดยตรง...

จากการศึกษาความหมายของแนวคิด และหลักเกณฑ์การวิเคราะห์แนวคิดดังกล่าว ข้างต้น จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัย ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์แนวคิดจากรรณกรรมสำหรับเด็ก ของ วิริยะ ลีรสิงห์ ทั้ง 38 เรื่อง ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องในด้านสร้างเสริมประสบการณ์ในงานอาชีพ
2. แนวคิดและสาระสำคัญในการให้ความรู้
3. แนวคิดและสาระสำคัญเกี่ยวกับการแทรกสอดด้านคุณธรรม

1. แนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องในด้านสร้างเสริมประสบการณ์ในงานอาชีพ
ได้แก่เรื่อง

เกิดเป็นเบ็ด แนวคิดคือ การรู้คุณค่าของสิ่งที่ให้ประโยชน์

สาระสำคัญคือ การเลี้ยงเบ็ดมีแค่คุณประโยชน์ กล่าวคือนอกจากเบ็ดจะให้ไข่ และเนื้อซึ่งเป็นอาหารสำหรับมนุษย์ไว้บริโภคแล้ว ขนเบ็ด และขี้เบ็ดก็สามารถขายไปทำ ประโยชน์ อย่างอื่นได้ นอกจากนี้ไข่เบ็ดถ้าบริโภคไม่ทันหรือยังขายไม่หมดก็สามารถนำไปทำ

¹ปรามิ เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2526. หน้า 81.

ไข่เค็มขายหรือบริโภคได้เช่นกัน ทั้งนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงวิธีทำไข่เค็มไว้โดยละเอียด
อีกด้วย

รวมเรื่องสั้นชุดปลาพาของน้อย รวมเล่ม (10 เรื่อง)

เป็นที่น่าสังเกตว่าจากรวมเรื่องสั้นชุดปลาพาของน้อย วิริยะ สิริสิงห์ มุ่ง
แนวคิดหลักในเรื่องหลายเรื่อง ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกล่าวคือ การจะทำอะไรก็ตาม ผู้ทำ
ควรจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้นให้ถ่องแท้ หากเกิดปัญหาอะไรขึ้นมาก็สามารถ
แก้ปัญหาได้ ซึ่งจะอธิบายแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้

เมื่อนายหมึกไปวางตะครีค (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ การเรียนรู้
อะไรก็ตามต้องเรียนให้จริง

สาระสำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีจับปลาและซ่อมเครื่องมือที่ใช้ในการจับปลา ซึ่ง
ชาวชนบทนั้นถ้าจะหาเลี้ยงชีพด้วยการจับปลาแล้วจะต้องรู้จักซ่อมเครื่องมือในการหาปลาและรู้จัก
สังเกตแหล่งปลาอีกด้วย

วิดบ่อปลาตุก (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ การยอมรับความจริงใน
ชีวิตว่าจะต้องมีความสมหวังและผิดหวัง

สาระสำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีเลี้ยงปลาตุกการจับด้วยวิธีง่าย ๆ ตลอดจนกลวิธี
ในการขาย และยอมรับความจริงเมื่อประสบภาวะขาดทุน

ปลาวาฬของน้อย (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ การทำงานต้องเกิดจาก
ความรู้ ความเข้าใจในงานอย่างถ่องแท้

สาระสำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีตกปลาซึ่งต้องมีความรู้ในเรื่องการรู้จักสังเกต
แหล่งปลา การทำเบ็ดด้วยตนเอง การใช้เหยื่อตกปลา ตลอดจนวิธีสาวเบ็ดและผ่อนสายเบ็ดเป็น
อย่างค่อยเป็นค่อยไป

หากินกับหอย (จากชุดปลาพาฬของน้อย) แนวคิดคือ การทำงานใครก็ตามถ้าประสบปัญหาทำให้คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา

สาระสำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีเลี้ยงหอยแมลงภู่ ซึ่งเป็นวิธีการทำได้ไม่ยาก ลงทุนน้อย แต่ผู้เลี้ยงจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของแหล่งที่เลี้ยงเป็นอย่างดี มิฉะนั้นน้ำเน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้หอยแมลงภู่ตายซึ่งผู้เลี้ยงจะต้องประสบกับภาวะขาดทุนได้

จดหมายเป็นหมัน (จากชุดปลาพาฬของน้อย) แนวคิดคือ ความขยันหมั่นเพียรเป็นนิสัยที่ดีในการทำงานและสามารถฝึกให้เกิดขึ้นได้

สาระสำคัญเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเลี้ยงหอยเช่นกัน โดยมีเนื้อความต่อเนื่องกับเรื่องหากินกับหอย

จะเห็นได้ว่า แนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องในด้านสร้างเสริมประสบการณ์ในงานอาชีพนั้น วิริยะ สิริสิงห์ ได้เสนออาชีพเลี้ยงเบ็ด เลี้ยงปลา และเลี้ยงหอย ซึ่งงานอาชีพที่สุจริตเหล่านี้เด็ก ๆ ในชนบทควรจะเรียนรู้ โดยผู้เขียนได้เสนอสาระสำคัญดังกล่าวผ่านตัวละครในการให้ความรู้ด้านอาชีพ ทั้งนี้ผู้เขียนมุ่งเน้นให้เห็นว่าตัวละครเหล่านั้นได้ประกอบอาชีพนั้น ๆ อย่างจริงจัง

2. แนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องให้ความรู้ แนวคิดในข้อนี้มุ่งที่จะนำเสนอความรู้โดยทั่ว ๆ ไปให้แก่เด็ก ซึ่งความรู้ในด้านการส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต อาจจะเป็นความรู้ในเรื่องของพืชและสัตว์ การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอผ่านการบรรยายและพฤติกรรมของตัวละคร ดังเรื่องต่อไปนี้

ปลาทอง แนวคิดคือ การถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง

สาระสำคัญของเรื่องนี้คือการให้ความรู้เรื่องวิธีเลี้ยงปลาทองที่ถูกต้อง การให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงปลาทองที่ถูกต้องวิธีนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องรู้จักสังเกตปลาเมื่อมีอาการผิดปกติ ต้องรู้จักวิธีการรักษา ตลอดจนการให้อาหารที่ถูกต้องด้วย

แมลงกินเลือด (จากชุดอาชญากรรมบีง) แนวคิดคือ การอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน

สาระสำคัญคือความรู้เรื่องวงจรชีวิตของยุง เริ่มตั้งแต่ยุงต้องการเลือด เพื่อให้มีกำลังในการวางไข่ การเจริญเติบโตของไข่จนกระทั่งเป็นตัวยุง และต้องการเลือดเพื่อการวางไข่อีก

ดอกไม้จอมหยิ่ง แนวคิดคือ ผู้ที่มีน้ำใจไม่เย่อหยิ่งยอมเป็นที่ชอบพอของผู้อื่น
สาระสำคัญให้ความรู้ในเรื่องการแพร่พันธุ์ของพืช โดยใช้ให้เห็นว่า แมลงเป็นตัวสำคัญที่ช่วยในการแพร่พันธุ์พืช ด้วยการช่วยผสมเกสรแก่พืช

ขลุ่ยเล (จากชุดปลาวาฬของน้อย) แนวคิดคือ การทำงานให้ดีขึ้น ต้องมีการฝึกฝนให้ชำนาญเสียก่อน

สาระสำคัญคือการขลุ่ยนั้น จะต้องรู้จักสังเกตรูปและมีวิธีขลุ่ยที่ชำนาญด้วย

ขลุ่ยจิ้งหรีด (จากชุดปลาวาฬของน้อย) แนวคิดคือ การเรียนรู้อะไรก็ตาม ต้องรู้จักสังเกตให้ดีถนัด

สาระสำคัญคือ การให้ความรู้เรื่องวิธีขลุ่ยจิ้งหรีด ซึ่งผู้ขลุ่ยจะต้องเป็นผู้รู้จักสังเกตที่ดี

ชุดสามสหายนักสืบ รวมเล่ม (๖ เรื่อง) มีแนวคิดหลักในการค้นหาความจริง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ปัญหา ซึ่งจะได้อธิบายแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องของการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณ นั่นคือเด็กจะมีคำถามว่า มีจริงหรือไม่ เมื่อเขาไปเห็นชาวบ้านกำลังทำพิธีไล่ผีกัน
 ผู้ใหญ่ที่มีความรู้จะชี้แจงว่า เป็นเรื่องเหลวไหล ขณะเดียวกันเด็กก็ต้องการจะพิสูจน์ความจริง
 ในเรื่องนี้ด้วยตนเอง

กุ่ม (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิด คือความขยันหมั่นเพียรเป็นนิสัยที่ดีและ
 สามารถฝึกฝนได้

สาระสำคัญของเรื่องเป็นการดำเนินชีวิตของชาวชนบทมีการทำเครื่องมือ
 เช่น เบ็ดตกกุ้ง และวิธีการตกกุ้งด้วย

งู (จากชุดสายสหายนักสืบ) แนวคิดคือ การจะเรียนรู้เรื่องอะไรก็ตามต้องรู้จัก
 สังเกตและพิจารณาให้ถี่ถ้วน

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์แก่เด็กในเรื่อง การรู้จักสังเกต
 และคิดหาเหตุผล

เมื่อเด็ก ๆ ถูกหลอกว่างูที่เขาพบนั้นเป็นงูเจ้า เด็ก ๆ ก็เริ่มคิดหาเหตุผลว่า
 จริงตามคำกล่าวหรือไม่ โดยการสังเกต

ไก่ชน (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ในทางที่
 ถูกที่ควรทำให้การตัดสินใจถูกต้อง

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่ชนและกีฬาชนไก่

พ่อไก่ก๊ก (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ ผู้มีสติปัญญาย่อมแก้ไขปัญหาของ
 ตนเองและผู้อื่นได้

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เรื่องการฟักไข่นอกเหนือจากการฟักไข่โดยวิธีธรรมชาติ

ข่าวร้าย (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ การจะเชื่อสิ่งใดนั้นต้องคิดเสียก่อนให้รอบคอบ

สาระสำคัญเมื่อเด็ก ๆ ได้รับข่าวร้ายว่าจะมีงูเจ้ามากินไก่อีก จึงมีการออกความเห็นกันฝ่ายหนึ่งเชื่อว่ามีงูเจ้าจริง อีกฝ่ายมีความคิดว่าไม่มีงูเจ้า และเขาพยายามหาทางพิสูจน์ความเชื่อดังกล่าว

ความลับในเล้าไก่ (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ การจะเรียนรู้หาความจริงเรื่องใดนั้น ต้องหมั่นสังเกตและจดจำหาทางพิสูจน์ความจริงให้ได้

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้ในเรื่องการรู้จักสังเกต ไม่เชื่อในสิ่งที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ เมื่อเด็ก ๆ ได้รับคำบอกเล่าเรื่องเจ้าพ่อจะให้งูมาเอาชีวิตของไก่ตัวใหม่อีก พวกเขาจึงสังเกตร่องรอยในเล้าไก่ เพื่อหาสาเหตุการตายของไก่และหาวิธีที่จะจับงูให้ได้

จับงู (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ ผู้มีสติปัญญา ย่อมหาทางแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้

สาระสำคัญคือการให้ความรู้เรื่องการประดิษฐ์เครื่องมือเพื่อใช้ในการจับงู เด็ก ๆ วางแผนที่จะจับงูโดยประดิษฐ์เครื่องมือเพื่อใช้ในการจับงู ไปติดไว้ที่เล้าไก่ ในที่สุดเด็ก ๆ ก็สามารถจับงูได้

สามสหายนักสืบ (จากชุดสามสหายนักสืบ) แนวคิดคือ ผู้มีสติปัญญาย่อมหาหนทางแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการต่าง ๆ และสามารถอธิบายเหตุผลในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้

สาระสำคัญคือ การอธิบายขั้นตอนค้นหาความจริงด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยให้ตัวละครหาหลักฐานพิสูจน์ว่าใครคือบงกช

ผมชื่อไข่ จากชุดไข่ นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต (มี 6 เรื่อง) แนวคิดคือ
ผู้มีสติปัญญา ย่อมแก้ไขปัญหาของตนเองและผู้อื่นได้
สาระสำคัญในหนังสือชุดนี้คือครูที่รักและเอาใจใส่ในการสอน สามารถทำให้เด็ก
เกิดความรักและความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

แป้งน้ำของไข่ (จากชุดไข่ นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต) แนวคิดคือ ความขยัน
หมั่นเพียรใฝ่รู้ในทางที่ถูกที่ควร เป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติ
สาระสำคัญคือ การให้ความรู้เรื่องการทานแป้งน้ำเพื่อใช้ในครอบครัว

ไข่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ (จากชุดไข่ นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต) แนวคิดคือ
ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใดต้องหมั่นฝึกฝนในเรื่องนั้น
สาระสำคัญคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์นั้น ต้องช่างสังเกต อยากรู้
อยากเห็น

นักเคมีในอดีต (จากชุดไข่ นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต) แนวคิดคือ การเป็น
ผู้ให้ต้องตั้งใจจริงและมีความจริงจัง
สาระสำคัญคือ การให้ความรู้ของครู เพื่อชักนำให้เด็กสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์

ผงซ่าแมลงสาบ (จากชุดไข่ นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต) แนวคิดคือ ความขยัน
หมั่นเพียรใฝ่รู้ ในทางที่ถูกที่ควร เป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติ
สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของแมลงสาบ และการคิดค้นยาฆ่า
แมลงสาบด้วย

ความหวัง (จากชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต) แนวคิดคือ ความขยัน
หมั่นเพียร ช่วยให้ได้ผ่านพ้นอุปสรรคได้

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีปลูกข้าวโพด อันเป็นพืชหลักของเกษตรกร
อีกแขนงหนึ่ง

พบกับหุตั้ง แนวคิดคือ ความรักความห่วงใยซึ่งกันและกันก่อให้เกิดสุข

สาระสำคัญเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวลักษณะและธรรมชาติของแมว
เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องนี้ผู้เขียน ได้นำเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับแมวไว้ตอนท้ายของแต่ละหน้า เป็นการ
เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อ่านอีกด้วย

3. แนวคิดและสาระสำคัญของเรื่องเกี่ยวกับการแทรกคำสอนด้านคุณธรรม

การแทรกคำสอนด้านคุณธรรม ปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ
วิริยะ สิริสิงห์ หลายเรื่อง ได้แก่

ความคิดของอ๊อดน้อย (จากชุดอาณาจักรริมบึง) แนวคิดคือความละเอียดใจที่รู้ว่า
คนได้ทำความผิด

สาระสำคัญ กบได้สำนึกว่าตนเองคิดผิดที่จะไปบอกงูให้มากินกบซึ่งเป็นพวกเดียวกัน

กระต่ายสร้างรัง (จากชุดอาณาจักรริมบึง) แนวคิดคือความรักและความรับผิดชอบ
ของพ่อที่มีต่อลูก

สาระสำคัญคือผู้เขียนผูกเรื่องโดยให้พ่อปลากะต่ายสร้างรังให้ลูกอยู่ และสอนลูกให้
รู้จักรักและสร้างครอบครัว เช่นเดียวกับพ่อ

เจ้าหนอนน้อย แนวคิดคือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความสุข

สาระสำคัญคือหนอนน้อยต้องเผชิญกับความลำบากเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด จนมาพบกับ
คันไถยั้ง ซึ่งให้ความช่วยเหลือหนอนน้อย หนอนน้อยจึงตอบแทนบุญคุณทำให้คันไถยั้งมีความสุข
เช่นเดียวกัน

ปลาหมึกพบบหมึก (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ ความขยันหมั่นเพียร เป็นนิสัยที่ดีในการทำงาน

สาระสำคัญคือความขยันหมั่นเพียรมาหากินโดยสุจริตของชาวชนบทชาวฝั่งทะเล ได้แก่ การทำปลาหมึกแห้งขาย

น้อยอยากเที่ยวทะเล (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นสิ่งที่ควรกระทำ

สาระสำคัญคือ เมื่อเด็กผู้หญิงคนหนึ่งจากกรุงเทพฯ ไปเที่ยวบ้านญาติของเธอ ในชนบทได้รับความเอื้อเฟื้อจากญาตินาเธอเที่ยว และแสดงความห่วงใยเมื่อเธอไม่สบาย

ลากอวนปูม้า (จากชุดปลาพาของน้อย) แนวคิดคือ การรู้จักให้และการรู้จักรับ ก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ

สาระสำคัญคือความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของชาวชนบท ที่มีต่อผู้มาเยือน โดยมีโครงเรื่องต่อเนื่องกันกับเรื่องน้อยอยากเที่ยวทะเล

อ้วนกับแดงโม แนวคิดคือ คำสั่งสอนของพี่ที่มีต่อน้องให้เปลี่ยนนิสัยที่ไม่ดีเช่น โลก และตะกละ

สาระสำคัญคือ ความไม่โลก ไม่ตะกละ รับประทานพอเหมาะ เป็นสิ่งพึงกระทำ

ลูกสลัม แนวคิดคือ ความมีมานะบากเพียรทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต

สาระสำคัญคือการให้ข้อคิดในเรื่องของความขยันหมั่นเพียร มีมานะบากบั่น จนประสบผลสำเร็จในชีวิต ในเวลาต่อมา

ปลายสำนวน แนวคิดคือ การเสียสละและปกป้องผู้ที่อ่อนแอกว่า เป็นสิ่งที่น่า
ยกย่อง

สาระสำคัญคือ ความกล้าหาญของลูกช้างที่ปกป้องเพื่อนให้พ้นจากอันตราย

จะเห็นว่า แนวคิดในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ทั้ง
38 เรื่อง นั้น ให้สาระประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยมีลักษณะสมจริงกับสภาพชีวิตแวดล้อมของ
เด็กและพฤติกรรมของเด็ก ทั้งนี้จะให้ความรู้ในด้านสร้างเสริมประสบการณ์งานอาชีพ เน้นการ
ประกอบอาชีพของชาวชนบท และความขยันขันแข็งฟันฝ่าอุปสรรคแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จก็
ไม่ย่อท้อนอกจากนี้ยังปลูกฝังให้เด็ก ๆ รู้จักเรียนรู้เพื่อหาประสบการณ์ด้านอาชีพ ส่วนด้านการให้
ความรู้ ผู้เขียนเสนอความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในหลายเรื่อง อาทิการทดลองทวนเป้งน้ำ ทวนง่า
แมลงสาบ การรู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเพื่อใช้ฟักไข่ การประดิษฐ์ออกไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้
การรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อค้นคว้า หาคำตอบที่ถูกต้องอีกด้วย

การแทรกคำสอนด้านคุณธรรมนั้น นอกจากจะแทรกในงานวรรณกรรมแทบทุกเรื่อง
แล้วยังเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เช่นความสำนึกในความผิดที่ก่อขึ้น และเกิดความ
ละอายใจนอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของความรักระหว่างพ่อที่มีต่อลูก พี่ต๋อง พี่นอ พี่นอ และ
การประพฤติปฏิบัติเพื่อคนที่ตนรัก เช่นการสร้างอนาคต การแนะนำสั่งสอน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
เป็นต้น คุณธรรมที่สอดแทรกไว้ในวรรณกรรมจะเป็นแนวทางให้ผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กเห็น
ตัวอย่างที่ดีสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติปรับปรุงตนเองอันเป็นประโยชน์ทั้งด้านส่วนตัวและสังคม

วิเคราะห์โครงเรื่องในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์

โครงเรื่องหมายถึง การสร้างเรื่องคร่าว ๆ เพื่อเป็นแนวให้แต่งเนื้อเรื่องตาม
เค้าโครงนั้น เป็นกลวิธีในการดำเนินเรื่องให้สนุกสนานชวนอ่าน เพราะในโครงเรื่องจะมี
ข้อขัดแย้ง หรือปัญหาถูกเป็นปมชวนให้ผู้อ่านลงมือ แล้วก็อยากรู้ต่อไปว่าเรื่องจะเป็นอย่างไร
จะเกิดอะไรขึ้น มีการดำเนินเรื่อง เพื่อชวนให้ผู้อ่านสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงจุดยอด
(Climax) ของเรื่องจากนั้นเรื่องก็จะคลี่คลาย และอาจจะจบลงอย่างที่ไม่ผู้อ่านคาดไม่ถึงก็ได้

สำหรับ ปราณี เชียงทอง¹ ได้ให้ความหมายของโครงเรื่องไว้ว่า โครงเรื่องหมายถึงว่า ได้เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในเรื่องและตัวละครเอกมีปฏิกิริยาอย่างไรบ้าง คำโครงเรื่องควรเต็มไปด้วยกิริยาอาการและการเคลื่อนไหว เป็นเรื่องที่ตัวละครเอกประสบปัญหาที่สำคัญมาก ต้องใช้ความพยายามในการแก้ปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ เด็ก ๆ ชอบเรื่องที่ตัวละครเอกของเรื่องสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ในตอนจบ

ส่วน จินตนา ใบกาชู่² กล่าวถึงโครงเรื่องว่า ควรมีเกณฑ์ดังนี้
วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น มีโครงเรื่องเพียงชนิดเดียว มีตัวละครไม่มาก โครงเรื่องจะไม่ใช่ซับซ้อน มีความสั้นกระชับและคมคาย โครงเรื่องประกอบด้วยบทนำเรื่อง ซึ่งเป็นการเปิดฉากปัญหา จุดสนใจกลางเรื่อง และตอนจบซึ่งเป็นจุดสุดยอดของเรื่อง เป็นการคลี่คลายปัญหาทั้งหมด

นอกจากนี้ ปราณี เชียงทอง³ ได้กล่าวถึงลักษณะของเรื่องที่เด็กชอบอ่านมีดังนี้คือ

1. เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย
2. เรื่องเกี่ยวกับกีฬา
3. เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ
4. เรื่องเกี่ยวกับความรัก
5. เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน
6. เรื่องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์
7. เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

¹ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2526. หน้า 79.

²จินตนา ใบกาชู่. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. 2534. หน้า 95.

³แหล่งเดิม. หน้า 125.

ปรากฏว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กทั้ง 38 เรื่อง ของวิริยะ ลีรสิงห์ นั้นสามารถจัดแบ่งกลุ่มตามลักษณะเรื่องที่เด็กชอบดังที่ ปราณี เชียงทอง เสนอแนวทางไว้

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์โครงเรื่องครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ใช้เกณฑ์ที่ จินตนา ไบกาซย์ ได้เสนอแนวทางไว้ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ให้ละเอียดต่อไป

1. เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความกล้าหาญสร้างความมั่นใจให้แก่เด็ก ได้แก่ เรื่อง ลูกสลัม เรื่องเจ้าหนอนน้อย และความคิดของอีกคนน้อย

ลูกสลัม

ลูกสลัมเป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่งที่ครอบครัวของเขามีฐานะยากจนมาก เขาต้องหาเงินเลี้ยงครอบครัวแทนพ่อ แม้ว่าเขาจะเกิดในสลัม เขาก็ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก มุ่งมั่นจะเรียนจนสำเร็จ มีอาชีพมั่นคงและมีความสุข

การวางโครงเรื่อง เกี่ยวกับการผจญภัยนั้น ผู้เขียน ได้ให้ตัวละครเอกประสบเคราะห์กรรมและสามารถฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค ซึ่งได้แก่ ความยากจน การถูกเหยียดหยามจากผู้อื่น การอิจฉาริษยา การใส่ร้าย แต่ด้วยความกตัญญู ความรู้คิดตรอง ในทางที่ถูกที่ควร ความมานะอดทน ความขยันหมั่นเพียรและไม่ละทิ้งการเรียน จึงสามารถเรียนสำเร็จถึงชั้นปริญญาเอก ในชั้นปลายเขาจึงประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งการทำงานและส่วนตัว ชีวิตการต่อสู้ผจญภัยกับความลำบากของเขานำถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้

เจ้าหนอนน้อย

เป็นเรื่องราวการผจญภัยของหนอนตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง ที่ต้องต่อสู้กับความลำบากทั้งจากภัยธรรมชาติ จากสัตว์ด้วยกันเองและจากมนุษย์จึงต้องพยายามเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด จนกระทั่งได้พบมิตรแท้ ทำให้มีความสุขและได้ทดแทนบุญคุณเพื่อนให้ได้รับความสุขเช่นเดียวกัน

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนเริ่มเรื่องด้วยการให้ตัวละครเอกคือเจ้าหนอนน้อยพบกับความลำบากแทบเอาชีวิตไม่รอด เช่นภัยธรรมชาติ หนีจากสัตว์ที่แข็งแรงกว่า จนกระทั่งได้พบกับพืชคือต้นต้อยติ่ง ซึ่งให้ความช่วยเหลือ ทำให้มันปลอดภัยมีความสุข เมื่อเจ้าหนอนน้อยเติบโตกลายเป็นผีเสื้อ ก็ได้ตอบแทนบุญคุณของต้นต้อยติ่งด้วยการช่วยผสมเกสรให้ ต้อยติ่งจึงมีความสุขมาก เช่นเดียวกับเจ้าหนอนน้อยมีความสุขที่ได้มีโอกาสช่วยเหลือตอบแทนผู้มีพระคุณ

เรื่องเจ้าหนอนน้อยนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็ก ๆ เกิดความกล้าหาญ ที่จะผจญความลำบาก ส่งเสริมคุณธรรมในใจเด็ก ให้รู้จักความเมตตา ความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน เพื่อจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความคิดของผู้อ่านน้อย (จากชุดอาณาจักรมิง)

เป็นเรื่องราวของสัตว์ตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในรังที่ถูกสัตว์ที่โตและแข็งแรงกว่ารังแก ทำให้มันเจ็บใจ ไปบอกสัตว์ที่แข็งแรงยิ่งกว่าให้มากินสัตว์ในรัง ต่อมาจึงสำนึกได้ว่าตนคิดผิด

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนได้ให้ตัวละครเอกคือลูกอี๊ด ต้องผจญภัยกับความลำบาก เช่น หนีเมงคานา หนีเมลงปอ รวมทั้งหนีภัยซึ่งเป็นญาติของมันด้วย ทำให้ผู้อ่านน้อยเจ็บใจพยายามหาทางแก้แค้นโดยไปอ้อนวอนญาติให้มากินสัตว์ต่าง ๆ ที่รังแกมัน ซึ่งมีแนวคิดไปว่า ตนก็ต้องเป็นอาหารของญาติเหมือนกัน เมื่อสำนึกได้มันจึงเกิดความละอายใจ

เรื่องความคิดของผู้อ่านน้อย นอกจากจะส่งเสริมให้เด็กเกิดความมานะอดทน ในการต่อสู้กับความลำบากแล้วยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดในใจเด็กคือ รู้จักสำนึกและละอายใจในความผิดที่ตนก่อขึ้น

2. เรื่องเกี่ยวกับการกีฬา ได้แก่เรื่อง ไก่ชน

ไก่ชน

เป็นเรื่องราวของเด็กชายชาวชนบทคนหนึ่งซึ่งเลี้ยงไก่ชนไว้ เขารักและเอาใจใส่ไก่ชนของเขามาก ครั้งหนึ่งเขาให้ชายผู้หนึ่งยืมไก่ของเขาไปชน และชนะพนันกลับมา เมื่อเห็นสภาพไก่และร่องรอยการต่อสู้ เขารับรักษาแผลให้ไก่และปฏิเสธการให้ยืมไก่ไปพนันชนอีก

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ตัวละครเอกซึ่งรักไก่ชนและมีความรู้เรื่องกีฬาชนไก่เป็นอย่างดี เขาได้เล่าถึงกติกากีฬาชนไก่ให้น้องฟังเขาต้องตัดสินใจด้วยตนเองว่า ควรเลี้ยงไก่เพื่อเงินรางวัลจากการชนไก่ ซึ่งเป็นกีฬาที่ชาวบ้านนิยมมาก หรือจะเลี้ยงไก่ไว้ดูเล่น ในตอนท้ายเรื่อง หลังจากไก่ของเขา กลับจากการชนะพนันชนไก่มาแล้ว เขาไม่ได้สนใจเงินรางวัลเลย ด้วยเห็นว่ากีฬาประเภทนี้ เป็นการทารุณสัตว์

เรื่องโก่งนั้นเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีค่านิยมที่ถูกต้อง แม้ว่าชาวบ้านจะนิยมกีฬาประเภทนี้ แต่เมื่อเห็นสัตว์ของตนได้รับบาดเจ็บ ผู้เลี้ยงก็เกิดความเมตตาสงสาร และตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง

3. เรื่องเกี่ยวกับอาชีพและความรู้พื้นฐานงานอาชีพ ได้แก่เรื่อง เกิดเป็นเบ็ดปลาทอง เมื่อนายหมึกไปวางตะครัด ปลาหมึกพบหมึก บุคบุเล น้อยอยากเที่ยวทะเล ลากอวนปูม้า วิดบ่อปลาตุ๊ก ปลาวาฬของน้อย หากินกับหอย และจดหมายเป็นหมัน

เรื่องเหล่านี้ผู้เขียนมุ่งหวังที่ให้อ่านได้เห็นอาชีพต่าง ๆ ของคนในชนบทว่าอาชีพเหล่านั้นเป็นเช่นไร มีวิธีการประกอบอาชีพอย่างไร

เกิดเป็นเบ็ด

เป็นเรื่องราวของเบ็ดตัวหนึ่ง ได้เล่าถึงความเป็นอยู่ การเลี้ยงเบ็ด ตลอดจนคุณประโยชน์ของเบ็ดนันทนาการ

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนบรรยายคุณประโยชน์ของเบ็ดผ่านตัวละครเอก คือเบ็ดตัวผู้ เล่าเรื่องการเลี้ยงเบ็ด ตลอดจนการถนอมอาหารด้วยวิธีทำไข่เค็ม ทั้งการดอง และการพอกด้วยดินโดยละเอียด ตอนท้ายเรื่อง เป็นการอ้อนวอนขอชีวิตเบ็ด เพื่อตอบแทนบุญคุณที่เบ็ดมีต่อมนุษย์

เรื่องเกิดเป็นเบ็ดนี้ส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพเลี้ยงเบ็ดให้แก่เด็ก เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงามในอนาคต นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรม ความเมตตากรุณาให้เกิดขึ้นในใจเด็กอีกด้วย

ปลาทอง

เป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่ง ซึ่งเลี้ยงปลาทองไว้ แต่ไม่มีความรู้เรื่องปลาเลย เพื่อนของเขาจึงแนะนำให้ไปถามผู้รู้เรื่องนี้ ชายผู้ชำนาญการเลี้ยงปลาจึงให้ความรู้เรื่องปลาและวิธีบำรุงรักษาจนเป็นที่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนได้ให้ตัวละครเอก มีข้อสงสัยในเรื่องการเลี้ยงปลา ซึ่งเด็กคิดว่าปลาของตนท้อง จึงได้สอบถามกับผู้ชำนาญการเลี้ยงปลา จนมีความรู้ความเข้าใจว่าแท้จริงปลาของตนเป็นโรค เขาจึงได้รักษาและเลี้ยงปลาให้ถูกหลักวิชาต่อไป

เรื่องปลาทองนั้น เป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงปลา ที่ถูกต้องให้แก่เด็ก อีกทั้งเป็นการวางพื้นฐานงานอาชีพอีกด้วย

เมื่อนายหมึกไปวางตะครี๊ด (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

กล่าวถึงเด็กชายคนหนึ่งซึ่งอยู่ในชนบท มีอาชีพทำนา เลี้ยงเบ็ด เลี้ยงปลา ได้ใช้เวลาที่ว่างจากการเล่าเรียนไปจับปลาเป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกด้วย

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ตัวละครเอกของเรื่องได้อธิบายวิธีจับปลาโดยใช้ตะครี๊ดให้เพื่อนฟัง เริ่มตั้งแต่การเตรียมข้อมตะครี๊ด การวางข่าย การจับปลาที่ติดตะครี๊ด และจบเมื่อ เด็กทั้งสอง ไม่สามารถจับปลาที่มาติดตะครี๊ดได้เพราะเกิดอุบัติเหตุเรือล่มเสียก่อน

เมื่อนายหมึกไปวางตะครี๊ด เป็นการเสริมความรู้เรื่องการจับปลาด้วยการใช้เครื่องมือคือตะครี๊ด และยังเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้เข้าใจชีวิตของชาวชนบท

ปลาหมึกพบหมึก (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

เด็กชายสองคนเป็นเพื่อนรักกัน เขาทั้งสอง ไปซื้อปลาหมึกให้แม่เพื่อทำปลาหมึกแห้งขาย

การวางโครงเรื่อง ผู้แต่งได้ให้ชาวประมงเป็นผู้อธิบายเรื่องราวปลาหมึกชนิดต่าง ๆ ให้เด็กชายสองคนฟัง กลับถึงบ้าน แม่ก็อธิบายการทำปลาหมึกแห้งให้ฟังอีก

ปลาหมึกพบหมึก เป็นการส่งเสริมความรู้เรื่องการทำปลาหมึกแห้งให้แก่เด็ก อันเป็นการวางพื้นฐานด้านงานอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตให้แก่เด็ก นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กอยู่ในสังคมที่เพื่อนฝูงยอมรับเพราะเด็กทั้งสองรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ขุดปู (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

เป็นเรื่องของเด็กชายสองคนชวนกันไปขุดปูแต่เพราะความไม่ชำนาญเขาจึงขุดปูตัวเล็ก ๆ ได้เพียงตัวเดียว

การวางโครงเรื่อง ผู้แต่งตั้งใจเสนอความรู้ในด้านอาชีพหนึ่งซึ่งเป็นอาชีพที่
ชาวชนบทใช้เป็นเครื่องยังชีพ

เรื่องขลุ่ยเลเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจวิธีขลุ่ยและสังเกตรูป

น้อยอยากเที่ยวทะเล (จากชุดปลาฬของน้อย)

เด็กผู้หญิงคนหนึ่งกับพี่เลี้ยงของเธอได้เดินทางจากกรุงเทพฯ เพื่อมาเที่ยวบ้านญาติ
ของเธอในชนบทซึ่งติดกับทะเล

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนได้ให้ตัวละครเอกคือ เด็กหญิงน้อย สนใจใคร่รู้
เกี่ยวกับอาชีพการทำประมง ญาติของเธอกับเพื่อนของเธอมีหน้าที่อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับ
อาชีพนี้

ลากอวนปูม้า (จากชุดปลาฬของน้อย)

เป็นเรื่องที่มีโครงเรื่องต่อจากเรื่องน้อยอยากเที่ยวทะเล นั่นคือ เด็กผู้หญิง
สนใจที่จะไปดูการทำงานของชาวประมง ในขณะที่ลากอวนปูม้า เธอจึงได้เห็นวิธีการจับปูม้า
ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ของเธอด้วย

วัดบ่อปลาตุก (จากชุดปลาฬของน้อย)

เป็นเรื่องราวของครอบครัวชาวชนบท ครอบครัวหนึ่ง ซึ่งประกอบอาชีพ
เลี้ยงปลาตุกขาย เนื้อหาของเรื่องจึงเป็นวิธีการเลี้ยงปลาตุก

เรื่องวัดบ่อปลาตุกนี้ เป็นการเสริมความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาตุก วิธีการขาย
และเป็นการเสริมประสบการณ์ใหม่ให้แก่เด็ก

ปลาฬของน้อย (จากชุดปลาฬของน้อย)

ผู้เขียนวางโครงเรื่องให้ตัวละคร คือ เด็กหญิงน้อย จากกรุงเทพฯ สนใจใคร่รู้
เรื่องการตกปลา ญาติของเธอกับเพื่อนของเธอซึ่งเป็นเด็กชายชาวชนบทมีความรู้ในเรื่อง
การตกปลาและทำเครื่องมือในการตกเป็นอย่างดี เขาทั้งสองอธิบายให้น้อยเข้าใจและน้อยได้มี
โอกาสแข่งขันตกปลา ว่าปลาใครจะตัวโตกว่ากัน

เรื่องนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ เรื่องการทำเครื่องมือและวิธีตกปลาที่
ถูกต้อง เพื่อเป็นพื้นฐานงานอาชีพ และเพิ่มประสบการณ์ใหม่ให้แก่เด็ก

หากินกับหอย (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องให้ตัวละครเอก ซึ่งมีอาชีพรับราชการครูอยู่ก่อนแล้ว มีความสนใจที่จะเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำจืด โดยมีเพื่อนซึ่งมีอาชีพเป็นชาวประมงเป็นผู้ให้คำอธิบาย และช่วยเหลือเกี่ยวกับการเลี้ยงหอย แต่ในที่สุดเมื่อสิ่งแวดล้อมเป็นพิษคือมีการระบายน้ำเสียจากโรงงานลงทะเล ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงหอยต้องประสบภาวะขาดทุน

เรื่องหากินกับหอย นอกจากจะส่งเสริมความรู้เรื่องการเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำจืดแล้ว ยังส่งเสริมให้เด็กรักและหวงแหนทรัพยากรของชาติ รู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

จดหมายเป็นหมัน (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

ผู้เขียนวางโครงเรื่องโดยให้เด็กชายชาวชนบทสองคน ช่วยกันเขียนจดหมายเล่าเรื่องการเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำจืดให้เพื่อนที่กรุงเทพฯ ฟัง แต่ก็เขียนไม่จบและไม่ได้ส่งเพราะหันไปสนใจการประกาศว่าจะมีการประชันฉายภาพยนตร์ได้รุ่งทั่วภูมิภาคกว่า

เรื่องจดหมายเป็นหมัน เป็นการส่งเสริมความรู้เรื่องการเลี้ยงหอย โดยให้รายละเอียดเพิ่มขึ้น

ก๊ง (จากชุดสามสหายนักสืบ)

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องให้ตัวละครคือ เด็ก ๆ สนใจที่จะตกก๊ง จึงไปขอความรู้จากผู้ชำนาญการตกก๊ง ซึ่งได้อธิบายและสาธิตการทำเบ็ด เมื่อเด็ก ๆ ได้รับความรู้แล้วก็พากันไปตกก๊ง แต่ด้วยความลืมหุนะเลื่อยยืนบนเรือ จึงทำให้เรือคว่ำ เด็ก ๆ จึงกลับบ้าน โดยไม่ได้ก๊งเลย

เรื่อง "ก๊ง" นี้เป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการประดิษฐ์เครื่องมือในการตกก๊ง และเป็นพื้นฐานงานอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ให้กับเด็กอีกด้วย

4. เรื่องเกี่ยวกับความรัก ได้แก่ เรื่องกระต่ายสร้างรัง ดอกไม้จอมหยิ่ง

อ้วนกับแดงไม พลายลาควน คุณกลม ๆ เล็ก ๆ และลูกข้างเกเร

แนวของโครงเรื่องประเภทนี้เป็นการแสดงความรัก และปกป้องผู้ที่ตนรัก ซึ่งได้แก่ ความรักของเพื่อน ความรักของพ่อ ความรักของพี่ ตลอดจนความรักของคนในสังคม เช่น

กระตี่สร้างรัง (จากชุดอาณัติกรรมบัง)

เป็นเรื่องราวของพ่อปลากะตี่ซึ่งเรียนรู้การสร้างรังหรือหอคอย เพื่อเลี้ยงลูกของตน

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ตัวละครเอกคือ ปลากะตี่นางเพศผู้ซึ่งจะเป็นผู้สร้างหอคอยและเลี้ยงลูกอ่อน โดยเริ่มจากการศึกษาวิธีการสร้างรังของสัตว์อื่น ๆ ในที่สุดปลากะตี่นางก็ค้นพบวิธีสร้างหอคอยได้ ต่อจากนั้นผู้เขียนได้อธิบายถึงการผสมพันธุ์ปลาจนกระทั่งเกิดลูกปลาตัวเล็ก ๆ ขึ้นเมื่อลูกปลาโตพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้แล้ว พ่อปลากะตี่ได้ปล่อยให้ลูกพึ่งตนเอง โดยพ่อปลากะตี่มีความเชื่อมั่นว่า ลูกของตนน่าจะทำได้เป็นอย่างดีที่ตีจากตนไป

เรื่องกระตี่สร้างรัง เป็นเรื่องราวที่เน้นความรัก ความห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูก ช่วยให้ลูกได้รู้ว่าพ่อแม่เน้นรักลูกเพียงใด เป็นการส่งเสริมคุณธรรมในใจเด็ก ให้ตระหนักถึงค่าของความรัก รู้จักกตัญญูทดแทนต่อพ่อแม่

ดอกไม้จอมหยิ่ง

เป็นเรื่องที่ผู้แต่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ควรจะเพื่อแม่ความรัก ความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่อง โดยผ่านตัวละครซึ่งเป็นดอกไม้ให้สนทนากัน และได้กล่าวถึงดอกไม้จอมหยิ่งที่ไม่ยอมคบค้ากับใครเลยว่า จะทำให้เกิดผลเสีย เพราะไม่มีใครต้องการจะสมาคมด้วย ขณะเดียวกันก็ไม่มีโอกาสได้ขยายพันธุ์

เรื่องดอกไม้จอมหยิ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กอยู่ในสังคมโดยมีเพื่อนผู้ยอมรับซึ่งต้องรู้จักรักผู้อื่น และพยายามทำให้ผู้อื่นรักตนด้วย

อ้วนกับแดงโม

เป็นเรื่องความรักของพี่ที่มีต่อน้อง

การวางโครงเรื่อง โดยผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นเด็ก แสดงความเห็นแก่ตัว ทะกละและโลภมาก พี่สาวและพี่ชายจึงช่วยกันแก้พฤติกรรมที่ไม่ดีดังกล่าว โดยการคิดอุบายให้น้องชายกลัวว่าผลจากการทะกละนั้น อาจเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต ในที่สุดเด็กคนนั้นก็สามารรถเลิกนิสัยที่ไม่ดีนั้นได้

เรื่องนี้เป็นการส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในใจเด็ก ให้เด็กที่โตกว่าดูแลคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอกว่าด้วยความรักความเมตตา ขณะเดียวกันน้องก็ต้องรู้จักเคารพพี่ด้วย

พลายลาควน

เป็นเรื่องของความรักความเสียสละของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ข้างซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องมีนิสัยดี จิตใจอ่อนโยน มีความอดทนอดกลั้น เมื่อยามที่ถูกผู้อื่นรังแกจนกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถในสายตาของเพื่อน แต่เมื่อถึงคราวคับขันก็สามารถปกป้องชีวิตของเพื่อนให้พ้นจากสัตว์ที่ดุร้ายได้สำเร็จ

เรื่องพลายลาควนนี้ เป็นการส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในใจของเด็ก ในเรื่องความกล้าหาญ ปกป้องเพื่อนให้พ้นภัย และในเรื่องของความรักความผูกพันระหว่างเพื่อน

คุณกลม ๆ เล็ก ๆ

เป็นการแสดงความรักของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ตัวละครคือชายคนหนึ่งมีนกพิเศษ ซึ่งบังคับให้เขาเลือกระหว่างทรัพย์สินและสุนัข ครั้งแรกชายผู้นั้นเลือกทรัพย์สิน แต่ในที่สุดเขาก็พบว่าเขาต้องการสุนัขซึ่งเป็นเพื่อนของเขากลับคืนมา เขาจึงพบกับความสุขเมื่อสุนัขนั้น คือ หุยิงสาว ซึ่งจะพันคาสายได้ก็ต่อเมื่อพบคนที่รักและต้องการเธอจริง ๆ ทั้งสองจึงอยู่กันอย่างมีความสุข

เรื่องคุณกลม ๆ เล็ก ๆ เป็นการส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีคุณธรรม รู้ว่าความรักของเพื่อนนั้นมีค่ามากกว่าเงินทองทรัพย์สิน เป็นการให้ข้อคิดและค่านิยมที่ถูกต้อง

ลูกข้างเกเร

เป็นเรื่องของความรักของแม่ที่มีต่อลูก

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนให้ตัวละครเป็นสัตว์คือลูกข้างมีความคิดผิด ๆ ที่ไม่อยากไปโรงเรียน แม้ว่าแม่ของมัน จะสนับสนุนให้ลูกไปเพียงใดก็ไม่สามารถจะโน้มน้าวจิตใจของลูกข้างได้ เพราะพ่อของมัน ลูกข้างใช้เวลาว่างโดยเปล่าประโยชน์ เช่น การรังแกเพื่อนที่เขาไม่เล่นกับตน จึงถูกเพื่อนร่วมกันแกล้งลูกข้าง จนเมื่อการตำราแม่จึงพาไปหาหมอ หมอนี้กว่าลูกข้างสายตาสั้น จึงตัดแว่นขยายกำลังสูงให้ กว่าจจะรู้สาเหตุที่แท้จริงว่าเกิดจากการอ่านหนังสือไม่ออก ก็ทำความยุ่งยากให้แก่ลูกข้างไม่น้อย

เรื่องลูกข้างเกเรเป็นการส่งเสริมในเรื่องความรักของแม่ที่มีต่อลูกและให้ข้อคิดในเรื่องเหตุผล เพื่อเด็ก ๆ จะได้เห็นความสำคัญของการศึกษา

5. เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน ได้แก่เรื่อง ในชุดสามสหายนักสืบ ทั้ง 9 เรื่อง คือ ผี กุ้ง งู ไก่ชน พ่อไก่ก๊าก ข่าวร้าย ความลับในเล้าไก่ จั๊บบไมย และสามสหายนักสืบชุดสามสหายนักสืบนั้นผู้เขียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็กในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการคิดหาเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และได้แทรกความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชาวชนบทด้วย

วิธีวางโครงเรื่อง ในแต่ละเรื่องย่อมีดังนี้

ผี

ผู้เขียนวางโครงเรื่องให้ตัวละครคือเด็ก 3 คน ได้เห็นผีไล่ผีในชนบท เด็ก ๆ เริ่มเกิดความสงสัยว่าผีมีจริงหรือไม่ การส่งเสริมในเรื่องนี้ คือ ผู้เขียนส่งเสริมให้เด็กเริ่มค้นหาเหตุผลเมื่อเกิดปัญหาค้น

กุ้ง

ผู้เขียนวางโครงเรื่องให้เด็ก 3 คน สนใจเรื่องกุ้ง ขณะเดียวกัน ผู้ใหญ่ที่หวังจะหลอกลวงเด็กได้สร้างเรื่องว่าจะมีผีเจ้าส่งงูมากินไก่ที่เด็กเลี้ยงไว้

การส่งเสริมในเรื่องนี้ผู้เขียนต้องการส่งเสริมให้เด็กคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา

งู

เป็นเรื่องการสร้างสถานการณ์ของผู้ใหญ่ที่มีนิสัยไม่ดี ใช้นิ้วที่จับมาได้ โยนไปกลางวง เด็ก ๆ ซึ่งกำลังนั่งจะกินขนมอยู่ตกใจ และเมื่อเด็กวิ่งหนีไปแล้ว เขาก็เข้าไปกินขนมนั้น ต่อเมื่อเด็กคนหนึ่งย้อนกลับมา เขาจึงต้องรีบหนีไป พร้อมกับทิ้งหลักฐานบางอย่างไว้ ทำให้เด็กเกิดความสงสัย

การส่งเสริมในเรื่องนี้ผู้เขียนต้องการให้เด็กรู้จักพิจารณา ใคร่ครวญให้รอบคอบ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือ เด็กเมื่อเกิดความสงสัย จะต้องหาทางพิสูจน์ให้ได้

ไก่ชน

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องให้เด็กชายเจ้าของไก่ชนให้ชายคนหนึ่งซึ่งมาขออาศัยอยู่ที่บ้านของเขา นำไก่ไปแข่งขันพนันชนกัน และชนะกลับมา เมื่อเห็นไก่ชนของตนบาดเจ็บ เด็กชายเจ้าของไก่ ไม่คิดที่จะนำไปทำพนันผู้อื่นอีกเลย

เรื่องไก่ชนนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความรักความเมตตาต่อสัตว์และเป็นการส่งเสริมในด้านการดำรงชีวิตที่คำนึงให้แก่เด็กด้วย เสนอแนะให้เด็กรู้จักตั้งข้อสังเกต เก็บข้อมูลเมื่อจะค้นหาหรือสืบสวนข้อเท็จจริง

พ่อไก่กูก

การวางโครงเรื่อง ผู้เขียนได้ให้เด็ก ๆ ได้รับข่าวว่า แม่ไก่ของตนถูกงูเอาไปกินเสียแล้ว เด็ก ๆ จึงต้องนำไข่มายักด้วยไฟฟ้าต่อ

เรื่องพ่อไก่กูกนี้ เป็นการส่งเสริมแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ทันสมัยให้แก่เด็ก เช่น การทดลองว่าไข่มมีตัวหรือไม่ การใช้ไฟฟ้าช่วยในการฟักไข่เป็นต้น นอกจากนั้น เด็ก ๆ เริ่มการสืบสวนหาร่องรอยไก่ที่หายไป

ข่าวร้าย

เป็นเรื่องการสร้างข่าวขึ้นมาว่า งูจะมากินไก่ของเด็ก ๆ อีก เด็ก ๆ จึงคิดหาวิธีป้องกัน

เรื่องข่าวร้าย เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดอย่างมีเหตุผลว่าการที่จะเชื่อเรื่องใดนั้นก็ต้องพิสูจน์หาความจริงเสียก่อน

ความลับในเล้าไก่

ผู้เขียนให้เด็ก ๆ สืบหาเล้าไก่ เพื่อหาร่องรอยที่จะนำไปสู่ผู้เป็นตัวขโมยไก่เด็ก ๆ ได้หลักฐานบางอย่าง เขาจึงวางแผนเพื่อจับขโมย โดยใช้ล่อลวงไฟฟ้าติดไว้ที่เล้าไก่ด้วย เรื่องนี้ผู้เขียนส่งเสริมแนวความคิด ด้านการประดิษฐ์อุปกรณ์เพื่อใช้ในการพิสูจน์หาหลักฐานและหาข้อเท็จจริง

จับขโมย

ผู้เขียนให้เด็ก ๆ 3 คนเตรียมจับขโมยตามแผนที่วางไว้ ทุกอย่างเป็นไปตามแผน เมื่อสัญญาณขโมยที่เด็กคิดไว้ดังขึ้น ตัวผู้สร้างปัญหาได้เปิดเผยออกมา เมื่อถูกซักถาม เขาจึงต้องสารภาพ

เรื่องนี้ต้องการส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง รู้จักวางแผน รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ เชื่อในสิ่งที่ตนเชื่อ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

สามสหายนักสืบ

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องตัวละครเอก คือ เด็กชายจอมสรุปเรื่องทั้งหมด เพื่อเฉลยปัญหา ตั้งแต่เรื่องการไล่ผี ผู้ที่เข้าใจว่าผีเข้าแท้จริงนั้น มีอาการป่วยเป็นไข้มาลาเรียอยู่ก่อนแล้ว ส่วนการสร้างข่าวว่าเจ้าจะมากินไก่ นั้นเพื่อยุให้เด็ก ๆ กลัวแล้วพวกเขาจะได้เข้ามาลักไก่เอาไปกินโดยสะดวก แต่เด็ก ๆ ก็หาทางพิสูจน์ความจริงเสียก่อน

เรื่องนี้ต้องการให้เด็กใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อสืบสวนเรื่องลึกลับให้กระจ่าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักประดิษฐ์และใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์

6. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์

เป็นการส่งเสริมให้เด็กรักธรรมชาติ ส่งเสริมคุณธรรมในเรื่องความรักความเมตตา วิริยะ สิริสิงห ได้เขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับสัตว์หลายเรื่อง อาทิ เกิดเป็นเบ็ดปลาทอง ความคิดของอ๊อดน้อย แมลงกินเลือด กระต่ายสร้างรัง เจ้าหนอนน้อย ขุดปลาวาฬของน้อย ทั้งชุด ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับปลาหมึก ปูม้า ปลาดุก จิ้งหรีด หอยแมลงภู่ เรื่องพลายลาควน เรื่องกิ้ง เรื่องงู เรื่องไก่ชน เรื่องลูกช้างเกเร เรื่องแมลงสาบ และเรื่องขนพุกับหูตั้ง

การวางโครงเรื่องเกี่ยวกับสัตว์นั้น นอกจากผู้เขียนต้องการให้เด็กเข้าถึง ธรรมชาติ ของสัตว์แต่ละชนิดเป็นต้นว่า วงจรชีวิตของกบ วงจรชีวิตของงูแล้วยังให้ความรู้ ในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงเบ็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงหอย เป็นต้น

จะเห็นว่า วิริยะ สิริสิงห์ เข้าใจธรรมชาติ ของสัตว์และถ่ายทอดลงใน วรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น

ชนพุกับหึ่ง

ผู้เขียนได้สร้างตัวละครเป็นแมวไทยและแมวเปอร์เซีย แมวทั้งสองชนิดมี พฤติกรรมตามธรรมชาติของมัน คือ แมวเพศผู้พึงใจแมวเพศเมีย นอกจากนั้นผู้เขียนได้วาง โครงเรื่องให้แมวทั้งสองตัวเป็นสื่อให้เจ้าของได้รู้จักขอบพอกันอีกด้วย

เรื่องชนพุกับหึ่ง นอกจากจะส่งเสริมให้เกิดความรักความเมตตาต่อสัตว์แล้ว ยังเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแมวโดยละเอียด เพราะแทรกความรู้เรื่องแมว แต่ละชนิดพร้อมภาพประกอบไว้ตอนล่างของแต่ละหน้า

7. เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

ได้แก่เรื่องในชุด ไข่มุกวิทยาศาสตร์ในอนาคตทั้ง 6 เรื่อง คือ ผมชื่อไข่มุก แบ๊งน้ำของไข่มุก ไข่มุกจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักเคมีในอดีต ผงฆ่าแมลงสาบ และความหวัง การเสนอเค้าโครงทั้ง 6 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น

ผมชื่อไข่มุก

ผู้เขียนได้ให้ตัวละครเป็นเด็กชายคนหนึ่งซึ่งเริ่มมีความสนใจในด้าน วิทยาศาสตร์ตั้งแต่ การศรัทธาครูผู้สอนวิทยาศาสตร์มาก่อน และความสนใจที่จะทดลองหา ความรู้ ตลอดจนการสะสมอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทดลอง

เรื่องผมชื่อไข่มุกนี้ เป็นการส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ เชิงวิทยาศาสตร์ ให้แก่ เด็ก และส่งเสริมให้เด็กอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยมองโลกในแง่ดีเพราะตัวละครเอก ในเรื่องนี้เป็นเด็กที่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ มีอารมณ์ร่าเริงสนุกสนาน

แบ้งน้ำของโข่ง

เป็นการวางโครงเรื่องที่ต่อเนื่องจากเรื่องแรกคือ เมื่อเด็กชายได้สะสมอุปกรณ์ครบทุกอย่างแล้ว เขาก็จะลงมือปฏิบัติทันที โดยไม่ศึกษาให้ต้องแท้เสียก่อน การทำแบ้งน้ำของเขาจึงไม่ประสบผลสำเร็จในครั้งแรก

เรื่องแบ้งน้ำของโข่งนี้ นอกจากจะส่งเสริมความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องของการทดลองยังส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เด็กคือ ต้องการจะทำแบ้งน้ำให้แน่ทานักค้น แม้ว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม

เรื่องนี้นอกจากจะส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ ให้แก่เด็กแล้ว ยังส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ภูมิใจในผลงานและเกิดความพยายามที่จะริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ต่อไปอีก

นักเคมีในอดีต

ผู้เขียนได้ให้ตัวละครคือครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ได้เล่าประวัติของนักเคมีในอดีตและสิ่งประดิษฐ์ของเขาให้นักเรียนฟังเป็นการเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่จะทำประโยชน์ เช่นนั้นบ้าง

เรื่องนี้เป็นการส่งเสริมความรู้ให้แก่เด็ก แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมของครูที่จะซักถามและเป็นแบบอย่าง ให้เด็กมีความรู้ ความคิดที่ดีงาม

ผงฟ้าแฉลงสาบ

ผู้เขียนได้ให้ตัวละครคือ เด็กชายคนหนึ่งที่น่าสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ ได้ทดลองหาวิธีการกำจัดแมลงสาบ โดยมีแม่ของเขาเป็นผู้สนับสนุน นอกจากนี้ ผู้เขียนยัง ได้แทรกความรู้เรื่องการกำจัดแมลงศัตรูพืชไว้ในเรื่องนี้ด้วย

เรื่องนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวความคิดใหม่ ๆ ทันสมัย เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแสดงถึงความรักระหว่างแม่ลูกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ความหวัง

ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องคือ ให้ตัวละครแต่ละตัวมีความหวังที่จะพัฒนาชีวิตของตนให้ดีขึ้นในทางสุจริต เช่น พ่อมีความหวังที่จะเลี้ยงลูกและภรรยาให้มีความสุขโดยรับไปอยู่

ในตัวเมือง แม่มีความหวังที่จะเห็นพิชในโรงออกงาน และนำไปขายได้ราคาดี เพื่อนำเงินส่งเสียลูกให้เรียนสูง ๆ ลูกมีความหวังที่จะอยู่ร่วมกันกับพ่อแม่ตลอดไป

เรื่องนี้เป็นการเล่นเสริมให้เห็นความรักระหว่างพ่อแม่ ลูก ความรักในงานอาชีพ เกษตรกรของแม่ ความมานะบากบั่นในการทำงานเพื่อยกระดับของพ่อ ตลอดจนความมุ่งมั่นในการเรียนของลูก เป็นการส่งเสริมทัศนคติ และความเข้าใจอันดีภายในครอบครัว

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้แทรกความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ไว้ในบทพิเศษท้ายเรื่อง คือห้องทดลอง ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับยากำจัดเห็บตัวรับชาวบ้าน ยาสระผมชนิดผง ยาสีฟันผง และแป้งน้ำ เนื้อหาตอนนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึง สารที่ใช้ วิธีทำ และสรรพคุณไว้ด้วย อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ไปทดลองทำและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

จะเห็นได้ว่า การแบ่งงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวิริยะ สิริสิงห์ ทั้ง 38 เรื่อง ตามลักษณะที่เด็กชอบดังกล่าวมาแล้วนั้น วิริยะ สิริสิงห์ วางโครงเรื่อง ดังนี้

1. เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย นอกจากจะสนุกสนานตื่นเต้นแล้วยังส่งเสริมให้เด็กเกิดความกล้าหาญ สามารถต่อสู้กับความยากลำบาก เป็นผลสำเร็จ ผู้เขียนได้แทรก คติและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ เช่น ความสากิในความผิดที่ก่อขึ้น ความเพียรพยายามเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จและการรู้จักให้อภัย
2. เรื่องเกี่ยวกับกีฬา ให้ความรู้เกี่ยวกับกีฬาที่ชาวบ้านนิยมโดยละเอียด ขณะเดียวกันก็ให้ข้อคิดว่า กีฬาบางประเภทที่เป็นการทารุณสัตว์นั้น ไม่สมควรจะสนับสนุน
3. เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยละเอียด นอกจากนั้นยังได้แทรกคุณธรรมในใจเด็กให้เมตตาต่อสัตว์ ทำให้คุณประโยชน์ในด้านงานอาชีพด้วย
4. เรื่องเกี่ยวกับความรัก เป็นการส่งเสริมคุณธรรมในเรื่องของความรักของพ่อที่มีต่อลูก ความรักระหว่างเพื่อน และความรักของคนในสังคม ว่าทุกฝ่ายจะต้องเกื้อกูลกัน
5. เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน เป็นการส่งเสริมให้ผู้อ่านรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการใช้กระบวนการเชิงวิทยาศาสตร์พิสูจน์ข้อเท็จจริง นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้แทรกความรู้การทำงานพื้นฐานอาชีพ ตลอดจนข้อคิดคติธรรมในการดำเนินชีวิตไว้ด้วย

6. เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เป็นการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นสัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยงไว้ดูเล่น สัตว์เลี้ยงเป็นอาหาร วิริยะ สิริสิงห สามารถเขียนได้อย่างเหมาะสม

7. เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ กระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกใคร่ทดลอง และนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้นอกจากนี้ยังเขียนได้แทรกความรู้เรื่องการเกษตรไว้อย่างน่าสนใจอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การวางโครงเรื่องในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ได้วางไว้ กล่าวคือ โครงเรื่องสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงหนั้นมี โครงเรื่องสั้น ๆ เช่น กล่าวถึง เด็กชายที่ยากจน พยายามฟันฝ่าความลำบากจนชีวิตประสบผลสำเร็จ หรือถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ โครงเรื่องก็กล่าวถึงสัตว์ที่มีนิสัยอ่อนโยนรักสงบแต่เมื่อถึงคราวถูกรังแกก็สามารถต่อสู้ได้ด้วยความกล้าหาญเป็นต้น นอกจากโครงเรื่องสั้น ไม่ซับซ้อน แล้วตัวละครภายในเรื่องก็มีไม่มาก เช่น เรื่อง "เกิดเป็นเป็ด" มีตัวละครเพียงตัวเดียวเล่าเรื่องเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของเป็ดโดยละเอียด นับว่าเป็นการเสนอโครงเรื่องที่แปลกใหม่ ส่วนเรื่อง "ปลาทอง" ผู้เขียนให้ตัวละคร สองกลุ่มคือกลุ่มผู้ตั้งคำถาม กับผู้อรรถาธิบาย ได้ซักถามกันจนเข้าใจปัญหาทั้งหมด ซึ่งใช้ตัวละครเพียง 3 ตัว เท่านั้น เรื่องขนฟูกับหูตั้ง เป็นเรื่องชีวิตของแมว ก็มีตัวละครสำคัญคือ ขนฟู หูตั้ง และแมวแก่อีกตัวคือ แก้วแฉ้ม การวางโครงเรื่องในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห ในเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยทั้งหมด ผู้เขียนจะเริ่มจาก ตัวเอกประสบปัญหา ซึ่งได้แก่ ความยากจน ความลำบาก ความเจ็บใจ ปัญหาดังกล่าวจะได้ รับการแก้ไข ในตอนดำเนินเรื่อง ซึ่งได้แก่ ความมานะฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อเอาชนะความยากจน ความอดทนต่อความยากลำบากหรือ ความอดกลั้น เพื่อต่อสู้กับความเจ็บใจแค้นใจ เมื่อเรื่อง ดำเนินไปจนถึงจุดจบเรื่อง ซึ่งเป็นตอนปิดเรื่องนั้น ปัญหาทั้งหมดจะถูกคลี่คลาย เช่นตัวเอก ได้พบความสุข ตัวเอกสำนึกในความผิดที่ตนก่อขึ้น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการวางโครงเรื่องในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห นั้นเหมาะสมที่สามารถวางโครงเรื่องตามที่เด็กชอบได้ ตลอดจนสร้างโครงเรื่องที่สั่นคลอนผกผัน และน่าสนใจ อุปสรรคและปัญหาทั้งหมดในโครงเรื่องก็ได้รับการแก้ไขในทางที่ถูกต้อง

วิเคราะห์ตัวละครในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวิริยะ สิริสิงห์

ตัวละครคือ ผู้แสดงพฤติกรรม/ม่อออกมาตามลักษณะนิสัย ตามลักษณะเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมอันต่อเนื่องเป็นโครงเรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วย กิริยาอาการ การผจญภัย การแก้ปัญหา และการคลี่คลายเจอบมในท้องเรื่อง

หทัย ดันหยง กล่าวถึงเรื่องตัวละครไว้ว่า "ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กย่อมมีบทบาทเด่นอยู่ในเรื่องเพียงตัวเดียว ซึ่งเรียกว่าตัวเอกของเรื่อง แตกต่างจากหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ หรือนวนิยาย ซึ่งมีตัวละครแสดงบทบาทเด่นหลายข้อ¹"

กุหลาบ มลลิกะมาส กล่าวว่า

ตัวละครคือผู้มีบทบาทในเรื่อง ตัวละครจะต้องเหมือนมนุษย์ (หรือใกล้เคียงที่สุด) แต่จะต้องไม่ใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่ง มิฉะนั้นจะกลายเป็นบุคคลจริงในจดหมายเหตุหรือในพงศาวดารไป ตัวละครนั้นนอกจากจะเป็นคนแล้ว สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ สิ่งของยังสามารถจะเป็นตัวละครได้อีกด้วย แต่เป็นตัวละครประเภทเทียบเท่าคน²

ส่วนประภาพันธุ์ กรโกสียกาจ กล่าวถึงตัวละครว่า

จะรู้จักตัวละครได้จากการกระทำ การพูด ความคิด การแต่งกาย บ้านที่ตัวละครอยู่ ศัตรูของเขา ความมุ่งหมาย ความสำเร็จ ความล้มเหลว ฯลฯ ทุกอย่างเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดลักษณะตัวละครนั้น ตัวละครแต่ละตัว จะมีลักษณะเฉพาะของตนที่แตกต่างกันออกไป³

¹หทัย ดันหยง. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. 2529.

หน้า 93.

²กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2526. หน้า 111 - 114.

³ประภาพันธุ์ กรโกสียกาจ. เด็กกับวรรณกรรม. 2527. หน้า 387.

สำหรับสมศักดิ์ ศรีมานิชน์ กล่าวถึงตัวละครที่เด็กชอบว่า

เด็กชอบให้ตัวละครในเรื่องเป็นคนดีแม้ว่าจะเป็นคนยากจน ได้รับความลำบาก หรือพบแต่ความเศร้าโศกก็ตาม แต่ภายหลังจะต้องประสบความสำเร็จในชีวิต มีความสุข บุคลิกของตัวละครต้องเด่น ทำให้ประทับใจและกล่าวถึงเสมอ เช่น บุคคลที่กล้าหาญมีความสามารถพิเศษ มีน้ำใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน จนได้รับคำยกย่องชมเชยว่าเป็นคนดี ฯลฯ เด็กไม่ชอบให้ตัวละครเป็นคนโหดร้าย เป็นคนเกียจคร้าน มีนิสัยชอบแกล้งคนอื่นทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของตัวละคร ถ้าจะเป็นคนไม่ดีไปบ้างก็ต้องกลับกลายเป็นคนดี และได้รับความชมเชยในภายหลัง¹ จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็กทั้ง 38 เรื่อง นั้นปรากฏว่า วิริยะ สิริสิงห์ สร้างตัวละคร 2 ชนิดคือ ตัวละครที่เป็นมนุษย์กับตัวละครที่เทียบเท่ามนุษย์

1. ตัวละครที่เป็นมนุษย์

ผู้วิจัยจะได้ศึกษาวิเคราะห์ตัวละครในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ว่าได้ "วาดพฤติกรรมของตัวละครไว้ให้สมจริงหรือวิถีทางที่มนุษย์ชนปฏิบัติอยู่หรือไม่" ความสมจริงและเป็นไปได้ในชีวิตจริงนั้น ปราณี เชียงทอง ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

บุคลิกลักษณะต่าง ๆ ต้องตรงตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ ลักษณะนิสัยใจคอ การแสดงบทบาทต่าง ๆ ของตัวละครควรเป็นไปตามธรรมชาติ ตามวัย ตามความรู้พื้นฐานการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภูมิหลังของตัวละคร²

¹สมศักดิ์ ศรีมานิชน์. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. 2523. หน้า 3 - 4.

²ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2525. หน้า 132.

จากการศึกษาลักษณะตัวละครที่เป็นมนุษย์ในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ
วริยะ สิริสิงห มีทั้งลักษณะที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์คือ

ลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ที่ถูกต้องเพื่อให้อยู่ร่วมกัน
ในสังคมอย่างมีความสุข เช่น

1. ความเมตตากรุณา ได้แก่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุขและช่วยเหลือ
ให้เขาพ้นจากทุกข์ ดังเช่น หลวงปู่ชุกชีชรา ได้ให้ความรักความเมตตาต่อเด็กชายต้อย
และครอบครัวเสมอมา เมื่อแม่ของเด็กชายต้อยไม่สบายเขาได้ไปขอยาจากหลวงปู่ชุกชีท่านได้นอก
กับเขาว่า

"เอาไปหมดนี้แหละกินครั้งละ 2 เม็ด" หลวงปู่ส่งยาให้ทั้งขวดพร้อมกับกำชับว่า
"ตอนเย็นนี้เจ้ามาใหม่ หลวงปู่จะเก็บยาหม้อให้... นี้งยังไม่ได้กินข้าวละซี หลวงปู่
บิณฑบาตได้มากแบ่งเอาไปปี่"

หลวงปู่เป็นห่วงเป็นใย เช่นนี้เสมอ ไม่เฉพาะกับต้อยเท่านั้น ศิษย์ทุกคน แม้กระทั่ง
หมาแมว ถ้าพลัดเข้ามาหาหลวงปู่ เป็นไม่ผิดหวังกลับออกไป

(ลูกสลัม : 6 - 7)

อีกตัวอย่างหนึ่งเมื่อขวัญให้นายทองใบยิมไก่ชนของตนไปทำพนันแล้วก็เกิด
ความกังวลเกรงว่าไก่ของตนจะได้รับอันตราย เช่นเดียวกับพ่อและแม่ของเขาก็ไม่ชอบ
เช่นเดียวกันดังตัวอย่าง

พ่อและแม่ของขวัญไม่นิยมการตีไก่พนัน เพราะมันทารุณสัตว์ อาชีพหลักของท่านคือ
ขายอาหารสัตว์ ทำฟาร์มไก่ไข่ และยังเพาะลูกไก่พันธุ์ไข่และพันธุ์เนื้อขายควบคู่
ไปด้วย

(สามสหายนักสืบ : 33)

อีกตัวอย่าง เป็นเรื่องความเมตตากรุณาของพ่อที่ยกโทษให้กับผู้สันทนผิด

เมื่อนายทองใบสารภาพความผิดที่ตนก่อขึ้น พ่อก็พูดว่า

"แน่นะ" ในที่สุดพ่อก็ใจอ่อน" จะยกโทษครั้งนี้ให้ถ้าทำอีกก็อย่าอยู่ที่นี้เลย

(สามสหายฉบับสืบ : 67)

ความเมตตากรุณา ดังกล่าวที่ตัวละคร ซึ่งเป็นพระภิกษุ และพ่อแม่ได้แสดงออกมา นั้น เป็นลักษณะพึงประสงค์ที่มนุษย์พึงมีต่อกัน เพื่อให้สังคมอยู่เป็นสุข อีกทั้งตัวละครยัง แสดงได้สมบทบาท ตามฐานะของตัวละคร คือลูกเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ รับผิดชอบงานที่ได้รับ มอบหมาย พระภิกษุมีความเมตตาสั่งสอนอบรมชี้แนะทางที่ถูกที่ควร ตลอดจนช่วยเหลือเกื้อกูลผู้มีความทุกข์ให้พ้นจากทุกข์ และให้อภัยผู้กระทำความผิดเป็นต้น ความสมจริง ดังกล่าวทำให้ วรรณกรรมสำหรับเด็กน่าสนใจยิ่งขึ้น

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ตัวอย่างเช่น

เมื่อ ค.ช.เล็ก พา ค.ญ.น้อย ออกเที่ยวทะเล ไปพบชาวประมงคือ ลุงพัน กำลังลากอวนปูม้า ลุงพันจึงถามว่า

"ชอบกินหรือเปล่า" "ลุงพันถามอย่างคนใจดี ยิ้มให้ยายน้อย จนเห็นฟันขาวตัดกับ ผิวดำเป็นมันของลุงพัน "เอาไปต้มกินบ้างซี" ไม่พูดแต่ปาก ลุงพันยกเบ่งปูม้ามาเทใส่ หวีเรือของเราครึ่งแข่ง

(ชุดปลาพาของน้อย : 50)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นความมีน้ำใจของคนในชนบท ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่าง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง

เมื่อวัดบ่อปลาคุยขาย แม่ของเด็กชายปลาหมึกได้บอกกับเด็กชายเล็กว่า
"เล็ก เคียวเอาปลาไปฝากแม่ด้วยล่ะ"

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 58)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อ เช่นเดียวกัน
เคียวนี้ผมทานแบ่งน้ำใส่โหวที่บ้านเลยนะครับ มีเพื่อนบ้านหลายคนแวะมาเอาไปใช้
แล้วกลับมาขออีก เป็นหนที่สอง ที่สาม บางคนมาขอเพราะใช้แล้วได้ผล บางคนแวะมา
ขอเอาไปใช้เพราะทุนเงินไม่ต้องซื้อแบ่งใช้เหมือนก่อน ๆ

(โขนานวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 18)

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นในรูปของวัตถุแต่เพียงอย่างเดียว
ผู้เขียนอยากให้เห็นว่าน้ำใจที่ดีหรือการผูกมิตรด้วยน้ำใจ เป็นสิ่งที่คนอยู่ร่วมกันในสังคมปรารถนา
ดังเช่น

นายอานวยเป็นพี่ชายของเด็กชายเล็ก เป็นผู้ที่เอื้อเฟื้อต่อคนทุกคน
พี่อานวยพี่ชายของผม ซึ่งเป็นเพื่อนกับอาจารย์มั่น เกียรติ เป็นคนช่วยจัดการซื้อไม้ไผ่
ว่าจ้างคนงานไปปักในทะเลเป็นแถว ๆ ให้กับอาจารย์มั่น เกียรติและยังช่วยเจรจา
ซื้อโป๊ะเก่าให้อีก

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 84)

อีกตัวอย่างที่แสดงถึงความเป็นห่วงเป็นใยของชาวชนบทที่ปฏิบัติต่อผู้มาเยือน
กล่าวคือ

เมื่อ ค.พ.น้อยเป็นลม ครั้ง ค.ช.เล็ก พาออกเที่ยวทะเล พี่อานวยจึงรีบพากลับเข้าฝั่ง
โดยด่วน พี่อานวยแบกยาน้อยกลับบ้าน ช่วยกันปฐมพยาบาลจนหายป่วยไปหมด

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 42 - 43)

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ ลีริสิงห์ นั้น ตัวละครได้แสดงความเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจ ให้ปันของหรือสิ่งที่เรามีแก่ผู้อื่น เช่น ลูกพี่ และแม่ของ ค.ช.ปลาหมึก รวมทั้งและ ค.ช.โง่ง ให้ปันสิ่งของแก่ผู้อื่นในโอกาสอันควร ตลอดจนนายอามวยเป็นผู้มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย และช่วยการทำงานของผู้อื่นให้สำเร็จ นับว่าเป็นสิ่งที่น่ายกย่องชมเชย

3. ความอดสาหัส ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายาม ความบากบั่น ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากและพร้อมที่จะฟันฝ่าอุปสรรคด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น

เด็กชาย 2 คน ขวนกันไปตกปลาด้วยการใช้ตะครีค

ปลาหมึกคลีตะครีคออกสำรวจดูความเรียบร้อย...

ปลาหมึกคลีดำพายออกตรวจรอยขาด พอพบรอยขาดก็จัดการซ่อมอย่างคล่องแคล่ว

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 14)

ตัวละครที่เป็นเด็กนอกจากจะมีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนแล้ว ผู้เขียนยังได้เสนอเรื่องราวความขยันขันแข็งของเด็ก โดยผ่านตัวละคร ดังนี้

หลังบ้านปลาหมึกขุดเป็นสระกว้างสองสระ เลี้ยงปลาคุกไว้สระละหลายหมื่นตัว หน้าที่ของปลาหมึกคือเอาปลาเบ็ดมาไว้ในเครื่องจักรให้และแล้วผสมกับรำข้าว จากนั้นนำไปโปรยให้ปลาในบ่อกินวันละ 2 มื้อ

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 37)

"ผมชื่อตั๋ย น้องผมชื่อปู้ ให้ผมทำงานด้วยคนเถอะครับ ผมรับรองผมจะทำให้
อย่างดีที่สุดเลยครับ"

(ลูกสลัม : 20)

"ให้ผมทำต่อเถอะครับ ผมทานอาหารของคุณไปตั้งมาก ยังไม่คุ้มกับงานที่ผมทำให้เลย"

"หนูก็มีแรงแล้ว รตนาดันไม่อีกร่องเดียวก็เสร็จ"

(ลูกสลัม : 25)

ตัวอย่างที่แสดงถึงความมานะอดทนของเด็กชายคนหนึ่ง

บางวันที่ต้องไปโรงเรียนด้วยมีสตางค์เหลือจากค่ารถเมล์แล้วไม่ถึงบาท ข้าวเมื่อกลางวันก็ไม่ได้กิน ค่อยเอาเงินที่มีอยู่ไปเช่าหนังสือพิมพ์ที่แผงข้างโรงเรียนอ่าน ในช่วงที่เพื่อน ๆ เล่นอย่างสนุกสนานนั้นค่อยแอบมาอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะไม่มีเงินจะซื้อกินหรือมีโอกาสได้เล่นเหมือนอย่างเพื่อน ๆ เมื่อคืบบอย ๆ เข้า ก็กลายเป็นความเคยชินต้องกินข้าววันละสองมื้อเท่านั้นคือเข้ากับเย็นโรงเรียนเลิกกลับไปขายหนังสือพิมพ์จนค่ำ หลังจากอาบน้ำนั่งพักผ่อนอยู่ชั่วครู่ จึงทำการบ้าน และดูหนังสือไปจนถึงเที่ยงคืน แต่ละดอยสอบได้ทุกครั้งและอยู่ใน เกณฑ์ดี

(ลูกสลัม : 104)

อีกตัวอย่าง เป็นการสั่งสอนของแม่ให้ลูกรู้จักอดทนมีมานะในการเรียนแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ร่วมกับแม่ที่ตนรักก็ตาม

"...ไม่ต้องไปกับพ่อ ไปเรียนต่อในเมือง เรียนสูง ๆ เอาวิชาความรู้กลับมาช่วยแม่ทำงานในไร่" แม่ให้เหตุผลอีกยืดยาว แล้วก็ย้ำอีกว่า

"ไปกับพ่อนะ ไปเพื่ออนาคตของลูกเอง รับปากแม่สิ"

"ครับ ผมจะไปเพื่อแผ่นดินที่รักของเราแห่งนี้"

(ชุดไข่นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 35)

อีกตัวอย่างเป็นความเพียรพยายามของเด็กชายคนหนึ่งที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ

ผมทำงานทำกาจัดแมลงสาบตามสูตรที่คิดกับแม่ ได้ผลดีรับตอนแรก ๆ เราฆ่าแมลงสาบได้วันละหลาย ๆ ตัว แต่พอใช้นาน ๆ ไป แมลงสาบมันฉลาดขึ้น มันไม่ยอมกินยาผงของผม นี่ผมกำลังคิดส่วนปรุงแต่งในยาผงของผมใหม่ จะเอาของหอม ๆ ที่แมลงสาบชอบกินใส่ลงไปด้วย

(ชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 28)

ความขยันในการทำงานและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จ ตลอดจนความมุ่งมั่นในการเรียนเพื่อปรับปรุงงานอาชีพของตนได้ดีขึ้น อีกทั้งมีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยความกระตือรือร้นที่ตัวละครได้แสดงออกมาตามลักษณะนิสัย เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างความสนใจให้กับผู้อ่านถือเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

4. ความกตัญญูทดเวที่ หมายถึง ความเป็นผู้มี ความสำนึกในความช่วยเหลือของผู้ที่ทำคุณแก่เรา และตอบแทนต่อความดีนั้น โดยการแสดงออกทางการกระทำ และคำพูดถึง เช่น เด็กชายคนหนึ่งพยายามหาความรู้ที่ได้รับจากครู คิดทบทวนป้อน้ำให้แม่

"ผมจะทบทวนป้อน้ำให้แม่ผมครับ แม่ออกไปไร่ บางครั้งก็ถูกมด แมลงกัดเป็นผื่นคันตามแขนขา นอกร่มผ้า ผมเห็นแม่เอาแป้งดินสอพองมาละลายน้ำขมิ้นทาตรงที่กัดก็ยังไม่หาย"

(ชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 8)

เด็กชายคือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่มีความกตัญญูทดเวที่ เขาจะช่วยเหลือพ่อจนเบาภาระของครอบครัวทุกอย่างแทนแม่ซึ่งกำลังป่วยอยู่ดังเช่น

ก่อนลงจากบ้านไปช่วยหลวงปู่ ต้องจัดแจงก่อไฟ อุ้มยาหม้อให้แม่ก่อน

(ลูกสลัม : 15)

ไม่เพียงแต่ถูกตัดเวลาที่ต่อแม่เท่านั้น เด็กชายต้อย ยังมีความสนใจในบุญคุณของ หลวงปู่ชู่ และรู้จักตอบแทนดังตัวอย่าง

"ผมซื้อด้วยเงินที่ผมหามา ได้ห่อหลวงปู่ ผมเห็นหลวงปู่ชอบใบชาอย่างนี้"

ต้อยพูดด้วยเสียงที่ภาคภูมิใจเต็มที่ แต่หลวงปู่รับประเคนของถวายนั้นชี้ท่านต้นต้นใจ จนต้องเอื้อมมือมาลูบศีรษะเด็กชาย ของไร้ค่าเล็ก ๆ แต่ผู้ให้ด้วยความมีน้ำใจนี้ มีค่าทางใจยิ่งกว่าของมีราคาที่ยิบโยนให้หลายเท่าตัว

(ลูกสลัม : 37)

การตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณด้วยการช่วยกิจกรรมของท่าน เป็นการแบ่งเบาภาระภายในบ้าน และการตอบแทนด้วยการมอบสิ่งของที่เปี่ยมประโยชน์ให้แก่ผู้มีพระคุณนั้น เห็นว่าตัวละครมีพฤติกรรมที่น่าถือเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรประพฤติปฏิบัติตามได้

5. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ หมายถึง การรู้ตัวระลึกได้ว่าตนเป็นใคร กำลังทำอะไร อยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างไร สามารถควบคุมตนเองได้ และตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี ดังเช่น เด็กชายต้อยปฏิเสธ เมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้เล่นด้วยดังตัวอย่าง

"ไม่ไปโรงเรียนหรือ" ต้อยถาม ธงชัยส่ายหน้าปฏิเสธ

"ไม่ไป เกสก์วัน เออนำมาเล่นด้วยกัน หนังสือพิมพ์ขายหมดแล้ว ไม่ใช้หรือ"

"ไม่เล่นหรอก แม่เราไม่สบาย" ต้อยตอบ

(ลูกสลัม : 42)

อีกตัวอย่างเป็นการแสดงความอดกลั้นเมื่อถูกผู้อื่นเหยียดหยาม เช่น

"สุนัขของท่านกินของดีจัง"

พ่อคุณน้ำหวานหัวเราะชอบใจ "กินตับเป็ดตับไก่เนาะไม่เท่าไร นี่พอดกกลางคืน
นั่งจู้ต้องกินไอวัลติน เข้ากินไข่ลวก นมสด"

"กินดีกว่าผมอีก" ต้อยราเพิ่งออกมาแผ่วผิว คุณอุ๊หัวเราะก๊อง พุศสวนกลับมาว่า

"มาเกิดเป็นหมาบ้านฉันนี่"

พ่อคุณอุ๊หัวเราะชอบใจคารมคมคายของลูก แต่ทว่าต้อยสะอึกเหมือนใครเอาเข็ม
มาแทงที่หัวใจ

(ลูกสลัม : 39)

จะเห็นได้ว่า นอกจากต้อย จะมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ไม่เห็นแก่การเล่น
สนุกสนานแล้ว ยังรู้จักข่มใจไม่แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ ซึ่งแสดงถึงควมมีสติยับยั้งใจหรือ
อีกตัวอย่างเช่น

"ลุงไปกับลุงปุ่นเอา ไปดีแล้วกัน ผมให้ขอยืมไก่"

"ชนะใส้อยู่แล้ว" นายทองใบย้าอีก "นายขวัญไม่ลองพนันดูบ้างหรือ ได้เป็นร้อย
เป็นพันเหี้ยวนะครับ"

ขวัญส่ายหน้าปฏิเสธ "ไม่เอาพอรู้เข้า ผมโค่นตีหลังลายแน่"

(ชุดสามสหายนักสืบ : 33)

แสดงว่าขวัญรู้จักใช้สติตรองว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรประพฤติปฏิบัติ รู้จักแยกว่า
สิ่งใดเป็นคุณ สิ่งใดเป็นโทษ แม้จะอยู่ในวัยเด็กก็ตาม ในขณะที่ผู้ใหญ่อย่างลุงปุ่น ลุงทองใบ
ยังมัวเมาอยู่กับการพนัน

ลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมในด้านการทำลาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เพื่อหวังประโยชน์ ดังเช่น

1. การถูกเหยียดหยามผู้อื่น จะปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กเรื่อง "ลูกสลัม" มากที่สุด ดังตัวอย่าง คนสวนของบ้านผู้มีฐานะดีแสดงความรังเกียจเด็ก ๆ ที่มาจากสลัม

"ไปให้พ้น ไอ้เด็กขอมาน เชอะ... นี่จะมายโมยมะม่วงละซี ไม่รู้ว่า คายอด คายอยากมาแต่ไหน...บ๊ะ ไอ้เด็กเปรตบอกว่าไปให้พ้นยังจะมาจ้องหน้าอีก ... จ้องหาอะไรวะ"

(ลูกสลัม : 4)

อีกตัวอย่างก็แสดงถึงการถูกเหยียดหยามเช่นกัน เมื่อชายผู้หนึ่งมองเห็นเด็กจากสลัมเดินมาใกล้บ้านของตน เช่น

ชายสูงอายุ ผู้หนึ่งกำลังรดน้ำต้นกุหลาบใกล้ ๆ เห็นเด็กทั้งสองเข้า
"เฮ้ย ออกไปเว้ย อย่าเข้ามาเล่นแถวนี้ "โบกมือไล่
"เขาไล่เราแล้วพี่" ปูจุดแขนพี่ชายไว้แน่น

(ลูกสลัม : 19)

การถูกเหยียดหยามจากเพื่อนที่มาจากสลัมด้วยกันดังเช่น

"ยายพร แม่เอ็งเป็นอะไรวะไอ้ต้อย"
"เป็นไข้" ต้อยตอบหวาน ๆ
"ไข้อะไรกัน กูไม่เคยเห็น ถึงได้ไม่รู้จักหาย"
"ปู่ไร๋ น้องเอ้ย ก็ไข้แดงโมโงละ" ค่ายื่นหน้าเข้ามาตอบแทน

(ลูกสลัม : 43)

การดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นดังกล่าว เช่น การทำร้าย คำว่าบุคคลอื่น กล่าว เสียชื่อเสียง บุกการ ด้วยถ้อยคำพาดพิง แสดงถึงความเป็นผู้ไม่มีสติ ไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจรวมทั้งการ ขาดเมตตา แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ แต่ก็ต้องยอมรับว่า มีอยู่ในชีวิตของมนุษย์จริง ๆ ซึ่งผู้เขียนเสนอ ตัวละครดังกล่าวเพื่อกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ สนุกสนานเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างแจ่มชัด และไม่ประสงค์จะให้ผู้อ่านประพาศิตนดังกล่าว

2. การพูดเท็จคดโกงหลอกลวงโลกอยากได้ของผู้อื่นและขโมย

พฤติกรรมด้านการทำลายดังกล่าวนี้ ตัวละครมุ่งหวังผลประโยชน์ด้วยวิธีการ ง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามที่จะประกอบสัมมาอาชีพะแต่อย่างใด โดยไม่ได้คำนึงว่า จะทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ลักษณะเด่นชัดปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็ก "ชุดสามสหายนักสืบ" เป็นส่วนใหญ่ ดังเช่น

เขาคว่าห้องขึ้นมามีหัว แล้วค่อย ๆ ย่องบังหลังต้นไม้เลาะเข้ามาหาเด็กทั้งสาม เขามายืนแอบอยู่หลังต้นทองกวาวที่เล็ก ๆ อาศัยร่มเงา เขารื่นแก้ห่อผ้าขาวม้าออก คว่างโยนขึ้นไปเบื้องบน เพื่อทำที่เป็นว่าหล่นลงมาจากต้นไม้

งูเคราะห์ร้ายตกลง ไปกลางวงเด็กทั้งสาม ใคร ไม่รู้ตะโกนสุดเสียงว่า "งู" แล้วเด็กทั้งสามก็วิ่งกันกระเจิง กว่า จะมารวมกันได้ก็วิ่งมาไกลจากที่เกิดเหตุ พอสมควร

ชายลึกลับทำอุบายไล่เด็ก ๆ ไปแล้ว ก็รีบตรงไปที่เลื้อยหีบขนมใส่ปาก ขึ้นแล้ว ขึ้นเล่า บางทีก็กอบขนมจันอับเป็นก่ายัดใส่กระเป๋าสีเสื้อ กระเป๋ากางเกง

"ขนมอร่อยทั้งนั้น หวานปากไปเลย"

กำลังชิมขนมเพลินก็ได้ยินเสียงจอมร้องมาแต่ไกล

"ขโมย ขโมย"

ชายลึกลับตกใจแทบสิ้นสติ ไม่คิดอะไรทั้งสิ้น กระโจนพรวดเดียวหายลับเข้าป่าละเมาะ ไกล ๆ นั้นไป

(ชุดสามสหายนักสืบ : 28)

อีกตัวอย่างแสดงให้เห็นพฤติกรรมของนายทองใบที่ประพฤตินั้นไม่ดี หลายอย่าง จนกระทั่งจําแนกด้วยหลักฐาน เช่น

"นายหรือครับ" ทองใบหายเมาเป็นปลิดทิ้ง "ขโมยมันเข้ามาจะลักไ้่นายขั้ว
ผมเกือบจับได้อยู่แล้ว เชียวครับ นายแบ่งร้องเสียงก่อน มันเลยรู้ตัวหนีไป"
จอมขึ้นหน้านายทองใบ "แกนั่นแหละหัวขโมย"
"ผมเปล่าจริง ๆ" ทองใบปฏิเสธเสียงแข็ง
"ฉันกับขั้วมาแอบดูตั้งแต่แกให้นายปูนไปก่อไฟต้มน้ำหลังบ้านนั่นแล้ว"
"โอ้ นายใส่ความผมแท้ ๆ ไอ้ปูนมันทำต่างหาก"
"อ้าว คนที่ร่วมมือกับแกชื่อปูนหรือ" บิดาของขั้วสาทัก "ผู้ร้ายปากแข็งอย่างนี้
ต้องจับส่งโรงพัก"

(ชุดสามสหายนักสืบ : 66)

พฤติกรรมของตัวละคร ดังกล่าวแสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ โกหก หลอกลวงและ
ลักขโมยแล้วยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อีกหลายอย่างคือทำผิด ขาดเมตตา ขาดความกตัญญู
ต่อผู้มีพระคุณ แล้วไม่ยอมรับผิด ดังนั้น จึงได้รับผลกระทบที่ตนก่อไว้

3. ความโกรธ

เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แต่มนุษย์ทุกคน ย่อมมีความโกรธด้วยกัน
ทั้งสิ้น เพียงแต่จะรู้จักระงับความโกรธได้มากน้อยเพียงใด เช่น

แม่ของไข่ โกรธที่ไข่ทำเบ้งน้ำหกเลอะเทอะ และเอาเสื้อของแม่ไปเช็ดพื้น
แม้ว่าไข่จะแก้ตัวว่า
"ผมทำเบ้งน้ำให้แม่ทาแก้วนั่นครับ"
"นี่แม่ทำให้แม่" พูดพร้อมกับคว้าขันเบ้งครอบหัวผม"

(ไข่นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 10)

อีกตัวอย่างเป็นความโกรธ ที่ถูกก้าวร้าวพาดพิง ไปถึงแม่ทำให้ผู้เป็นลูกระงับ
ความโกรธไม่ได้

คำหว่าเราะเห็นพื้นขาว แล้วลอยหน้าตอบ

"ก้อใช้แดงไม้นั้นแหละ อาการของมันก็หัวโต ตื่นเย็น การงานเบือ เห็นข้าวเย็นกินได้"
สิ้นเสียงคำ เด็กในวงทอยกองหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน แต่ทว่าชั่วพริบตาเดียว เสียง
หัวเรานั้น ต้องหายไปพลัน เพราะต้อยกระโจนพรวดเดียว ถึงตัวดำ ยกเท้ายันเข้า
ให้เปรี้ยงหนึ่ง คำเฉลงไปแอ้งแม้งกันกระแทกพื้น

(ลูกสลัม : 43)

ความโกรธซึ่งเกิดจากถูกรังแกก่อน ทำให้ระงับความโกรธไว้ไม่ได้ดังตัวอย่าง

"มาเลยไอ้หมอบ้า" นางข่มกระโตกออกมาทั่วเวย ชี้น้ำมยุ่งเป็นกระเชิง

"มาเลยไอ้หมอบ้า กูจะหักคอมึง" นางชี้กราดไปรอบ ๆ

(ลูกสลัม : 7)

อีกตัวอย่างเป็นความโกรธของเด็กที่ถูกทิ้งไว้ไม่มีใครชวนไปเล่นด้วย

แ่งจิ้งยีนหน้าบัง รอยที่ขานเรื่อน พอเห็นพี่ชายทั้งสองกลับมา ก็ต่อว่าต่อขานทันที

"ไปไหนก็ไม่ชวนแ่ง ด้วยซี่"

"พี่ไปแค่เล่าไก่อี่เอง" จอมตอบ พลายยื่นไขในอุ้งมือให้น้องสาวดู

"เอามาจากไหน" เด็กหญิงหายโกรธ เป็นปลิดทิ้ง

(สามสหายนักสืบ : 42)

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ

วิริยะ สิริสิงห์ ตัวละครได้แสดงพฤติกรรม เช่น การดูถูกผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าด้วยถ้อยคำเหยียดหยาม

การกล่าวเท็จ เพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ เช่นที่นายทองใบ ในเรื่องสามสหายนักสืบ ประพฤติในที่สุดตนเองก็ได้รับความเดือดร้อน ในบั้นปลาย หรือการแสดงความโกรธ ถ้าไม่รู้จักระดับความโกรธก็จะเป็นสาเหตุให้ต้องทะเลาะวิวาทกัน พฤติกรรมตามที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างที่ผู้อ่านจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเตือนสติตนเอง หรือนำไปใช้ในการเตือนสติผู้อื่น เป็นต้น

2. ตัวละครที่เทียบเท่ามนุษย์

ตัวละครในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวริยะ ลิริสิงห์ มีตัวละครที่เทียบเท่ามนุษย์ ได้แก่ สัตว์ และพืชที่มีพฤติกรรม เหมือนมนุษย์ มีความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ เช่นเดียวกันคือ

ลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ แนวทางประพฤติปฏิบัติที่ผู้เขียนเสนอไว้

1. การให้ความความรักความห่วงใย

หมายถึง ความต้องการให้บุคคลในครอบครัว มีความสุขสบาย ด้วยการให้ความรัก ความห่วงใย ความสนใจในความเป็นอยู่ การอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกที่ควร ดังเช่น

"รู้ไหมนายอ้วน" เอมทาท่าน้ำซิงซังบอกน้องชายว่า

"เมื่ดแดงไมทันายกลืนเข้าไปนั้น มันจะโปงอกในท้อง อีกหน่อยนะที่ก้นนายจะมีรากแดงไม่ออกมา ส่วนบนหัวก็จะมีเถาแดงไมไผ่ล่อออกมาด้วย

(อ้วนกับแดงไม : 6)

"กินมากให้โทษ กินแต่น้อยอร่อยดี อ้วนต้องจำให้ต่องหลาย ๆ วัน เมื่ดแดงไมในท้องก็จะหายไป"

(อ้วนกับแดงไม : 11)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นถึง ความห่วงใยของพี่ที่มีต่อน้อง เมื่อเห็นน้องมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงต้องการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสีย

อีกตัวอย่างเป็นความรักของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน
แต่นานวันเข้า เขาเริ่มเหงาและคิดถึงเพื่อน ในที่สุดชายกลม ๆ เล็ก ๆ จึงไป
อ้อนวอนนก

"ขอเพื่อนฉันคืนเถอะ" เขาขอร้อง "ฉันเอาเงินทั้งหมดที่มีอยู่มาให้เธอแล้ว"

(คุณกลม ๆ เล็ก ๆ : ไม่มีเลขหน้า)

เรื่องปลายลาควอน เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความรักของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน
ปลายไทน จะรังแกแฉงหอม แต่ปลายลาควอนก็ปกป้องไว้ เช่น

ปลายลาควอน ก้าวมาบังแฉงหอมไว้ "อย่าทำเพื่อนฉัน"

(ปลายลาควอน : 9)

สำหรับพ่อที่รักและห่วงใยต่อลูก ๆ ก็จะมีคอยสั่งสอนอบรมลูก เช่น

"เมื่อเจ้ามั่นใจว่าว่ายน้ำแข็งแล้ว เจ้าจงว่ายน้ำออกไปเถอะ"

กระต่ายสอนลูก "แต่ถ้ายังไม่มั่นใจก็จงอยู่ใกล้ ๆ พ่อ พ่อจะคอยคุ้มกันให้"

(ชุดอาณาจักรมิง : 45)

นอกจากแสดงความรักความห่วงใย แล้วพ่อยังแนะนำสั่งสอนลูกดังตัวอย่าง

"เมื่อเจ้าโตพอ เจ้าต้องสร้างรังอย่างที่พ่อสร้างนะ"

กระต่ายสอนลูก ๆ เป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ลูก ๆ จะแยกย้ายไปหมด

"สร้างรังเพื่อลูกของตัวเอง"

(ชุดอาณาจักรมิง : 45)

อีกตัวอย่างเป็นความรักของแม่ที่ห่วงใยและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เช่น

"ลูกหมอบเข้าใจผิดคิดว่าลูกสายตาสั้นมากนะ แต่ที่จริงลูกอ่านหนังสือไม่ออกต่างหาก และที่ลูกอ่านไม่ออก ก็เพราะไม่ยอมไปโรงเรียน" แม่อธิบาย

(ลูกข้างเกร : ไม่มีเลขหน้า)

จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร ได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยเฉพาะในเรื่องของความรักของสัตว์ก็ไม่ได้แตกต่างจากคนเลย สัตว์มีความรักลูกปกป้องลูกจากอันตราย สร้างหลักฐานเพื่อลูก มีการอบรมสั่งสอนให้ลูกพึ่งพาตนเอง และสร้างอนาคตเพื่อรุ่นลูกต่อไปอีก นับว่าผู้แต่ง สร้างตัวละครได้เหมาะสมที่สามารถสะท้อนชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ได้แทรกลักษณะที่พึงประสงค์ ทำให้เรื่องราวสนุกสนานยิ่งขึ้น เพราะเด็กต้องการความรักและขอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ ดังนั้น การสร้างตัวละครดังกล่าว จึงตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

2. ความเมตตากรุณา ได้แก่ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข อีกทั้งช่วยให้เขาพ้นทุกข์ ดังเช่น

"ฉันจะขอพักที่โบเธอได้ไหม" หนอนน้อยถาม ตอนนี้เขารู้สึกเมื่อยล้าไปหมด ไม่อยากจะสืบคลานไปที่ไหนอีกเลย

"เอาสิ เชิญเลือกที่เหมาะสม ๆ เอาเลย" ด้อยตั้งตอบด้วยน้ำใจที่เอื้อเฟื้อ

(เจ้าหนอนน้อย : 33)

และเมื่อเจ้าหนอนน้อย ได้กลายเป็นผีเสื้อแล้ว ก็ได้ตอบแทนบุญคุณของด้อยตั้งคือ

ผีเสื้อน้อยขยับปีกบางเบา สองสามครั้ง ตัวของเขาก็โบยบิน จากที่เดิม ไปยังดอกสีม่วงแสนอ่อนหวาน เขาลงคลุกเคล้าและดูดน้ำหวานจากดอกเป็นอาหารมื้อแรก

"ฉันจะไปตอมดอกอื่นอีก แล้วจะกลับมาหาเธอใหม่"

"ไม่ต้องแล้วจ๊ะ" ต้อยต้งตอบอย่างรื่นเริง

"เพียงเท่านั้นก็พอแล้ว ขอให้เธอไปดีเถอะนะขอบใจเธอมากที่ช่วยเหลือฉัน"

ต้อยต้งบอกกับผีเสื้อน้อย

(เจ้าหนูน้อย : 38)

ผีเสื้อน้อยร่อนลงบนเกสรดาวกระจายแทน "เธอจะยอมให้ฉันตอมดอกไม้"

"ด้วยความยินดี และเต็มใจทีเดียวจ๊ะ" ดาวกระจายยิ้มแย้มต้อนรับ

"เพื่อน ๆ ดอกอื่น ก็ยินดีต้อนรับเธอเช่นกัน"

(ดอกไม้จอมหยิ่ง : เรื่องจากปก)

ต่อไปเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงการวิงวอนขอความเมตตา ด้วยการไม่ให้ฆ่ากัน เช่น
ผมมิได้หวังจะให้สร้างอนุสาวรีย์ ให้หอรกครับ ต้องการเพียงแต่ว่า เลี้ยงพวกเรา
จนกระทั่งแก่ตาก็พอ แต่พวกเราดูเหมือนจะไม่ได้อยู่จนถึงตายเลยส่วนมากถูกเชือดตาย
แต่จะทำอย่างไรได้ละครับ ก็อยากเกิดเป็นเบ็ดนั้น

(เกิดเป็นเบ็ด : 30)

อีกตัวอย่างแสดงถึงการเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน ไม่อยากต่อสู้ แม้ว่าจะโดนกลั่นแกล้ง
คนที่จิตใจเป็น เช่นนี้เพราะมีความเมตตาต่อผู้อื่น เช่น

"พวกนั้นแกล้งเธออีกละซิ ทำไมเธอไม่สู้เขาละ"

"เราเป็นพี่น้องกัน" พลายลาควนตอบ

(พลายลาควน : 7)

พฤติกรรมของตัวละครที่แสดงถึงความเมตตา รักใคร่ ในเมื่อตนได้รับความสุขแล้วก็ตอบแทนให้ผู้อื่นได้รับบ้าง ตลอดจนการให้อภัยผู้กระทำผิด การวิงวอนขอความเมตตาต่อผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้ นับว่าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้เขียน เสนอให้เกิดความประทับใจ นอกเหนือไปจากการให้ความรู้เรื่องธรรมชาติของพืชและสัตว์

ลักษณะไม่พึงประสงค์ ผู้เขียนได้เสนอพฤติกรรมของตัวละคร ที่มุ่งทำลาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เช่น

1. การประทุพิตินเป็นพาล รังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า ดังเช่น ลูกช้างไม่ได้ไปโรงเรียนจึงเหงา และหาเพื่อนเล่น แต่ไม่มีใครอยากเล่นด้วย เพราะลูกช้าง ชอบรังแกเพื่อน ดังเช่น

สัตว์เล็กกว่าไม่ยอมเล่นด้วย พลายอ่อนวอนก็ไม่ใช่ผล พลายเลยโมโห

"นี่เน่ จะเล่นกับฉันไหม" พลายใช้วงจับกระต่ายยกขึ้น

"ช่วยด้วย ช่วยฉันที" กระต่ายร้องลั่น "ไอ้ลูกช้างเกเร มันจะฆ่าฉัน" กระต่าย
ดิ้นเต็มแรง จึงหลุดตกลงมาบนพื้น

"ฉันจะฟ้องแม่เธอ" กระต่ายลุกขึ้นได้ก็ร้องไห้ "ไอ้เกเร... ฮือ ฮือ
ทำข้าขาเกือบหัก ฮือ ฮือ".

(ลูกช้างเกเร : ไม่มีเลขหน้า)

อีกตัวอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครที่ประทุพิตินเป็นพาล โดยนำพรรคพวกไปรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่าตนกล่าวคือ พลายโชนเป็นลูกช้างเกเร นำพวกมาแกล้ง พลายลาควนและแดงหอม แดงหอมเลืมหุ้ย้ออ่อน พลายลาควนดมดอกไม้เพลิน พลายโชนกับพวก ก็โอบเข้ามาจนใกล้

"หน้าตัวเมีย ฮี ฮี" พวกของพลาโยไทน์หัวเราะเยาะ แดงหอมตกใจกระโดดไปยืนอยู่ไกล ๆ พลายลาควน

"พวกเราจับเจ้าแดง همین มาถึงเล่นกันเถอะ" ลูกช้างตัวหนึ่งแนะนำขึ้น
พลาโยไทน์เห็นด้วย "เอาเลย พวกเรายุก" พลายลาควน ก้าวมาบังแดงหอมไว้
"อย่าทำเพื่อนฉัน"
"ถอยไป หน้าตัวเมีย" พลาโยไทน์ควาดเสียงดัง

(พลายลาควน : 8 - 9)

ผู้เขียนได้สร้างตัวละครเป็นลูกช้าง ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ามนุษย์ มีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์คือ นิสัยพาลเกรเร รังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า แต่เมื่อถึงคราวคับขัน คนพาลเหล่านี้จะกลายเป็นคนซื่อสัตย์ทันที เมื่อมีผู้อื่นมากระทำเช่นนั้นกับตนบ้าง ผู้เขียนได้ย้ำให้เห็นว่า ถ้าเราทำร้ายผู้อื่นก่อน ผู้อื่นก็อาจจะกลับมาทำร้ายเราในภายหลังได้เช่นกัน การเสนอตัวอย่างพฤติกรรมเช่นนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะจะช่วยสอนผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กได้เป็นอย่างดีว่า ไม่ควรรังแกผู้อื่น มิฉะนั้นตนจะต้องเดือดร้อนในภายหลัง ดังตัวอย่าง

ทันใด เสือโคร่งหิวโซตัวหนึ่งก็กระโจนพรวดออกมาจากพุ่มไม้ เสือคารามลั่น
"ไฮก" พลาโยไทน์และเพื่อน ตกใจกลัวตัวสั่น รีบทันหลังกลับ วิ่งแจ้นไปทันที

(พลายลาควน : 10)

อีกตัวอย่างเมื่อลูกช้างเกรเรไปแกล้งสัตว์อื่น ๆ ที่อ่อนแอกว่า จึงได้รับผลตอบแทนคือ

ในเช้าวันหนึ่ง ลูกหมูเอยกับเพื่อน ๆ ขึ้นว่า "เราจะปล่อยให้เจ้าพลาโยเกรเร
ต่อไปไม่ได้ พวกเราจะแย่ง"

"นั่นเช้ เราจะแก้แค้นเจ้าพลาโยอย่างไรดี" กระรอกถาม

"เอาอย่างนี้" นกฮูกเอยขึ้น "ต้นไม้ต้นนี้กิ่งไม้ใหญ่อยู่กิ่งหนึ่ง พวกเธอไปล่อให้

เจ้าพลายวิ่งมาชนซี ก็งั้นไม้จะได้วิ่งใส่หัวเจ้าพลาย ที่นี้หัวมันอาจแตกก็ได้นะ"

"ดี...ดี..." สัตว์ทั้งหลายเห็นดีไปตาม ๆ กัน

(ลูกช้างเกร : ไม่มีเลขหน้า)

2. การถูกเหยียดหยามผู้อื่น ได้แก่ การแสดงความรังเกียจผู้อื่นด้วยความคิดว่าเขาต่ำกว่าตน ดังเช่น การพูดจาเสียสียะเย่เย้ยผู้อื่น

"ไปให้พ้น" เธอส่งเสียงเอ็ดอึง "ฉันไม่ต้องการเธอ ไป ไป ให้พ้น"

"แปลกนี้" ผีเสื้อจาง "ไม่มีดอกไม้ชนิดไหนไม่ต้องการฉัน จะมีก็แต่เธอแหละ"

"ฉันไม่ต้องการให้เป็นราศี ฉันไม่ต้องการให้กลีบขาวอันนุ่มนวลของฉันต้องชอกช้ำ เพราะเธอ ฉันอยากสวยสง่าเช่นนั้นนานเท่านั้น"

(ดอกไม้จอมหยิ่ง : เรื่องจากปก)

แมงดาแสดงความรังเกียจเหยียดหยามลูกบว่า

"ลูกอ๊อด เต็มสระไปหมด "หอยขมตัวหนึ่ง หากินอยู่ใกล้กกปรารภขึ้น

"ตกลงเป็นบ้า" แมงดาเอ่ยขึ้นบ้าง "ตัวอะไรไม่รู้ดำเหมือนก้อนถ่าน มีหางคุดคี่ อี้น่าเกลียด"

(ชุดอาณัติกรรมบัง : 12)

อีกตัวอย่างเป็นการถูกเหยียดหยามจากผู้ที่ประพฤตินเป็นพาลและมีพรรคพวกมาก ขอบริ้งแกผู้อื่น เช่น

"มา มาสู้กันให้รู้แน่ ใครจะเก่งกว่ากัน" พลายโชนท้า

"เธอ เก่งกว่า" พลายลาควนบอก แล้วรีบเดินจากไป พลายโชนกับเพื่อน ๆ ให้อำนาจไล่ตามหลัง "เจ้าหน้าตัวเมีย หน้าตัวเมีย"

(พลายลาควน : 6)

การที่ผีเสื้อไม่ต้องการคบหาผู้ใด แมงคากล่าวเหยียดหยามผู้อื่น และลูกช้างด่าว่าผู้อื่นให้ได้รับความเจ็บปวด อับอาย ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า ตัวละครในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห์ สำหรับตัวละครที่เป็นมนุษย์และเทียบเท่ามนุษย์มีลักษณะพึงประสงค์เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั่วไปคือ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในสังคมชนบทนั้น จะมีการแบ่งปันอาหารที่หามาได้ ให้เปล่าบ้าง แลกเปลี่ยนกันบ้าง ช่วยเหลือการทำงานซึ่งกันและกัน อาหารเมื่อเกิดการเจ็บป่วย นอกจากนั้นมนุษย์ ต้องมีความอดุสาหะ บากบั่น ต้อสู้กับความยากลำบาก เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดและประสบความสำเร็จตามที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ และสิ่งสุดท้ายที่ตัวละครทั้งที่เป็นมนุษย์และเทียบเท่ามนุษย์จะต้องมี คือ คุณธรรม จริยธรรม เช่น ความกตัญญูกตเวที การรู้จักข่มใจอดทน อดกลั้น เมื่อถูกผู้อื่นเหยียดหยาม การมีความรักความเสียสละซึ่งกันและกัน ส่วนในด้านลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะของตนเองเพราะไม่เช่นนั้นจะถูกกลืนโทษจากผู้อื่นทำให้ได้รับความเดือดร้อนจากการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว

การวิเคราะห์บทสนทนาในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วริยะ สิริสิงห์

บทสนทนา คือคำพูดของตัวละครที่ได้ตอบกันในเรื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้วรรณกรรมสำหรับเด็กน่าอ่านยิ่งกว่าการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว

ประทีป วาทิกทินกร¹ กล่าวถึงบทสนทนาของตัวละครซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

บทสนทนาของตัวละคร บทสนทนาที่ดีคือบทสนทนาที่ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

1. บทสนทนามีความสมจริง กล่าวคือ สร้างบทสนทนาให้สอดคล้องกับฐานะและลักษณะนิสัยของตัวละคร

¹ประทีป วาทิกทินกร และสมศักดิ์ เลขาพันธ์. การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม. 2528. หน้า 38 - 39.

2. บทสนทนามีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่อง ใช้แทนการบรรยาย คือทำให้เรื่องดำเนินต่อไปได้

3. บทสนทนามีส่วนช่วยให้รู้จักตัวละครในเรื่องทั้งรูปร่างและนิสัยใจคอ

4. บทสนทนามีส่วนช่วยให้เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจ และมีชีวิตชีวาขึ้น โดยเฉพาะบทสนทนาที่คมคาย หรือมีอารมณ์ขัน

ส่วนบทสนทนาในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห์ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บทสนทนามีความสมจริง บทสนทนาที่สร้างความสมจริงและเกิดจากการใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมกับฐานะและบทบาทของตัวละคร ดังเช่น

ผู้มีฐานะค้อยกว่า พูดกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น อีคน้อยพูดกับงูในเรื่อง "ความคิดของอีคน้อย" จากชุดอาณาจักรมิงว่า

"ผมมาบอกคุณ" อีคน้อยพยายามทักใจให้กล้า

"ในบึงมีกบเยอะแยะไปหมด" งูอือคพูดอย่างประจบอีก

"ถ้าคุณเลื้อยลงไปใต้น้ำเดี๋ยวนี้ คุณก็จะเลือกจับกบกินได้อย่างสบาย ผมจะดีใจมาก

ถ้าคุณกินกบไปหมดบึง"

งูเลื้อยลื่นอยู่สองสามครั้ง จึงพูดอย่างง่วงนอน เติมที่ว่า

"ไว้พรุ่งนี้เถอะ วันนี้ข้าอึดแล้ว" แล้วก็เริ่มขดตัวอย่างเดิม

"แต่เอาเถอะถ้าข้าหิวจะลงไปหาเจ้าก็แล้วกัน"

(ชุดอาณาจักรมิง : 20)

จะเห็นได้ว่า งูจะแสดงอำนาจว่างเชื่อว่าเหนือกว่าผู้ที่ตนพูดด้วยในขณะที่อีคน้อยพูดอย่างนอบน้อมถ่อมตน

นอกจากนี้ ลักษณะสมจริงที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ต้องถูกต้องตามข้อเท็จจริง

"ตัวเมียท้องแก่ครับ ตอนเข้าซ่อนถ้ำปล่อยให้มันคืนแรง ๆ ไข่จะทะลักออกมาติดกระซอนหมด ไข่จะเสียไปโดยไข่เหตุ" นายหมออธิบายให้เด็กทั้งสองคนฟัง

"พยายามตั้งอกตั้งใจเรียนนะต้อย" หลวงปู่สั่งสอนเป็นครั้งสุดท้าย ขณะที่ต้อยคลานเข้าไปกราบลา

"พยายามฝากเนื้อฝากตัวกับท่านอาจารย์นะลูก" แม่สะอื้นกอดต้อยไว้กับอกเมื่อต้อยหันมากราบที่คักแม่ในขณะที่นั่งอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันในกุฏิหลวงปู่

"ต้อยมันไปดี ไม่น่าห่วง" หลวงปู่พูดเป็นทานเองให้สตินางพร

(ลูกสลัม : 82)

การใช้บทสนทนาที่ช่วยทำให้เกิดความสมจริงนี้ วิริยะ สิริสิงห์ เลือกใช้ได้สอดคล้องกับประสบการณ์ของตัวละคร ข้อเท็จจริงที่ปรากฏ อารมณ์ และสถานการณ์ทำให้วรรณกรรมสำหรับเด็กของเขาเร้าความสนใจ แทรกคำสอนได้แนบเนียนน่าเชื่อถือ และบอกอารมณ์ได้เหมาะสม

2. บทสนทนา มีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่องเป็น เรื่องที่ผู้แต่งใช้ในเรื่องที่ตัวละครซักถาม และต้องการคำตอบ ขณะที่เรื่องดำเนินไป ถ้าผู้เขียนใช้เทคนิคการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย และการบรรยายอาจจะยาวเกินไป ไม่เร้าความสนใจเท่าที่ควร ดังนั้นบทสนทนาจึงช่วยในการดำเนินเรื่อง เช่น

"จะทำไงดีน้ำ ท้องมันใหญ่จัง" นิคว่า

"คงออกไปเป็นล้านเลยนะฮะนี่ "ไท่ต๋อ ต่อ แต่นายชมพอมองเห็นปลาเข้าก็หัวเราะเสียงลั่น

"อกีไธ่ คุณหนู มันไม่ได้ท้องแท้จ๊ะไรพรอก มันเป็นโรคนะ"

"เป็นโรค" เด็กทั้งสองอุทานออกมาพร้อมกัน ใบหน้าที่แดงไว้ด้วยความตื่นเต้นยินดีในตอนแรกชักเลือน ๆ ไป

"โรคอะไร" นิคถามออกมาอย่างแผ่วเบา

"โรคท้องมาน ทั้งไว้อีกวันเดียวปลาตัวนี้ต้องตายแน่ ๆ"

(ปลาทอง : 36)

จากเรื่อง "ผงซ่าแมลงสาบ" ตัวละครคือ ไช่ จะคิดหาผงซ่าแมลงสาบจึงได้
ปรึกษากับแม่ ดังตัวอย่าง

"ผมกำลังสังเกตุแมลงสาบมันกินอะไร และ ไม่กินอะไรบ้าง"

"ไปสังเกตุทำไม แมลงสาบมันนะมันกินของทุกอย่างแหละ สังเกตุแล้วได้อะไรขึ้นมา"

"เพื่อผมคิดหาสารกำจัดแมลงสาบขึ้นมาได้กะเขาบ้างไงแม่ ผมกำลังคิดหาอะไร
สักอย่างหนึ่งที่แมลงสาบมันกินเข้าไปแล้ว ไปแข็งในท้อง ชนิดให้แข็ง เป็นหินเลยละ
แมลงสาบจะได้ตาย"

"ซีเมนต์ซี" แม่พูดโดยไม่ต้องคิด "ผงซีเมนต์ที่เขาเอามาก่อตึกสร้างบ้านนั่นแหละ
ไม่แข็งหรือ"

"จริงด้วยแม่ แต่ผงซีเมนต์แมลงสาบไม่กินนี่"

"จะไปยากอะไรเล่าไช่เอ๊ย ก็เอาอะไรหอม ๆ เติมลงไปด้วยซี เช่น ผงนม
ผงโอวัลติน อะไรพวกนี้"

"แหม แม่เนี่ยอดจริง ๆ แล้วทำอย่างไรถึงได้ผงซีเมนต์ที่แมลงสาบกินเข้าไปแข็งได้
เล่าแม่"

"ผงซีเมนต์จะแข็งต้องผสมกับน้ำก่อน"

(ชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 27)

3. บทสนทนามีส่วนให้รู้จักตัวละครในเรื่อง บทสนทนาดังกล่าวจะทำให้ทราบว่า
ตัวละครมีลักษณะพฤติกรรม นิสัยใจคอเช่นไร เช่น เป็นคนดี ใจคอเยือกเย็น หรือเป็นผู้มี
นิสัยใจคอโหดร้าย ตัวอย่างเช่น

"ไอ้ดี เขตนี้ของข้าเว้ย เอาเงินมาซะดี ๆ"

"เอาเลยพี่โต" เสียงลูกยุสนับสนุน เจ้าโตเลยอีกเหิม

"นี่ถีนฮื้อวะ ใครขายในบริเวณนี้ไม่ได้"

"ถัดจากของพี่โต ช่วงโน้นก็ของวันชาติคนนี่"

(ลูกสลัม : 30)

การใช้ภาษาในบทสนทนาจะบอกถึงความอหังการของตัวละคร ตลอดจนนิสัยของตัวละครอื่น ๆ เช่น การประจบสอพลอ เป็นต้น หรือดังตัวอย่าง

"ได้แล้ว" ปูร้องอย่างยินดีพลางวิ่งเข้าไปไล่ตะครุบปลา "ตัวใหญ่จัง" เด็กน้อยพูดด้วยความชื่นชม "เราคงได้กินแกกันละวันนี้ พี่ต๋อยดีเก่งจัง"

"เอามาให้พี่ก่อน" ต๋อยบอกพร้อมกับทิ้งไม้ที่ใช้ตีปลาจับตัวปลาจากน้องสาวมาหักคอก เพื่อความแน่ใจว่ามันจะไม่คืนกระโดดหนีไป เสร็จแล้วจึงใส่กระป๋องให้น้องสาวหิ้วไว้ พอต๋อยตีปลาได้ตัวหนึ่ง เด็กคนอื่น ๆ ก็เฮกันเข้ามาแย่งมองหาในที่นั้นบ้าง"

ขอดูหน่อย ไอ้โฮ ตัวใหญ่จัง ตีได้ตรงไหนเนี่ย"

"เราเดินหาตั้งนานยังไม่ได้สักตัว"

(ลูกสลัม : 48)

บทสนทนาทำให้รู้จักสภาพตัวละครในเรื่องลูกสลัม ได้เด่นชัดขึ้นว่ายากจน การได้อาหารมาเลี้ยงชีพเพียงปลาตัวเดียวก็เป็นที่น่ายินดี แสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนเพื่อปากท้องของคนในแหล่งสลัมได้ชัดเจนขึ้น

อีกตัวอย่างที่จะช่วยให้ผู้อ่านเป็นคนรู้จักสังเกต ตั้งข้อสงสัย เมื่อไม่เข้าใจสิ่งต่าง ๆ เช่น

"คุยกันมาตั้งนาน จันยังไม่รู้เลย อย่างเธอนี้ เขาเรียกพริกอะไรจ๊ะ"

หนอนน้อยถาม

"พริกขี้พ้าจ๊ะ" พริกขี้พ้าตอบเต็มเสียง พลาจขี้ชวนให้หนอนน้อยคุณลื้เขียวทั้งาม เป็นมันระยับปลายขี้ลงมายังพื้นดิน

"แต่เมื่เธอขึ้นลงคืนนี้" หนอนน้อยเถียง "เธอน่าจะซื้อพริกขึ้นคืนมากกว่า"

(เจ้าหนอนน้อย : 22)

บทสนทนาที่มีการมคมคายสร้างอารมณ์ขันในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของ
 วริยะ สิริสิงห์ นับว่า เหมาะสม สอดคล้องกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร ทำให้เรื่องน่าอ่าน
 น่าสนใจ มีสาระ แง่คิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4. บทสนทนามีส่วนช่วยให้เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจและมีชีวิตชีวาขึ้น บทสนทนา
 ที่คมคาย จะช่วยให้เรื่องน่าสนใจ เช่น การเล่นคำว่า "ปลาหมึก" ที่เป็นตัวละคร กับปลาหมึก
 ที่เป็นสัตว์ทะเลสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ ดังตัวอย่าง

"เมื่อก็ปลาอะไรติดตะครี๊ดหือ"

"ปลาหมึกยักษ์ครับ" ผมตอบ

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 7)

ปลาหมึกยักษ์ดังกล่าวคือ คนที่ซนตะครี๊ดขาด จนเป็นรูโหว่ และอีกตัวอย่าง
 เมื่อ ค.ช.ปลาหมึกเคี้ยวปลาหมึกย่างทั้งยังร้อนอยู่ ทำให้รีบคายโดยเร็ว ดังตัวอย่าง

"อยู่ลิ้นพองหมด" ปลาหมึกครวญครางทำให้เด็กชายเล็กหัวเราะจนน้ำตาไหลด้วยท่า
 ทำทางของปลาหมึก

"หมึกย่างก็คัล้นปลาหมึกเข้าให้ละน้ำ!"

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 25)

บทสนทนาในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห์ มีความสมจริง เนื่องจาก
 การใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมกับฐานะและบทบาทของตัวละคร บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่อง

แทนการบรรยายจึงทำให้บทสนทนาเร้าความสนใจ ผู้อ่านจะไม่เบื่อหน่าย นอกจากนั้นบทสนทนา จะช่วยให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละคร สภาพความเป็นอยู่ของตัวละครได้เด่นชัดขึ้น อีกทั้ง บทสนทนา จะช่วยสร้างอารมณ์ขึ้น ทำให้วรรณกรรมสนุกสนานน่าอ่านยิ่งขึ้น คารมคมคาย ของบทสนทนาช่วยให้บทสนทนานั้นเป็นที่น่าสนใจน่าติดตามเช่นกัน

วิเคราะห์ฉากในงานวรรณกรรมของวิริยะ สิริสิงห

จาก หมายถึง สถานที่และสิ่งแวดล้อมตลอดจนบรรยากาศต่าง ๆ ¹ และ เวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น ในบางกรณีฉากมีบทบาทเสมือนเป็นตัวละครตัวหนึ่งด้วย²

ปราณี เชียงทอง กล่าวเพิ่มเติมว่า "ฉากของเรื่องต้องชัดเจน น่าเชื่อถือ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ ในประวัติศาสตร์และชีวประวัติฉากของเรื่องต้องตรง ความเป็นจริง³

ส่วน จรุงห์ เพชรมณี ได้กล่าวถึงความสำคัญของฉากว่า

ฉากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพความคิดของผู้ประพันธ์ ชัดเจนขึ้น ในบางเรื่องต้องอาศัยฉากเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่อง ตัวละครบางตัว จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมอย่างนั้นเพราะฉากบังคับให้ทำ หรือเพราะบรรยากาศเป็นเครื่อง ยั่วเย้าจูงใจ ผู้เขียนจึงต้องจัดฉาก และปรุงแต่งบรรยากาศให้เป็นผลต่ออารมณ์...⁴

เพื่อที่จะทราบว่า ฉากในงานวรรณกรรมของ วิริยะ สิริสิงห มีความสมจริง หรือมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะได้เสนอรายละเอียดตามแนวทางที่ท่านผู้รู้ได้ กล่าวไว้มาประมวลเป็นหัวข้อ ดังนี้

¹เจือ สตะเวทิน. ศิลปะการประพันธ์. 2510. หน้า 53.

²กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2521. หน้า 49.

³ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2526. หน้า 78.

⁴จรุงห์ เพชรมณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2523. หน้า 95.

1. จาก ในเรื่องมีความสมจริง
2. จาก ช่วยในการดำเนินเรื่อง
3. จาก ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะของตัวละครได้ชัดเจน

1. จากในเรื่องมีความสมจริง หมายถึง ผู้เขียนได้บรรยายจาก เสมือนเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ขึ้นจริง พรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวของชนบท ดังนั้นจากที่บรรยายถึงธรรมชาติ ผู้เขียนได้เสนอภาพอย่างชัดเจนสมจริง ดังนี้

ฝนอ่อนแรง แต่ลมยังกระหน่ำเป็นครั้งคราว พอฟ้าแลบแปลบ บริเวณนั้นก็สว่างขึ้นเมฆวูบหนึ่ง วูบเดียวก็ทำให้เห็นความทึดทึบของหมอกดำในบริเวณนั้นได้เกือบทั่วถึง ต้นพริก กิ่งหัก ลื่นสง่าโกลี ๆ กับต้นมะเขือ ที่ใบเปียกจนลู่หมดราศรี บวบใบคายนึกถูกหยาดน้ำฝนชะจนเป็นรอยซ้ำ ๆ พักทองใบใหญ่ถูกน้ำฝนอย่างจัง แฉะบอบซ้ำยิ่งกว่าบวบ ยอดที่ทอดยาวไปกับพื้นถูกน้ำโคลนชะโลมจนคุสกปรก แดงกว่าหน้าเส้ราหนาวล้นพอง ๆ กับต้นมะเขือ

(เจ้าหนอนน้อย : 8)

จากในเรื่องเจ้าหนอนน้อยเกิดขึ้นในส่วน ซึ่งมีต้นไม้หลายชนิดมีบรรยากาศที่หนาวเย็น เพราะเกิดพายุฝนกระหน่ำ ผลจากพายุทำให้พืชประเภทล้มลุกเสียหายเห็นได้ชัดเจนเมื่อฟ้าแลบ จากและบรรยากาศที่บรรยายได้สมจริงดังกล่าว จะทำให้ผู้อ่านโดยเฉพาะเด็ก ๆ มีประสบการณ์กว้างขวาง รู้จักพืชผักสวนครัวมากยิ่งขึ้น เป็นการเสริมความรู้ให้แก่เด็กด้วย

อีกตัวอย่างเป็นการบรรยายจากเช่นกันคือ

จอมและขวัญช่วยกันรื้อตะกร้าของกิน หยิบของที่นำมาออกวางเรียงบนเสื่อ ส่วนแป้งเจิมเธอเพลินกับธรรมชาติท้องทุ่งเสียแล้ว วิ่งขึ้นไปยืนบนเนินดินไม่ไกลนัก มองเห็นบึงบัวกว้างใหญ่ ใบบัวโน้มน้ำเขียวสดใสนวลสล้าง แฉมด้วยดอกสีเขียวยาว ชมพูบ้าง

สลอนไปทั้งปีง ดอกโรยบางดอกก็กลายเป็นผัก ถัดถึงบัวเป็นป่าละเมาะ พื้นที่บางตอน เป็นไร่ข้าวโพด ขณะนี้กำลังชูดเกสรเหลืองอ่อนไหวระริก ล้อมไปสุดสายตา ลมที่ ระบายผ่านบึงกว้าง เข้าหาฝั่งน้ำกลืนเกสรบัวหลวงระรวยรืนมาด้วย

(ชุดสามสหายนักสืบ : 24)

ความสวยงามของธรรมชาติในชนบท ความร่มรื่นของป่า กลิ่นหอมของดอกบัว ให้ความเพลิดเพลินทางอารมณ์แก่ผู้ที่รักธรรมชาติและเคยเห็นมาก่อน ก็จะติดำกับความงามในจินตภาพส่วนผู้ที่ยังไม่เคยพบธรรมชาติดังกล่าว ก็จะกระตุ้นให้อยากพบอยากไปพักผ่อนที่ดังกล่าวนั้นบ้าง อีกตัวอย่างเป็นการบรรยายเกี่ยวกับการทำไร่ข้าวโพด

ตามธรรมดา ก่อนการปลูกข้าวโพด เราจ้างรถแทรกเตอร์มาไถตะไคร้ในพื้นที่ปลูกก่อน ไถตะไคร้คือการพลิกกลับหน้าดิน ผลไถจึงต้องตั้งให้กินดินลึก ดินที่ถูกพลิกกลับขึ้นมาจะเป็นก้อนโต ๆ จากนั้นก็ไถแปร ใช้ควายเทียมไถก็ได้ หรือจะใช้รถแทรกเตอร์ก็ได้ แต่ถ้าใช้รถจะต้องตั้งผลไถให้กินดินตื้น ๆ ดินก้อนใหญ่ก็จะถูกย่อยเป็นก้อนเล็ก ๆ ไถสองครั้ง แล้วฝนโปรย พอดินชุ่มฉ่ำดี เราก็หยอดข้าวโพดกันเพียงสามหรือสี่วันไปบาง ๆ สีเขียวอ่อนก็โผล่ขึ้นมาจากดิน ที่นี้ ที่นั่น และที่โน่น ละลานตาไปหมด

(ชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 29 - 31)

ผู้เขียนบรรยายจากการปรับปรุงดิน เพื่อการเกษตร เป็นการให้ข้อมูลสมจริง ที่เกษตรกรจะต้องใช้เครื่องมือให้ถูกต้อง และรู้จักสภาพดินฟ้าอากาศอีกด้วยอีกตัวอย่างเป็นการบรรยายจากที่อยู่อาศัยของเด็กชายปลาหมึกคือ

บ้านปลาหมึก เป็นกระท่อมเตี้ย ๆ หลังคาสังกะสี พื้นเป็นดินแต่ยกแคร่ทำเป็นร้าน สำหรับนอนและนั่งเล่น หน้ากระท่อมเป็นลานกว้าง ปลูกต้นมะพร้าวไว้สองสามต้น ส่วนหลังบ้านขุดเป็นบ่อขนาดใหญ่สองบ่อ สำหรับเลี้ยงปลาตุก รอบ ๆ บ้านมีบริเวณบ้านเป็นพื้นที่ไม่กว้างนัก พอยกเป็นร่องปลูกผักสวนครัวเล็ก ๆ ถัดจากนั้น เป็นพื้นที่ทั้งหมด

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 56)

การบรรยายสภาพที่อยู่อาศัยของชาวชนบท วิริยะ สิริสิงห บรรยาย ได้ชัดเจนยิ่ง เพราะบ้านในชนบทส่วนใหญ่มีสภาพดังกล่าว เห็นได้ทั่วไป ส่วนไม้ผล และพืชผักสวนครัวนั้น มีปลูกกันทุกครัวเรือน ใครไม่มีขอแบ่งปันกันได้ ไม่ต้องซื้อหาให้เสียเงิน เสียเวลา จะเห็นได้ว่า วิริยะ สิริสิงห สร้างฉากได้สมจริงกล่าวคือ บรรยายฉากในชนบท ทั้งสภาพที่ได้รับภัยจากธรรมชาติและสภาพความสวยงามตามธรรมชาติ อีกทั้งการบรรยายที่อยู่ของชาวชนบทก็ทำได้แนบเนียนกลมกลืนกับเนื้อเรื่องได้ดี

2. ฉากช่วยในการดำเนินเรื่อง หมายถึง การบรรยายฉากเพื่อบอกสภาพของสถานที่ เวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ หรือแนะนำตัวละครเข้าสู่เนื้อเรื่อง ฉากจะช่วยในการดำเนินเรื่องดังนี้

เบ็ดจะออกไปใช้เวลาเกือบครึ่งรุ่งครึ่ง ก็ในราวตีสองตีสามนั้นแหละ ถ้าคุณ ๆ มีโอกาสนอนค้างที่เล่าเบ็ดสักคืน นอกจากคุณจะได้กลิ่นสาบสาบปนกลิ่นขี้เบ็ดโชยจุกไม่ขาดระยะแล้ว ตอนฟ้าสว่างคุณเข้าไปดูที่เล่าเบ็ด คุณจะเห็นไข่เบ็ดขาวเป็นเม็ดเต็มไปหมด

(เกิดเป็นเบ็ด : 30)

ผู้เขียนเสนอสถานที่คือ เล้าเบ็ด มีบรรยากาศที่อบอวลไปด้วยกลิ่นขี้เบ็ด ผู้เขียนสร้างฉากช่วยในการดำเนินเรื่องตั้งแต่เวลาที่เบ็ดออกไป จนกระทั่งฟ้าสว่าง ว่าได้เกิดอะไรขึ้นบ้างส่วนอีกตัวอย่างฉากช่วยในการดำเนินเรื่องเช่นกันคือ

ต้นไม้ในส่วนนั้นพลบใจและกามไถ่ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจนไม่เป็นอันได้หลับได้นอนกันอีก ไม่นาน พระอาทิตย์ก็โผล่ขึ้นมาจากขอบฟ้า แสงแดดอุ่นลูบไล้ไปทั่วหยาดน้ำที่เกาะตามใบไม้พรางพรู ต้นไม้เริ่มขยับกิ่ง ชูก้านสีเขียวอ่อนสดใสของ

ใบไม้เป็นประกายวาวแว้แต่ถึงและใบที่ถูกฝนชะร่วงเมื่อคืน ก็ยังสดสะพรั่ง

(เจ้าพนอนน้อย : 10)

ผู้เขียนเสนอสภาพจากที่ดำเนินเรื่องก่อนพระอาทิตย์ขึ้นและขณะที่พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว ว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

เมล็ดแก่ของดาวกระจายสีค้ำแก่จัด ก็หล่นร่วงจากก้านดอก ตกไปที่พื้น ต้นดาวกระจายเริ่มไทรย แต่เมล็ดที่ร่วงลงพื้นก็เริ่มงอกเป็นต้นอ่อน ต้นอ่อนข้างใดเร็วเหลือเกิน ดอกไม้จอมหยิ่งเริ่มโรย กลีบสีขาวเหี่ยวเฉา และติดอยู่ที่ก้านดอก ไม่ยอมหล่นร่วง จึงดูน่าขงยิ่งนัก

ดาวกระจายรุ่นใหม่เริ่มผลิดดอก และบานพร้อม ๆ กัน จึงดูเหลืองอร่ามไปทั่ว กลีบดอกไม้จอมหยิ่งให้จมหายไปหมด

(ดอกไม้จอมหยิ่ง : เรื่องจากปก)

จะเห็นว่าจากทบทวนที่เสมือนเป็นตัวละคร ช่วยในการดำเนินเรื่อง บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้เป็นอย่างดี

3. จากช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะตัวละครได้ชัดเจน จากจะบอกได้ว่า ตัวละครมีลักษณะนิสัยอย่างไร ฐานะความเป็นอยู่เป็นอย่างไร เช่น

เด็กหญิงน้ำหวานอยู่โรงเรียนสอนแบบโรงเรียนฝรั่งใหญ่โต ทรูหรา มีรถยนต์ส่วนตัวไปรับไปส่งทุกวัน แต่เด็กชายต้อยอยู่โรงเรียนเทศบาลชานเมือง และต้องเดินไปโรงเรียน เด็กหญิงมีบ้านใหญ่โตทาสีสดสวย สนามหญ้าหน้าบ้านกว้างขวาง ได้รับการดูแลและบำรุงรักษาอย่างดี เมื่อต้อยเดินผ่านหน้าบ้านน้ำหวาน เห็นสนามหญ้าแล้ว

เด็กชายก็ให้นึกอยากจะลงนอนกลิ้งเล่นในสนามอย่างเหลือเกิน บ้านของเด็กหญิง
น้ำหวานพร้อมไปทุกอย่าง แต่บ้านของเด็กชายต้องขัดสนไปทุกอย่าง

(ลูกสลัม : 1 - 2)

ผู้เขียนเสนอจากที่แตกต่างกันของตัวละครเพื่อให้เห็นความทุกข์ยาก
ของตัวละครจาก "ลูกสลัม" ที่ทุกข์ทั้งกายอยู่ในสถานที่แออัด ทุกข์ใจที่ต้องเห็นความสุข
ของบุคคลอื่นขณะที่ตนเองเดือดร้อน แต่ความทุกข์ดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้ตัวละครเอกมี
ความมานะพยายามเพิ่มขึ้น ใฝ่ฝันที่จะสร้างอนาคตเป็นเศรษฐีเช่นนั้นบ้าง เป็นการสอนโดยให้
จาก บอกลักษณะตัวละครให้เห็นชัดเจน

ผมต้องเดินข้ามภูเขาเตี้ย ๆ ไปโรงเรียนในตอนเช้า และเดินข้ามภูเขา
ลูกเดิมกลับในตอนเย็นเป็นประจำ

(ไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 2)

จากช่วยให้ผู้อ่านเห็นลักษณะของตัวละครเด่นชัดขึ้น เช่น การเป็นผู้ใฝ่รู้
ใฝ่เรียน ขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก อีกตัวอย่างหนึ่ง

กระต๋นางเที่ยวหาสถานที่ที่พอใจอยู่หลายตลบ ในที่สุดก็เลือกได้แอ่งไถล็กอกก
ริมบึง เขาว่ายน้ำเที่ยวไปคาบใบไม้ สำหรับมารวมไว้ในแอ่งนั้น แต่ใบไม้และสำหรับ
รวมกันได้หักเดียว ก็ค่อย ๆ กระจัดกระจายออกไปตามแรงลม และแรงคลื่น เพื่อให้ใบ
ไม้อยู่รวมกัน ปลากระต๋จึงง่วนนำฉวยออกไปยัดไว้

(ชุดอาณัติกรรรมบึง : 40 - 41)

จากช่วยให้ผู้อ่านเห็นความพยายามของ "กระต๊อง" ว่ามีความมานะพยายามที่จะสร้างรังให้สำเร็จ แม้ว่าจะประสบอุปสรรคเพียงใดก็ตามจะเห็นได้ว่าจากมีความสำคัญต่อวรรณกรรมเพราะแสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องเรื่องว่ามีความสมจริงเพียงใด เช่นในการบรรยายสภาพที่สวยงามตามธรรมชาติของชนบท ส่วนในเรื่องจากช่วยในการดำเนินเรื่องนั้นผู้เขียนบรรยายจากเพื่อบอกสถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นบางเรื่อง จากยังช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะของตัวละครได้ว่ามีลักษณะนิสัยและสภาพความเป็นอยู่อย่างไร

บทที่ 3

ด้านกลวิธีในการเขียน

กลวิธีในการเขียนเป็นคุณสมบัติอันสำคัญยิ่งที่ทำให้วรรณกรรมมีคุณค่า ซึ่งนับว่าเป็นความสามารถของผู้เขียนโดยเฉพาะ ที่จะใช้กลวิธีต่าง ๆ สร้างความสนใจและความประทับใจในวรรณกรรมของตน กลวิธีการเขียนเรื่องให้น่าสนใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ส่วนจะประทับใจผู้อ่านมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้เขียนเป็นสำคัญ

คำว่า "กลวิธีในการเขียน" มีผู้รู้หลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า "กลวิธีในการแต่งเรื่อง คือการทำอย่างไร จึงจะให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องที่ผูกไว้ ทั้งในแง่ทัศนะ ความคิดเห็น และอารมณ์รู้สึก"¹

ส่วนชลธิรา กลัคอยู่² อธิบายความหมายของกลวิธีในการเขียนกล่าวโดยสรุปว่า

กลวิธีในการเขียนเป็นวิธีการที่ผู้เขียนใช้เพื่อเสนองานเขียนของตนให้ปรากฏออกมาเป็นรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การวางเค้าโครงเรื่อง การลำดับเรื่องราว วิธีการดำเนินเรื่องจากเริ่มต้นไปสู่จุดจบ การกำหนดลักษณะตัวละครและการปล่อยตัวละคร การสร้างฉาก หรือการกำหนดเวลา สถานที่ บรรยากาศ ตลอดจนวิธีการเสนอแนวคิดหรือการวางจุดมุ่งหมายต่าง ๆ

วิภา กงกะนันทน์³ กล่าวถึงการศึกษากลวิธีในการเขียนไว้ว่า จะต้องพิจารณาจากเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. แนวเรื่อง
3. การสร้างตัวละคร

¹บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. "หัวใจวรรณคดีไทย," ใน วรรณไวทยาการ : วรรณคดี. 2514. หน้า 76.

²ชลธิรา กลัคอยู่. การใช้ภาษา. 2511. หน้า 211 - 212.

³วิภา กงกะนันทน์. วรรณคดีศึกษา. 2520. หน้า 75.

4. โครงเรื่อง
5. การสร้างฉาก
6. วิธีเสนอผลงาน
7. กรรมวิธีเบ็ดเตล็ด

สำหรับ กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ กล่าวว่า "กลวิธีในการเขียนนั้นก็มีหลายแบบและจะมีมากขึ้นไปตรงกับเท่าที่ศิลปะในการเขียนเจริญก้าวหน้า" กลวิธีในการเขียนนั้น ที่นิยมใช้ในวรรณกรรมทั่วไปมีดังนี้

1. กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง ผู้เขียนอาจเลือกผู้เล่าเรื่องโดยวิธีต่อไปนี้
 - 1.1 ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเอง
 - 1.2 ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเอง
 - 1.3 ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า
 - 1.4 ผู้เขียนเลือกผู้เล่าเรื่องหลายแบบประสมกัน
2. กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องรวมถึงฉาก ผู้เขียนอาจใช้ได้หลายวิธี เช่น
 - 2.1 เล่าเรื่องตามลำดับปฏิกิริยา
 - 2.2 เล่าเรื่องย้อนต้น เรื่องอาจเปิดขึ้นในตอนใดของเรื่องก็ได้ แต่วิธีการเล่าย้อนต้น สลับไปมากับเรื่องในปัจจุบัน
 - 2.3 เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่ สลับกันไปมา
 - 2.4 การผูกเรื่องให้น่าสนใจ ด้วยการสร้างความใคร่รู้เรื่องต่อไป
 - 2.5 การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง
 - 2.6 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโครงเรื่องใหญ่กับโครงเรื่องย่อย
 - 2.7 การใช้เหตุบังเอิญ หรือเหตุประจวบ
 - 2.8 การสื่อความคิดตามโลกทัศน์ของผู้เขียนอย่างแจ่มแจ้ง มีสาระตะขบของเรื่องที่ชัดเจน

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2521. หน้า 116 - 122.

2.9 การคลี่คลายสำรตตะของเรื่องไปตามลำดับขั้นต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
จนจบเรื่อง

2.10 การใช้สัญลักษณ์ และบุคลาธิษฐาน

2.11 การจบอย่างประทับใจ

3. กลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละครในเรื่อง

3.1 ประเภทให้ความสำคัญแก่ตัวละคร คือตัวละครเป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง

3.2 ประเภทเน้นเนื้อเรื่อง ตัวละครมีบทบาทไปตามเนื้อเรื่อง

3.3 การใช้วิธีกระแสดิจประหวัด เป็นการให้ความสนใจของตัวละครเป็นเนื้อเรื่อง

3.4 กลวิธีในการสร้างตัวละครให้สมจริงโดยใช้แนวจิตวิทยาและความเป็นจริง

ในชีวิต

3.5 กลวิธีในการสร้างตัวละครแบบเห็นจริง มีลักษณะเกินจากปกติของ

มนุษย์

3.6 กลวิธีในการบรรยายตัวละครแบบร่างภาพ บรรยายลักษณะและเรื่อง
ต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวละครอย่างละเอียดหลายแง่หลายมุม แต่ไม่มีการดำเนินเรื่องแต่อย่างใด
ในตอนนั้น

3.7 กลวิธีในการบรรยายแบบแนะ เป็นวิธีตรงกันข้ามกับแบบร่างภาพการ
บรรยายแบบแนะนี้ ผู้อ่านจะเข้าใจและรู้จักตัวละครได้เอง

กลวิธีในการเขียนที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวนั้นผู้วิจัยประมวลเป็นหัวข้อ ในการ
วิเคราะห์กลวิธีในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในหัวข้อต่อไปนี้

1. กลวิธีในการวางโครงเรื่อง ได้แก่

1.1 กลวิธีในการเปิดเรื่อง

1.2 กลวิธีในการดำเนินเรื่อง

1.3 กลวิธีในการปิดเรื่อง

2. กลวิธีในการเล่าเรื่อง

3. กลวิธีในการสร้างตัวละคร

กลวิธีแต่ละหัวข้อดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้เสนอรายละเอียดตามลำดับคือ

1. กลวิธีในการวางโครงเรื่อง คือแนวทางที่นักเขียนวางไว้สำหรับเป็นแนวในการเขียนเรื่องประกอบด้วย

1.1 กลวิธีในการเปิดเรื่อง การเปิดเรื่องเป็นกลวิธีที่สำคัญมากในการเขียนเรื่อง ซึ่ง เจือ สตะเวทิน กล่าวไว้ว่า "...หากท่านเริ่มต้นไม่ดี ไม่สะกดตา สะดุดใจหรือก่อให้เกิดความอยากรู้ อยากรู้เห็นผู้อ่านก็จะเปิดเรื่องของท่านผ่านไปอย่าง ไม่เอาใจใส่..."¹

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ จำนวน 38 เรื่อง ได้พบว่า วิริยะ สิริสิงห์ นิยมเปิดเรื่องด้วยการบรรยายมากที่สุด คือ 22 เรื่อง รองลงมาเปิดเรื่องด้วยการสนทนา 10 เรื่อง และเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา 6 เรื่อง การใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการเปิดเรื่องของวิริยะ สิริสิงห์ จะมีปัญหาเข้าใจให้ผู้อ่านติดตามซึ่งจะพิจารณาดังต่อไปนี้

1.1.1 การเปิดเรื่องแบบบรรยาย เป็นการให้รายละเอียดสร้างความเข้าใจเพื่อนำเข้าสู่เรื่อง เช่น การบรรยายเหตุการณ์ ตัวละคร จาก ตัวอย่างเช่น เรื่องปลาวาฬของน้อย เปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์ ว่าใครทำอะไร เช่น

ยายน้อยจะกลับกรุงเทพฯ พรุ่งนี้แล้ว จึงมีเวลาเที่ยวสนุกสนานกับพวกผมอีกวันเดียวเราจึงกะกันว่า จะออกทะเลอีก ไบลอยเรือตกปลา

(จากชุดปลาวาฬของน้อย : 63)

¹เจือ สตะเวทิน. ศิลปะการประพันธ์, 2510. หน้า 60.

เรื่อง "ผี" วิริยะ สิริสิงห์ ใช้กลวิธีเปิดเรื่องด้วยการ
บรรยายตัวละคร ดังนี้

เด็กสามคนวิ่งจากถนนหน้าบ้านแยกไปตามทางเดินลู่อานกว้างด้านหลังซึ่งติดกับ
ป่าละเมาะ ขวัญวิ่งนำหน้า เขาอายุสิบสี่ปี ร่างกายแข็งแรงสมลักษณะของเด็กชนบท
ทั่วไป ผมสีดำเป็นเงาประกายเมื่อกระทบแสงแดด ขวัญหันไปมองเด็กสองคนที่วิ่งตาม
มาแล้วกระพริบตาช้า ๆ

(จากชุดสามสหายนักสืบ : 1)

จากเรื่อง "ข่าวร้าย" ใช้กลวิธีเปิดเรื่องด้วยการบรรยายจาก
ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้เป็นอย่างดี

"มองจากหน้าต่างบนบ้านด้านทิศริมฝั่งน้ำออกไป จะเห็นแม่น้ำสายใหญ่มีน้ำเปี่ยมฝั่ง
คดเคี้ยวไปไกลสุดสายตา ริมสองฝั่งมีเรือนเพจอตเรียงเป็นแถว นวน ๆ มีเรือนค้
ลากจูงเรือบรรทุกข้าวเป็นพวงยาวแล่นล่องไปตามกระแสน้ำ เรือหางยาวรับผู้โดยสาร
แล่นกันขวักไขว่ ส่งเสียงดังและทำให้เกิดคลื่นในแม่น้ำไหวกระเพื่อมอยู่ตลอดเวลา
ริมฝั่งแม่น้ำมีเรือหาปลาหลายลำ บางลำจับปลาด้วยการทอดแห บางลำใช้สวิงปาก
ใหญ่ช้อน"

(จากชุดสามสหายนักสืบ : 46)

การบรรยายจากที่ยกตัวอย่างข้างต้นนั้นนอกจากจะแสดงให้เห็น
เห็นสภาพความเป็นอยู่แล้ว ผู้เขียนบรรยายบรรยากาศที่น่าประทับใจ คือ นอกจากตาจะมองเห็น
แม่น้ำ เห็นผู้คนขวักไขว่แล้ว หูยังได้ยินเสียงผู้คน เสียงน้ำกระเพื่อมอีกด้วย

ในเรื่อง "จับขโมย" ผู้เขียนใช้กลวิธีบรรยายจากงานวัด ได้อย่างน่าสนใจคือ

"หนังกลางแปลงที่จัดมาฉายสนามหน้าวัดท้ายบ้านนั้นเป็นหนังแก้บนของท่านกัณฑ์แดง คนดังแห่งหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ฉายภาพยนตร์ประกาศก้องว่า จะเริ่มฉายตั้งแต่ สองทุ่มเป็นต้นไป ดังนั้นชาวบ้านชาวแพในละแวกใกล้เคียงจึงพากันอ้อมลูกจูงหลาน มาชุมนุมกันตั้งแต่มืดค่ำไม่มีคสนธิ พ่อค้าแม่ค้าขายขนมหวาน อ้อยควั่น พุทราเชื่อม มาตั้งหาบวางขายก่อนเพื่อน หนังกลางแปลงก็ดี งานวัดก็ดี เหล่านี้เป็นสิ่งบันเทิง ชั้นเลิศ ของชาวบ้านโดยเฉพาะเด็กวัด เด็กนอกวัดต่างสนุกสนานกันเป็นพิเศษ"

(จากชุดสามสหายนักสืบ : 60)

จะเห็นได้ว่า การบรรยายจากดังกล่าวนี้เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้ ผู้อ่านที่เคยเที่ยวงานวัด เข้าใจในบรรยากาศดังกล่าวว่าสนุกสนาน อย่างไร ส่วนผู้ที่ไม่เคย เที่ยวงานวัดเลย ก็จะเป็นการขยายประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี การเปิดเรื่องแบบ บรรยาย จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ได้ดีขึ้นและช่วยทำให้ผู้อ่าน รู้จักตัวละคร ได้ชัดเจน ตลอดจนเกิดจินตภาพขยายประสบการณ์แก่ผู้อ่านอีกด้วย

1.1.2 การเปิดเรื่องด้วยการสนทนา การสนทนายาระหว่างตัวละคร เป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่านได้ดียิ่งขึ้น เพราะเป็นการเปิดเรื่องที่จุดสำคัญของการดำเนินเรื่องทันที เช่น เรื่อง "ปลาทอง" เปิดเรื่องด้วยการสนทนา ระหว่างเด็กชายนิค กับเด็กชายไท่

"ไท่ ไท่ มาดูปลาทองของเราซิ ท้องบ่อเริ่มเต็มเลยสงสัยจะออกไข่"
นิคร้องเรียกเพื่อน ให้เข้ามาดูปลาทองที่เลี้ยงไว้ในบ่อด้วยเสียงตื่นเต้นและยินดี

ไท่หงก็เลี้ยงปลาทองไว้ดูเล่นเหมือนกัน แต่ของไท่หงเลี้ยงใส่ไว้ในตู้กระจก

"เธอเลี้ยงเก่งจังเลย" ไท่หงพลอยตื่นเต้นไปกับเพื่อนด้วย

(ปลาทอง : 36)

จากเรื่อง "บุคจิ้งหรีด" ก็เช่นเดียวกันเร้าความสนใจเพื่อนำเข้าสู่เรื่องด้วยศัพทนาถาสนัน ๆ ดังตัวอย่าง

"เล็ก เล็ก อยู่หรือเปล่า" ปลาหมึกเพื่อนของผมนำส่งเสียงร้องเรียก อยู่หน้าบ้าน ผมร้องตอบออกไปจากบ้าน

"อยู่ ทำไมหรือ" ปลาหมึกเดินเข้ามาในบ้านผม ซึ่งเป็นร้านค้าของชาด้วย ในเมื่อปลาหมึกถือเสียงด้ามสั้น อันพั้งกับทิวกระป๋องน้ำมาด้วยในพั้ง

"จะมาชวนไปบุคจิ้งหรีด"

(จากชุดปลาพาของน้อย : 71)

จากชุด "สามสหายนักสืบ" เปิดเรื่องด้วยการสนทนาของเด็ก ๆ

"ทำไมพี่จอมรู้ว่า ลุงไบเป็นคนเอาน้ำสร้อยไปแล้วละ"

"ที่บึงบัวนั้น นายไบเป็นคนเกล้งหรือ นายทำไมรู้เล่า"

ทั้งขวัญและแป้งเจิมรุ่มล้อมถามจอม จนไม่รู้จะตอบคำถามไหน

(จากชุดสามสหายนักสืบ : 68)

การเปิดเรื่องด้วยการสนทนาจะทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้เร็วขึ้น และเร้าความสนใจนำไปสู่การดำเนินเรื่อง

1.1.3 การเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา คือการเปิดเรื่องด้วยการเรียบเรียงข้อความโดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียน เพื่อจะทำให้ผู้อ่านมีส่วนได้เห็น ได้ยิน และมีความรู้สึกเช่นเดียวกับผู้เขียน ดังตัวอย่าง การพรรณนาเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งสภาวะแวดล้อมยังไม่เป็นพิษ

ยังมีปลากะตังนางเล็ก ๆ ตัวหนึ่งอาศัยอยู่ริมบึงใหญ่ น้ำในบึงใส เมื่อลมพัดมาน้ำก็เป็นระลอกน้อย ๆ วังเข้าหาฝั่ง ในตอนกลางวันแสงแดดฉายลงมาบนผิวน้ำ ทำให้หน้าในบึงอบอุ่น ในบึงแห่งนี้ นอกจากปลากะตังแล้ว ยังมีสัตว์อื่น ๆ อาศัยอยู่อีกมากมาย

(จากชุดอาณัติจักรริมบึง : 33)

เรื่อง "ดอกไม้จอมหยิ่ง" ก็เป็นการพรรณนาเกี่ยวกับธรรมชาติเช่นเดียวกัน

ท่ามกลางลมอรุณที่พัดผ่านและหมอกยามเช้ายังไม่สลาย หยาดน้ำค้างยังเปียกชื้นบนใบไม้ เสียงผึ้งภุมรที่ตอมเกสรดอกชมพู่ม่วงหึ่ง ๆ ไม่ขาดเสียง ดอกไม้ดอกหนึ่ง กลีบสีขาวบริสุทธิ์ ก็เริ่มแย้มออกรับตะวันฉาย

(ดอกไม้จอมหยิ่ง : เรื่องจากปก)

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลวิธีเปิดเรื่องด้วยการพรรณนานั้น วิริยะ ลีริสิงห์ จะเน้นเฉพาะการพรรณนาธรรมชาติ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่าน ได้มองเห็นสภาพของ ความงดงามตามธรรมชาติของสัตว์ ของพืชแล้วยังได้สัมผัสถึงความเย็น ความร่มรื่นจากน้ำใส สายลมเย็น สิ่งเหล่านี้ จะทำให้ผู้อ่านเกิดความสุขความสบายใจอีกด้วย

1.2 กลวิธีในการดำเนินเรื่อง คือช่วงที่สืบเนื่องมาจากตอนเปิดเรื่อง เป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบความคลี่คลายขยายเรื่อง จากการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีในการดำเนินเรื่องของวิริยะ สิริสิงห์ พบว่า วิริยะ สิริสิงห์ นิยมดำเนินเรื่องด้วยการเล่าไปตามลำดับปฏิทิน ทั้ง 38 เรื่อง ส่วนเรื่อง "เกิดเป็นเบ็ด" และเรื่อง "ปลาทอง" ผู้เขียนจะแทรกรายละเอียดเพิ่มเติม เข้ามาระหว่างการดำเนินเรื่องด้วย

การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทินนั้น คือการเล่าเรื่องตามลำดับเวลาเรื่องเกิดก่อนเล่าก่อน เรื่องเกิดหลังเล่าทีหลัง เป็นลำดับไป เช่น เรื่อง "แมลงกินเลือด" เริ่มต้นจากยุงบินหาอาหารของมันคือเลือดจากสัตว์และคน เมื่อได้แล้วก็เริ่มวางไข่ ดำเนินเรื่องต่อไปว่า

"ลูกอี๊ดเฝ้าดูยุงวางไข่อย่างสนใจยิ่ง ยุงซึ่งเป็นแมลงตัวเล็ก ๆ วางไข่นับร้อยฟอง เธอไข่ออกมาเป็นแถว ๆ อย่างน่าดู และเมื่อไข่ออกมาแล้วเธอก็จัดการทำให้ไข่นั้นติดกับใบไม้อย่างรวดเร็ว

"งานชิ้นสำคัญของฉันเสร็จแล้ว" เธอพูดอย่างยินดี
"ถ้าแม้ว่าฉันจะตาย แต่ฉันมีตัวแทนนับร้อยนับพัน แม้ว่าไข่เหล่านี้จะฟักกลายเป็นตัวอ่อนอยู่ในน้ำ แต่เมื่อโตเต็มที่เขาก็จะลอกคราบกลายเป็นยุงอย่างฉัน"

(จากชุดอาณาจักรมิ่ง : 27 - 28)

เรื่อง "ปลาวาฬของน้อย" เริ่มเรื่องจากเด็กสามคนชวนกันไปตกปลา พร้อมกับพี่เลี้ยงดำเนินเรื่องดำเนินต่อไป ถึงการเตรียมอุปกรณ์ในการตกปลาและแข่งขันตกให้ได้ปลาตัวโตที่สุด

เรื่อง "เจ้าหนอนน้อย" เริ่มเรื่องจากไข่ของผีเสื้อเติบโตขึ้นกลายเป็นหนอนจนกระทั่ง เจ้าหนอนน้อยต้องหนีภัยจากสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ด้วย ทำให้มันได้รับความลำบากมากแทบเอาชีวิตไม่รอดเช่นตอนหนึ่งผุ้เขียนบรรยายไว้ว่า

"พ่อน้อยจึงต้องถอยหนี...หนี ในที่สุดเขาก็หลุดร่วง ไปจากโยที่เคยนอน
 "โอ๊ย" พ่อน้อยร้องสุดเสียง เมื่อตัวนั้น ๆ ตกลงมาปะทะของแข็งแล้วลื่นกลิ้ง
 ตกลงมาค้างอยู่กับง่ามของของแข็งนั้น

(เจ้าพ่อน้อย : 27)

การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิกิริยาดังกล่าวเป็นไปตามลำดับเวลาจะช่วยให้
 การลำดับความคิด ขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้ไม่เกิดความสับสน โดยเฉพาะผู้อ่านที่เป็นเด็ก
 การดำเนินเรื่องไปตามลำดับ ช่วยให้เขาจำเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

ลักษณะการดำเนินเรื่องเช่นนี้ ในบางเรื่องที่ผู้เขียนต้องการที่จะแทรก
 ความรู้ หรือรายละเอียดที่จำเป็นก็จะอธิบายเนื้อหาเหล่านั้น แทรกไว้ระหว่างการดำเนินเรื่อง
 ดังเช่นเรื่อง "เกิดเป็นเบ็ด"

เริ่มเรื่องจากผู้เลี้ยงไปซื้อลูกเบ็ดมาเลี้ยง จนกระทั่งโตเป็นสาว
 เบ็ดสาวก็ออกไข่ ผู้เขียนได้แทรกการทำให้เค็มโดยละเอียดไว้ด้วยทั้งการดองไข่ และการใช้ดิน
 พอก ต่อไปผู้เขียนกล่าวถึงเรื่องการออกไข่อีกเพื่อแทรกความรู้เช่น

"อ้อผมลืมบอกไปนิด เวลาเบ็ดออกไข่จะครับ พวกเรายืนออกและไข่มันก็แข็ง
 มาตั้งแต่อยู่ในท้องเลย มีบางคนคิดว่า เปลือกไข่ของพวกเราที่แรกนั้นอ่อนต่อเมื่อ
 ออกมาถูกลมจึงแข็ง ไม่จริงหรอกครับ เปลือกไข่แข็งก็มาตั้งแต่อยู่ในท้องเลย"

(เกิดเป็นเบ็ด : 30)

ต่อจากนี้ผู้เขียนก็ดำเนินเรื่องต่อไปถึงประโยชน์ของเบ็ดจนกระทั่ง
 ปิดเรื่อง ลักษณะการเขียนเช่นนี้มีปรากฏในเรื่อง "เกิดเป็นเบ็ด" เพียงเรื่องเดียว

ส่วนอีกลักษณะหนึ่งที่น่าสังเกตในการดำเนินเรื่องคือผู้เขียนจะใช้วิธีตั้งคำถาม คำตอบเพื่อจะแทรกความรู้ที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบเช่นเรื่อง "ปลาทอง"

เริ่มเรื่องตั้งแต่เด็กเจ้าของปลาเข้าใจผิดคิดว่าปลาของตนท้องแก่จึงได้ถามผู้รู้ การดำเนินเรื่องเป็นการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาที่ถูกต้องโดยผู้ชำนาญการเลี้ยงปลา การใช้คำถามเป็นกลวิธีดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย ตัวอย่างเช่น

"จะทำอย่างไรดีน้ำ ท้องมันใหญ่จัง" นิดว่า

เมื่อได้รับคำตอบว่าปลาของตนเป็นโรคท้องมาน เด็ก ๆ ก็ถามอีกว่า

"จะรักษาอย่างไรดีล่ะ" และถามต่ออีกว่า "ต้องให้อาหารด้วยหรือเปล่าล่ะ" เป็นต้น

การใช้คำถามดังกล่าวช่วยในการดำเนินเรื่องแทนการบรรยายซึ่งกลวิธีดังกล่าวจะทำให้เรื่องน่าสนใจชวนติดตาม ขณะเดียวกันก็ได้สาระน่ารู้ และ เข้าใจเรื่องได้ง่ายอีกด้วย เพราะลำดับของเรื่องราวนี้ยังคงดำเนินตามลำดับปกติที่ผู้อ่านจึงไม่สับสน

1.3 กลวิธีในการปิดเรื่อง การปิดเรื่องหรือตอนจบเรื่อง เป็นตอนที่ปัญหาได้รับการคลี่คลาย ถือเป็นจุดที่ให้ความตื่นเต้น ความสนใจ ความตึงเครียด หรือความรู้สึกด้านอื่น ๆ ของผู้อ่านทวีขึ้นจนถึงจุดสุดท้าย ผู้เขียนสามารถเลือกวิธีปิดเรื่องด้วย กลวิธีต่าง ๆ กัน

สำหรับวิธีะ สิริสิงห ใช้กลวิธีปิดเรื่องคือ

1.3.1 ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม

1.3.2 ปิดเรื่องแบบโสขนานุกรม

1.3.3 ปิดเรื่องให้ตื่นเต้น

1.3.4 ปิดเรื่องให้ข้อคิด

1.3.1 ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม หรือแบบหวานชื่นนี้ วิธีะ สิริสิงห ใช้ในงานวรรณกรรมถึง 17 เรื่อง ดังตัวอย่างเช่น

"ผมต้องลาอาวีเศษครับ พี่อ้อมสอนให้ ผมต้องจนเม็ดแดงไหม ละลายหมดแล้ว"

อ้วนบอกพี่ชายด้วยหน้าตาแจ่มใส

"อ้วนจะไม่โลกมาก และตะกละอีกแล้ว"

(อ้วนกับแดง : 12)

การจบด้วยความสุขดังกล่าวเช่น สุขเพราะผ่านพ้นความทุกข์มาได้ สุขเพราะค้นพบวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง สุขเพราะประสบผลสำเร็จในการทำงาน ล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้อ่านมีความพอใจ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ก็จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ถ้าเป็นคติเตือนใจในการผ่านพ้นความทุกข์ ก็จะเป็นข้อคิดข้อปฏิบัติเพื่อให้ล่วงทุกข์นั้น ๆ ได้นับว่า วิริยะ สิริสิงห ให้กลวิธีในการปิดเรื่องได้น่าสนใจอีกวิธีหนึ่ง

1.3.2 ปิดเรื่องแบบโสภนาฏกรรม การปิดเรื่องแบบนี้เกิดจากการที่ตัวละครประพาศิณคิด คิณคิด จึงได้รับผลการกระทำที่นำความทุกข์มาให้ ตัวอย่างเช่น เรื่องความคิดของอ๊อดน้อย

เริ่มเรื่อง อ๊อดน้อย ได้รับความทุกข์ต้องหนีสัตว์ร้ายต่าง ๆ จึงเกิดความคิดพยายามถึงกับไปบอกสัตว์ที่มีอำนาจเหนือกว่า ให้มากินพรรคพวกของตน โดยหารู้ไม่ว่า การทำเช่นนี้ ตนเองก็จะได้รับทุกข์เช่นเดียวกัน ในตอนจบเรื่องมันจึงसानึกได้

อ๊อดน้อยหนึ่งหนึ่ง เขารู้ตัวว่าทำผิดไป เขาทำตามแต่ใจคิด แล้วนี้จะมองหน้าหอยขมได้อย่างไร หนีไปจากที่นี่เถอะ ครั้นแล้วอ๊อดน้อย ก็กระโดดลงจากขอนไม้ค้ำน้ำ พร้อมกับออกแรงว่ายน้ำหนีไปจากขอนไม้อย่างเต็มกำลัง เขาพยายามว่ายน้ำให้ไกล ไปให้พ้นจากความละอาย แต่อนิจจาอ๊อดน้อยนั้นสาหัสสาหัส ชั่วชีวิตนี้ของเขา ไม่มีวันหนีพ้นจากความคิดอวดฉลาดของเขาได้เลย

(จากชุดอาณัติจักรกริมบึง : 22)

การปิดเรื่องแบบโสภนาฏกรรมแบบนี้มี 4 เรื่องคือ เรื่องความคิดของอ๊อดน้อย ได้รับความทุกข์ทางใจ คือ ความละอายใจที่คิดผิด เรื่องดอกไม้อ้อมน้อย

ตัวละครเกิดความทุกข์เพราะความเย่อหยิ่งจึงไม่มีผู้ใดคบหา เรื่องน้อยออกเที่ยวทะเล ตัวละครเกิดความทุกข์ทางกายเพราะหิวข้าว เรื่องวิศอบลาคูก ทุกข์เพราะประสบภาวะขาดทุน จากการขายปลา

กลวิธีการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรมของวิริยะ สิริสิงห

ทั้ง 4 เรื่อง มีทั้งทุกข์ใจ ได้แก่ความละอายใจที่คิดผิดบ้างไม่มีใครคบค้า เนื่องจากความผิดถือตัวบ้าง กว่าตัวละครจะสำนึกได้ก็สายเกินไป ผู้แต่งจึงให้ตัวละครพบความทุกข์ อันเป็นการสะท้อนความคิดว่าถ้าไม่ประพฤติดังกล่าวก็น่าจะไม่เกิดความทุกข์ จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งมีวิธีปิดเรื่อง แบบโศกนาฏกรรม โดยหาทางออกที่ถูกต้องเหมาะสมแทรกอยู่ในเนื้อหาอย่างแนบเนียน นับว่าใช้กลวิธีการปิดเรื่องที่ดีอีกวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมสำหรับเด็กอันจะถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติได้

1.3.3 การปิดเรื่องให้ตื่นเต้น วิริยะ สิริสิงห ใช้กลวิธีดำเนินเรื่อง

ที่มีเหตุการณ์ชวนให้ตื่นเต้น ใจจดใจจ่อมาก่อน ผู้อ่านจะทวีความอยากรู้อยากเห็น และปิดเรื่องเพื่อให้เกิดความประทับใจ การปิดเรื่องดังกล่าวนี้ มีอยู่ 7 เรื่องคือเรื่องขุดจิ้งหรีด เรื่องกุ่ม เรื่องงู เรื่องข้าวร้าย เรื่องความลับในเล้าไก่ เรื่องจับขโมยและเรื่องสามสหายนักสืบ ตัวอย่างการปิดเรื่องให้ตื่นเต้น จากเรื่องขุดจิ้งหรีดข้อความมีว่า

เรารินน้ำหยดลงไปสามกระป๋องเต็ม ๆ น้ำจึงเอ่อข้างรูหนึ่งอยู่แสดงว่ารูนี้เป็นรูเก่า
"น้ำกระพือแล้ว"

แดงกระซิบบอก พวกเราจึงล้อมวงรอบรูจิ้งหรีดตั้งท่าคอยตะบับจิ้งหรีดที่จะไพล่ขึ้นจากรู...
และแล้วนาที่ที่รอคอยก็มาถึง ปลายแหลมเล็ก ๆ ไพล่ขึ้นก่อนต่อมาก็หัวดำ ๆ ไพล่ออกมา
"งู"

ไม่รู้ใครร้องออกมา พอสิ้นเสียงเท่านั้นแหละครับ ตัวใครก็ตัวมันวิ่งกันกระเจิงไปเลย

กระป๋องน้ำ เสียตามสันและกระป๋องใส่จิ้งหรีดเก่า ไม่รู้กระเด็นไปทางไหน เราวิ่ง ไปตั้ง
หลักกันเกือบถึงบ้านนะครับ มองหน้ากันแล้วก็หัวเราะกันงอหาย

(จากชุดปลาваฬของน้อย : 78)

1.3.4 การปิดเรื่องให้ข้อคิด วิริยะ สิริสิงห ใช้กลวิธีปิดเรื่องให้ข้อคิด
จำนวน 5 เรื่อง เป็นข้อคิดง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับเด็ก คือเรื่อง เกิดเป็นเปิดเรื่องปลาทอง
เรื่องผี เรื่องไก่ชน และเรื่องพ่อไก่กูก

เรื่องเกิดเป็นเปิดให้ข้อคิดในเรื่องของความมีเมตตา คือ
เมื่อเล่าถึงคุณประโยชน์ของเปิดโดยละเอียดแล้ว ก็ปิดเรื่องว่า

ผมมิได้หวังจะให้สร้างอนสาวรียให้หรอกครับ ต้องการเพียงแต่ว่า เลี้ยงพวกเรา
จนกระทั่งแก่ตายก็พอ แต่พวกเราดูเหมือนจะไม่ได้อยู่จนแก่ตายเลย ส่วนมากถูกเขียด
ตาย แต่จะทำอย่างไร ได้ละครับ ก็อยากเกิดเป็นเปิดนี้

(เกิดเป็นเปิด : 30)

ส่วนในเรื่องปลาทอง เมื่อผู้เลี้ยงปลาไม่มีความรู้เรื่องปลาก็
พยายามถามจากผู้รู้ แต่เมื่อประสบความล้มเหลว ปลาที่เขาเลี้ยงไว้ตายเขาก็ยังไม่เลิกความ
พยายามเขายังมีความมานะที่จะเลี้ยงอีก คือ

เด็กชายนิคคิดว่า "ไม่เป็นไร ครั้งนี้ได้ลูกปลาไม่กี่ตัว ครั้งหน้ายังมีคอยดูแล คราวหน้า
จะเพาะให้ได้คราวละพันตัวเลย" นิคตั้งความหวังไว้อย่างแน่วแน่

(ปลาทอง : 38)

"เรื่องผี" ปิดเรื่องเมื่อเด็ก ๆ กลับจากไปดูเขาทำพิธีไล่ผีกัน
เกิดความสงสัยได้ถามป้าว่า ผี มีจริงหรือไม่ จึงถูกป้าดุ เป็นการให้ข้อคิดว่าอย่าเชื่อในสิ่งที่
ยังพิสูจน์ไม่ได้ ดังตัวอย่าง

"เราไปวิ่งเล่นหลังบ้านนี้เองครับ คุณป้าว่าผีมีจริงไหมครับ"
ผู้เป็นป้ามองดูหน้าหลานชายตอบยิ้ม ๆ ว่า "ป้ารู้แล้วไปเที่ยวไหนกันมา ไปดูเขาไล่ผีที่
บ้านยายทำไมใช้ไหม"

เด็กทั้งสามรับคำเสียงอ่อย ๆ

"น่ากลัวจังค่ะ" แป้งเจิมสารภาพ "เราวิ่งหนีผีกันมา"

"เหลวไหล" คุณป้าดุ และบอกให้เด็ก ๆ ไปล้างหน้า ล้างตา เช็ดเนื้อตัวในบ้าน

(ชุดสามสหายนักสืบ : 10)

เรื่อง "โก๋ชน" ปิดเรื่องเมื่อ เด็กเจ้าของโก๋ไม่ยอมให้ผู้
อื่นโก๋ชนของเขา ไปทำพันธชนโก๋อีกเพราะความสงสารโก๋ที่บาดเจ็บกลับมาดังตัวอย่าง

"เลี้ยงโก๋ชน แล้วไม่ยอมเอาไปชน เลี้ยงไว้ทำไมครับนาย" นายบ่ยังเข้าซ้ำอีก

"เอาไว้ดูสวย ๆ " ขวัญตอบ

"ดูสวยอย่างเดียว ยังไม่พอหรอกครับ" ทองใบแนะนำ

"ตอนนี้ไอ้คำก็มีชื่อเสียงแล้ว นายขวัญก็เพาะพันธุ์ ของไอ้คำขายซีครับ ผมเชื่อว่า
ในหมู่บ้านละโก๋ชนต้องการได้พืชพันธุ์ไอ้คำแน่ ๆ"

"ขอบใจที่แนะนำ" ขวัญบอก เขาเอาโก๋ไปครอบล้อมแยกไว้ที่ลาน เอน้ำใส่ไว้ให้
แล้วรีบกลับบ้าน เพื่อหาพาไปใส่แผลให้กับโก๋ชนของเขา

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่องโก๋ชน : 38)

เรื่อง "พ่อไก่กูก" ปิดเรื่องเมื่อแม่ไก่ตายคังนั้น เด็ก ๆ จึงต้อง
ใช้ไฟฟ้ากักไขแทนโดยนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ ตัวอย่างเช่น

พ่อของขวิดกลับมาเอาของที่บ้าน เห็นเด็ก ๆ กำลังรวมกลุ่มกันอยู่ จึงแวะเข้ามา
ทักทาย

"ทำอะไรกันหรือ" ท่านร้องถามมาแต่ไกล

ขวิดเล่าเรื่องแม่ไก่สร้อยถูกงูเอาไปกิน และเขานำไขมาปักต่อให้พ่อฟัง

"ผมขอใช้ไฟฟ้ากักไขแทนนี้สร้อยนะครับ" ขวิดจบลงด้วย คำขอ

พ่อพยักหน้าอนุญาต "ที่นี่ก็ได้เป็นพ่อไก่กูก แม่ไก่กูกกันบ้างละ เออ แต่อย่าลืมไปซ่อม
เล้าไก่เสียเล่า"

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่องพ่อไก่กูก : 45)

การปิดเรื่องให้ข้อคิดนี้ วิริยะ สิริสิงห ใช้วิธีให้ผู้อ่าน

ประจักษ์ความจริงด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น เมื่อผู้อ่าน มีวิจารณ์ญาณก็จะไม่เชื่อในสิ่ง
เหลวไหล เช่นเรื่องผี ก็ต้องมีการพิสูจน์สำหรับการประจักษ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ถ้าเด็กไม่มีความรู้
ก็จะไม่รู้วิธีการปักไขด้วยไฟฟ้าแทนวิธีธรรมชาติ

นอกจากนั้น การให้ข้อคิดด้านคุณธรรม คือการมีเมตตากรุณา
ต่อกัน จากเรื่องเกิดเป็นเบ็ด และเรื่องไก่ชน ก็จะทำให้ผู้อ่านมีจิตใจอ่อนโยนและเมตตาต่อสัตว์
สร้างกำลังใจให้มีความมั่นใจ แม้ว่าจะเกิดความล้มเหลวเช่นจากเรื่อง "ปลาทอง" จะเป็นแนวทางให้
ข้อคิดที่มีประโยชน์แก่ผู้อ่านโดยเฉพาะเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติได้

2. กลวิธีในการเล่าเรื่อง

วิริยะ สิริสิงห ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่อง 2 แบบคือ

2.1 ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่อง

2.2 ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าเรื่อง

2.1 ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่อง การเล่าเรื่องลักษณะนี้ ผู้เขียนจะหยั่งรู้เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร ทั้งหมดตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละครด้วยวิธีะ สิริสิงห ใช้กลวิธีให้ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องในวรรณกรรม สำหรับเด็กของเขาถึง 22 เรื่อง เช่น

เรื่อง "ความคิดของอีคน้อย" ผู้เขียนจะเล่าเรื่อง ตัวละครคืออีคน้อย นับตั้งแต่เปิดเรื่องเล่ากำเนิดของลูกอีคน้อยมาเรื่อยๆ จนกระทั่งพักออกเป็นตัวอ่อนคือ ลูกอีคน้อย และการผจญภัยของลูกอีคน้อย ดังตัวอย่าง

เสียงของกบอ้วนดังเหมือนฟ้าร้อง "ข้าจะฉีกเจ้าให้เป็นชิ้น ๆ เชียวละ" กบอ้วน ไม่ยอมเลิกง่าย ๆ ว่ายนรอบก้อนหิน "ข้ารู้ว่าเจ้าซ่อนอยู่แถวนี้ออกมา" อีคน้อยตัวสั่นด้วยความกลัว พยายามขุดตัวให้จมลงยิ่งขึ้น

(ชุดอาณาจักรมิง เรื่องความคิดของอีคน้อย : 16)

ผู้เขียนจะบรรยาย ความคิดของตัวละคร แบบผู้รู้แจ้ง ดังเช่น อีคน้อยหนึ่ง นิ่ง เขารู้ตัวว่าทำผิดไป เขาทำตามแต่ใจคิดแล้วนี้จะมองหน้าหอยม ได้อย่างไร หนีไปจาก ที่นี้เถอะ

(ชุดอาณาจักรมิง เรื่องความคิดของอีคน้อย : 22)

เรื่อง "แมลงกินเลือด" ผู้เขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับการกินเลือดเพื่อออกไป ดังตัวอย่าง

"ขอฉันกัดเธอหน่อยเถอะ ฉันต้องการเลือด เลือดของเธอ ไม่เช่นนั้นฉันจะไม่มี แรงออกไป"

(ชุดอาณาจักรมิง เรื่อง แมลงกินเลือด : 23)

เมื่อแมลงแสวงหาเลือดจากสัตว์บ้าง จากคนบ้างนั้น ก็พบกับอุปสรรค
ในตอนดำเนินเรื่อง แมลงพยายามดูดเลือดจากคนและเมื่อแมลงได้เลือดแล้ว ผู้เขียนก็จะเล่า
ถึงการเลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการวางไข่ของแมลงโดยละเอียด ดังตัวอย่าง

ยุงบินสำรวจหาแอ่งน้ำอยู่หลายที่ แต่ไม่พบที่ที่ถูกต้องเลย แอ่งน้ำบางแห่งมีน้ำขังอยู่
เพียงนิดเดียว ไม่นานน้ำก็จะแห้งไปหมด หากเธอไปไข่ไว้ ไข่และลูกอ่อนซึ่งจะเกิด
ในภายหลัง ก็คงแห้งไปพร้อม ๆ กับน้ำที่แห้งหายไปด้วย ในที่สุดเธอจึงตัดสินใจบินไป
ยังบึงกว้างน้ำกลางบึงไม่เหมาะที่จะวางไข่เพราะผิวน้ำไหวอยู่ตลอดเวลาอาจทำให้
ไข่ของเธอได้รับความกระทบกระเทือนได้ ริม ๆ บึงเหมาะที่สุด เมื่อเลือกสถานที่
ได้แล้วเธอจึงบินเกาะที่ผิวน้ำ แห่งนั้น แล้วก็เริ่มวางไข่

(ชุดอาณาจักรริมบึง เรื่องแมลงกินเลือด : 25 - 26)

เรื่อง "กระดี่สร้างรัง" ก็เช่นเดียวกัน ผู้เขียนจะเล่าเรื่อง
ปลากระดี่นางศึกษาวิธีสร้างรังจากสัตว์ต่าง ๆ จนกระทั่งมาถึงสถานที่ ที่เหมาะสมในการ
วางไข่ ดังตัวอย่าง

กระดี่นางเที่ยวหาสถานที่ที่เหมาะสมอยู่หลายคลบ ในที่สุดก็เลือกได้ แอ่งใกล้กกอก
ริมบึง เขาว่าน้ำที่ขียวไปคาบใบไม้ สาหร่ายมารวมไว้ในแอ่งนั้น แต่ใบไม้และสาหร่าย
รวมกันได้พักเดียวก็ค่อย ๆ กระจัดกระจายออกไปตามแรงลมและแรงคลื่นเพื่อให้ใบไม้
อยู่รวมกัน ปลากระดี่จึงพ่นน้ำลายออกไปยึดไว้ น้ำลายของปลากระดี่ที่พ่นออกเป็นฟอง
อากาศเล็ก ๆ เหนียวแน่นมากฟองที่พ่นออกค่อย ๆ เกาะกลุ่มรวมกับใบไม้ จากกองเล็ก ๆ
ก็กลายเป็นฟองอากาศกองใหญ่ลอยอยู่เหนือผิวน้ำ เห็นเด่นชัดมาก

"ในที่สุดเขาก็สร้างรังได้" ปลากระดี่ว่ายออกมาจากรังแล้วมองดู หวดที่เขาส่ง
อย่างภูมิใจ

(ชุดอาณาจักรริมบึง เรื่องกระดี่สร้างรัง : 40 - 41)

เรื่อง "เจ้าหนอนน้อย" ผู้เขียนเล่าเรื่องกำเนิดของหนอนน้อย จนกระทั่งกลายเป็นตัวหนอน ต้องต่อสู้กับอุปสรรคแทบเอาชีวิตไม่รอดก่อนที่จะหนอนน้อย จะกลายเป็น ผีเสื้อนั้นมันเป็นดักแด้ อยู่ก่อนซึ่งผู้เขียนได้เล่าว่า

หนอนน้อยพยายามกระดืบตัวไปยังใบไม้ที่ใกล้ที่สุด เขาใช้ความพยายามอย่างมากมาย ที่จะร้องขอบปลายใบตอยตั้งเข้ามาจนชิดกันแล้วรื้อยด้วยใยเหนียว ๆ ที่ขับออกมาจากตัวเขา ใยเหนียว ๆ ในตัวของหนอนน้อย มีเหลืออยู่เพียงน้อยนิด เนื่องจากตอนที่สร้างใยบนเถาขวบ เขาใช้ไปมาก ดังนั้น บ้านใหม่ของเขาจึงเสร็จอย่างไม่น่าดูที่สุด พอหนอนน้อยทอใบตอยตั้ง เข้ามา ยึดอยู่ด้วยกันได้ เขาก็หมดแรง จึงต้องพักหลบอยู่ใน "บ้าน" ที่ยังไม่ทันเสร็จสมบูรณ์ ของเขา ตอนอยู่บนเถาขวบหนอนน้อยกินยอดและใบขวบไว้มาก เขาจึงอึดอยู่จนบัดนี้ เขาไม่ต้องการอะไรอีกเลยอยากจะหลับเพียงอย่างเดียว

(เจ้าหนอนน้อย : 33 - 34)

กลวิธีเล่าเรื่องในลักษณะที่ผู้เขียนเป็นผู้เล่า เรื่องดังที่ยกตัวอย่างมานั้นได้อธิบายว่า ผู้เขียนไม่แสดงว่าใครเป็นผู้เล่า บรรยายตามเรื่องที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ และความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตัวละครแต่ละตัว ผู้เขียนจึงเป็นเสมือนผู้รู้ทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร วิธีนี้อาจจะเรียกว่าเล่าตามประสบการณ์ของนักเขียนก็ได้ การเล่าเรื่องวิธีนี้ วิริยะ สิริสิงห์ นำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมาก เพราะต้องการให้สาระประโยชน์ ควบคู่ไปกับเข้าใจเรื่อง ได้ชัดเจนจนเกิดความสุขสนุกสนาน

2.2 ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าเรื่อง กลวิธีนี้ หมายถึง การกำหนดให้ตัวละคร ตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง วิธีการเล่าเรื่องก็มีทั้งลักษณะสมบูรณ์ คือตัวละครเล่าเรื่องของตนเองไปโดยตลอดและบางเรื่องก็มีลักษณะไม่สมบูรณ์คือผู้เขียนเล่าเรื่องสลับกับตัวละคร ในบางตอน ตัวอย่างเช่น

เรื่อง "เกิดเป็นเบ็ด" ผู้แต่งใช้คำว่า "ผม" เป็นผู้เล่าเรื่องขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นตัวละครด้วย ดังตัวอย่าง

เลี้ยงเบ็ดอย่างพวกผมมีแต่ทางได้ครับไม่มีทางเสียผมจะจาระไนให้ฟัง เริ่มตั้งแต่เบ็ดสาวเลยทีเดียว เบ็ดสาวต้องออกไป ไข่เป็นสินค้าขายได้ เบ็ดมีการผลิตขึ้นเมื่อถึงฤดูหนาว ขนเบ็ดขายได้อีกครบบิโลเจ็ดบาทนั้นแน่ แล้วขี้เบ็ดจะครับ ราคางามอย่าบอกใครเขี้ยวคิ้วละ 100 บาท ผมเองยังนึกน้อยใจเจ้าของผมอยู่เลย จะเลี้ยงผมไว้เก็บอุจจาระผมขายก็ไม่ได้

(เกิดเป็นเบ็ด : 30)

สำหรับชุดปลาของน้อย ผู้เล่าเรื่องใช้คำว่า "ผม" ซึ่งหมายถึงเด็กชายเล็ก เล่าเรื่องโดยละเอียด เกี่ยวกับการชุดปลา การหาปลา ลากอวนบูมำการเลี้ยงปลาตุก การตกปลา การชุดจิ้งหรีด และการเลี้ยงหอย ดังตัวอย่าง

บ้านของผมไม่ได้ทำนาเกลือหรือนาข้าว แต่ทำนากุ้งและเลี้ยงหอยแครง ต้องออกไปทำยังอีกตำบลหนึ่ง ผมไม่ได้เป็นคนเลี้ยงกุ้งหรือหอยแครงนั้นหรอกครับ ผมถนัดอย่างอื่นก็คือ กินกุ้งกินหอย พวกพี่ ๆ ผมครับเขาเป็นคนทำ

(ชุดปลาของน้อย เรื่องเมื่อนายหมึกไปวางตะครัด : 10)

นอกจากนี้เรื่องในชุด "โข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต" นั้นผู้เขียนให้โข่งซึ่งเป็นตัวละครเอก เป็นผู้เล่าเรื่องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการทำบั้งน้ำ หรือการปลูกข้าวโพด โข่งจะเป็นผู้บรรยายเรื่องราวที่ประสบมาทั้งหมด ดังเช่น

ผมเป็นคู่แค้นกับแมลงสาบเสมอมา พบที่ไหนต้องหาทางกำจัดให้ได้ แต่ก่อนแม่ผมใช้กรงดักแมลงสาบดักได้ในตอนแรกเท่านั้น ตอนหลังแมลงสาบมันคงฉลาดขึ้นจึงไม่หลงกล

เข้าไปในกรงอีกเลย ผมจึงต้องซื้อสารฆ่าแมลงสาบฉีดฆ่า นอกจากแพงแล้ว ยังเป็นอันตรายกับคนอื่นด้วย ผมจึงคิดอยู่เสมอว่า จะหาวิธีกำจัดเจ้าแมลงสาบนี้ได้อย่างไร

(ชุดโขนนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต เรื่องผงฆ่าแมลงสาบ : 25)

จะเห็นได้ว่า กลวิธีให้ตัวละครเป็นผู้เล่านั้น นอกจากเรื่องจะดูมีชีวิตชีวา ไม่เรียบเกินไป สร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ให้กับผู้อ่านแล้ว วิริยะ สิริสิงห ยังแทรกสาระน่ารู้ให้กับผู้อ่าน เช่นเดียวกับที่ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง แต่ให้ตัวละครเป็นสื่อเล่าเรื่องไปตามฐานะของตนแทน

ดังนั้น เรื่องจึงดูสมจริงเป็นธรรมชาติ นับได้ว่า วิริยะ สิริสิงห ใช้กลวิธีโดยให้ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าได้เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง

3. วิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวิริยะ สิริสิงห

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กตัวละครมีบทบาทสำคัญที่สุด ตัวละครคือตัวแทนที่นักประพันธ์สมมติให้เป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง เช่น คน สัตว์ พืช หรือสิ่งของก็ได้ ตัวละครที่ดีนั้นต้องมีลักษณะสมจริงในความเป็นมนุษย์ แม้ว่าจะเป็นตัวละครที่เกิดจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ก็ตาม ก็ต้องมีความสมจริง ทั้งพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ส่วนธรรมชาติหรือรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครก็ให้เป็นไปตามธรรมชาติของตัวละครนั้น ๆ

แนวการสร้างตัวละคร อาจแบ่งได้ดังนี้คือ¹

1. สร้างให้สมจริง (Realist) คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะคนที่เป็นไปได้ ตามธรรมชาติ ฉะนั้นผู้ประพันธ์จึงจำเป็นต้องรู้ว่า "ของจริง" นั้น มีลักษณะและ

¹วิภา กงกะนันทน์. วรรณคดีศึกษา. 2522. หน้า 103 - 110.

ธรรมชาติ เป็นอย่างไร เช่น ตัวละครเป็นมนุษย์ก็ควรจะแสดงธรรมชาติของบุคลิคนั้นได้ชัดเจน หรือหากตัวละครเป็นสัตว์ ผู้ประพันธ์ก็จำเป็นต้องรู้จักวิทยาและธรรมชาติของสัตว์ เช่นเดียวกัน

2. สร้างตามอุดมคติ (Idealist) คือการสร้างตัวละครในลักษณะที่คาดหวัง โดยใช้อุดมการณ์ ความศรัทธา และระบบค่านิยมส่วนตัวในเรื่องของความดีความงาม ความถูกต้อง และความยุติธรรม เป็นเกณฑ์ ฉะนั้น ตัวละครแบบอุดมคติ จึงมักดีงามเกินกว่าธรรมดาสามัญทั่วไปจนขาดความสมจริงไปบ้าง แต่ก็อาจจะมีโอกาสเป็นจริงได้บ้างในบางกรณีเหมือนกัน

3. สร้างแบบเหนือจริง (Surrealistic) คือการสร้างตัวละครให้มีพฤติกรรมเกินกว่าธรรมชาติวิสัย เช่น การสร้างตัวละครให้มีความเก่งกล้า เหนือมนุษย์ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน จากตัวละครในบันเทิงคดี ร้อยกรอง รุ่งเก่าของไทย เป็นอันมาก

4. สร้างโดยใช้ตัวละครแบบฉบับ (Type) คือการสร้างตัวละครให้มีลักษณะคงที่ ไม่ว่าในเวลาและสถานที่อย่างใดก็จะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเช่นเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ตัวละครชุด พล นิกร กิมหงวน ของ ป.อินทรปาลิต เป็นต้น

ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ปรากฏว่า แนวการสร้างตัวละครมีลักษณะสร้างให้สมจริง และเป็นตัวละครประเภทน้อยลักษณะ (Flat Character) ซึ่งหมายความว่าตัวละครที่ปรากฏให้ผู้อ่านได้เห็นเพียงด้านเดียว เช่น เป็นคนร่าเริง ขยันขันแข็ง ฯลฯ นอกจากนั้นตัวละครดังกล่าวจะมีนิสัยคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยมีนิสัยอย่างใดก็คงไว้อย่างนั้น ดังเห็นได้จาก "ชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต" ผู้เขียนได้ถ่ายทอดลักษณะนิสัยความมีน้ำใจ สนใจการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และชอบทดลองของ ด.ช. ไข่ง ที่ปรากฏอยู่เสมอมา ดังตัวอย่าง

"อยู่บ้านทำอะไร ยิงนกหรือตกปลา" แม่ถาม

"ทดลอง" ผมตอบแม่สั้น ๆ แม่มองหน้าผม

"คำนี้ก็แปลก" แม่พูดเหมือนบ่น "ครูอธิบายก็คงสอนมาละซิ"

(ชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต เรื่องผมชื่อไข่ง : 3)

ตอนนี้ผมมีสิ่งของที่ผมต้องการจะทำอยู่ในมือเกือบพร้อมแล้ว ผมจะทานแป้งน้ำ ให้แม่ผมครับ แม่ออกไปไร่ บางครั้งก็ถูกมด แผลงกัดเป็นผื่นคันตามแขน ขา นอกร่มผ้า ผมเห็นแม่เอาแป้งดินสอพองมาละลายน้ำชโลมทาตรงที่คันก็ยังไม่หาย

(ชุดโขนนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต เรื่องแป้งน้ำของโขน : 8)

"ถ้าอย่างนั้น โขนก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ด้วยสิครับ"

สมชายมองมาที่ผม "วันก่อนโขนทานแป้งน้ำให้พวกเราใช้ทาแก้ผดผื่นคัน" ครูอภิชาติพยักหน้าบ่อย ๆ ส่วนผม หัวใจพองโตคับอก ผมก็มีแววเป็นนักวิทยาศาสตร์กับเขาด้วยเหมือนกันหรือนี่

(ชุดโขนนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต เรื่องโขนจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 14)

ผมทวงฆ่ากาจัดแมลงสาบตามสูตรที่ผมคิดกับแม่ ได้ผลดีครับในตอนแรก ๆ เราฆ่าแมลงสาบได้วันละหลายตัว แต่พอใช้นาน ๆ ไป แมลงสาบมันฉลาดขึ้น มันไม่ยอมกินยาผงของผม นี่ผมกำลังคิดส่วนปรุงแต่งในยาผงของผมใหม่ จะเอาของหอม ๆ ที่แมลงสาบชอบกินใส่ลงไปด้วย เพื่อน ๆ ที่อ่านเรื่องนี้ช่วยผมคิดด้วยนะครับ เราจะได้เป็นผู้ค้นคิดผงฆ่าแมลงสาบร่วมกันครับ

(ชุดโขนนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต เรื่องผงฆ่าแมลงสาบ : 28)

หรือเมื่อกล่าวถึง "จอม" เด็กผู้ชายวัยสิบสามปี เป็นเด็กช่างซักช่างถาม ช่างสงสัย ฉลาด กล้าหาญ และมีความพยายามค้นคว้าหาความจริง ไม่เชื่อในสิ่งที่ยังไม่ได้พิสูจน์ จนเป็นผลสำเร็จดังเช่น

"ไล่ผีเป็นอย่างไรหรือขวัญ" จอมถามบ้าง "ไล่ผีออกไปแล้ว ผีจะไปไหนเล่า จะมาเข้าตัวคนดูไหม

"เดี๋ยวก็เห็นเองน่า" ขวัญตัดบทเพราะไม่รู้จะอธิบายอย่างไร

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง ผี : 3)

"เราไปวิ่งเล่นหลังบ้านนี้เองครับ คุณป้าว่ามีจริงไหมครับ"

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง ผี : 9)

"ทำไมต้องเอาไม้ก้านธูปปักด้วยครับ" จอมถามเพราะยังไม่เคยเห็นกรรมวิธีทำ
เบ็ดตกกุ้งที่ว่ามันมาก่อนเลย

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง กุ้ง : 9)

"แล้วจะตกกันอย่างไร" จอมหันไปทางขวัญเป็นเชิงถาม

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง กุ้ง : 17)

"เสือเล่า" จอมถาม "ไม่เอาเสือกลับบ้านด้วยหรือ คุณลุงคุณป้ารู้เข้า คงทำโทษ
พี่ขวัญแน่เลย"

"มาเอาวันหลังก็ได้ งูอยู่บนนั้นตัวเบ้อเริ่มใครจะกล้า" ขวัญบอก

"เดี๋ยวหาย" จอมพูดอย่างเสียดาย" ป่านนี้งูคงเลื้อยไปไหนแล้วละ เราจะกลับไป
เอาเสือเอง"

จอมพูดแล้วก็หันหลังวิ่งกลับไปทางเก่า

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง งู : 27)

"ที่แท้เจ้าก็โดนเขาจับมา ฉันทะปล่อยเจ้าไปเอง " จอมมองไปเห็นมีดพับอันเล็ก
ตกอยู่ข้าง ๆ ตะกร้าใส่ขนม "นี่คงเป็นของเจ้าหวัชไมยแน่ ๆ" จอมหยิบมีดขึ้นมา
จ้างออก แล้วทำใจกล้าขึ้นเมื่อเข้าไปตัดเชือกผูกรั้งงู พอเชือกขาด หวัชกับตัวงู
ก็ดีดเหี่ยยควาวออกตามเดิม เจ้างูเคราะห์ร้ายเลื้อยหนีไปทางบึงบัวทันที

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง งู : 28)

"ใช่พี่ก็มาลัยวันแล้วใช่ไหม" ตอนท้ายจอมหันหน้าไปถามขวัญ

ขวัญนั่งบึ้งอยู่ในใจครู่หนึ่ง "ใช่" ตอบอย่างมั่นใจ

"ถ้าเช่นนั้นใช่ทุกพองก็ควรจะมีตัวอยู่ข้างในแล้ว" จอมพูดยังใช้ความคิด "ถ้าเกิดตัวมันตายตั้งแต่เมื่อคืน เราจะพักต่อไป ก็ไม่ได้ลูกไก่ ทั้งยังเสียไฟด้วย"

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่องพ่อไก่ก๊าก : 43)

"แต่เรายังใจเชื่อมั่นว่า ไม่ใช่งูก็ตรงที่มันเลื้อยหายไปนั่นแหละ นายสังเกตุเห็นไหม งูมันมุดเข้ามาทางด้านหลัง แล้วไก่ของนายก็จับคอนอยู่ตอนหลังแล้ว ทำไมงูตัวนี้จึงไม่เอาไก่ใกล้ตัว ไปกิน อุตส่าห์เลื้อยลอคมาเอนางสร้อยซึ่งนอนพักไข้อยู่ตอนหน้าแล้วไปกิน"

"จริงด้วย" ขวัญเห็นทางสว่างเข้าแล้ว "ต้องเป็นคนเปิดประตูแล้ว แล้วคว้าเอาไก่ตัวใกล้ ๆ ประตูเข้าไป นายนี้ไม่เลว"

"เรายังพบขนนางสร้อยอีกกองใหญ่ในป่าหลังบ้านนายทองใบ ถ้างูมันกินนางสร้อยจริง มันต้องกลืนเข้าไปทั้งตัว ไม่ถอนขนออกก่อนเป็นแน่" จอมอธิบายต่อ

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่องสามสหายนักสืบ : 69)

นอกจากนี้เพื่อให้เห็นกลวิธีการสร้างตัวละครของ วิริยะ สิริสิงห์ ได้ชัดเจน จึงขอแจกแจงรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

วิธีแนะนำตัวละคร กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ ได้กล่าวถึงวิธีการแนะนำตัวละครไว้ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การแนะนำตัวละครโดยผู้เขียนบรรยายเอง (Narrative)
2. การแนะนำตัวละครโดยให้ตัวละครกล่าวเองในบทสนทนา (Dramatic)
3. แบบผสม (Combination)

¹กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2521. หน้า 46.

1. การแนะนำตัวละครโดยผู้เขียนบรรยายเอง ผู้แต่งอาจจะเป็นทั้งผู้สังเกตจากภายนอกอธิบายลักษณะที่ปรากฏแก่ตา หรือเป็นผู้แสดงความรู้สึกจากภายในของตัวละครอย่างผู้รู้จิตใจก็ได้ เช่นผู้แต่งบรรยายถึงหน้าตาอึดอัดแหม่นแหม่นใส ของตัวละครหรือกล่าวถึงความเคียดแค้นริษยารุนแรงในจิตใจของตัวละครก็ได้ ดังเช่น

จอมกับแป้ง เจริมเป็นพี่น้องกัน ทั้งสองมาพักผ่อนในวันปิดเทอมที่บ้านลุงและป้า ซึ่งอยู่ตำบลรอบนอกของอำเภอหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือ มารดาของเด็กทั้งสองตามมากอดดูแลพวกเขา ก็จริงแต่สุขภาพของเธอไม่แข็งแรงนัก มักใช้เวลาส่วนใหญ่พักผ่อน พวกเด็ก ๆ จึงเล่นสนุกวิ่งชนไปทั่วหมู่บ้าน

ขวัญเป็นลูกชายคนเดียวของพ่อและแม่ เคยตามพ่อไปเที่ยวกรุงเทพฯ พักที่บ้านของจอมและแป้ง เจริมหลายครั้ง แต่จอมกับแป้ง เจริมนั้น เพิ่งจะมาพักที่บ้านนี้เป็นครั้งแรก ดังนั้นขวัญจึงพา เด็กทั้งสองชอกซอนไปทุกหนแห่งเท่าที่จะพาไปได้

(ชุดสามสหายนักสืบ เรื่อง ผี : 1 - 3)

หุตั้งเป็นแมวหนุ่ม ร่าเริง ขนตามตัวสีน้ำตาลอ่อน ที่ปลายหู จมูก เท้าและหางเป็นสีเข้มเกือบดำ นัยน์ตาเป็นสีฟ้าใสทั้งคู่ บกคิหุตั้งไม่เคยรังแกใคร แต่คราวนี้กลิ่นหอมหวานที่โชยมาจากถิ่นของแมวตัวนี้ยั่วชวน และทำให้หลังพุ่มของหุตั้งคึกคะนองอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

หุตั้งประกาศรบกับแมวตัวเจ้าถิ่น ทั้งสองส่งเสียงขู่คำรามดังขึ้น ๆ ขณะที่หุตั้งก็ยับรุกเข้าไปทีละน้อย พอแมวตัวหันไปมองทางด้านที่มีเสียงอื่นรบกวน หุตั้งก็กระโจนเข้าใส่

ศึกระหว่างแมวตัวปลดกับหุตั้งก็เกิดขึ้น หุตั้งได้เปรียบเพราะจู่โจมก่อน จึงฝังเขี้ยวที่คอคู่ต่อสู้ชนิดไม่ปล่อย อึ้งเล็บขยายเต็มที่เกาะเกี่ยวตัวแมวตัวไว้นั่น ทั้งสองกอดพัดกัดกันกลิ้งไปทั่วลานดินตรงนั้น

(ขนพู่กับหุตั้ง : 3)

2. การแนะนำตัวละครโดยให้ตัวละครกล่าวเอง ในบทสนทนา การแนะนำตัวละครด้วยวิธีนี้เป็นทั้งการดำเนินเรื่อง และแสดงลักษณะของตัวละคร บทสนทนานั้นจะแสดงให้เห็นว่าตัวละครที่กำลังสนทนากันอยู่มีนิสัยใจคออย่างไร มีใจถนัดวิชา ชอบไม่โอ้อวด หรืออวดมาดร้าย ฯลฯ ผู้อ่านจะต้องประเมินค่าเอาเอง ซึ่งจะประทับใจมากกว่าที่ผู้แต่งจะเป็นผู้บอกตรง ๆ ดังตัวอย่าง

"มีอะไรไม่รู้มาคิดที่ใบฉัน" ตันมะเขือร้องบอกเพื่อน ๆ อีก "เมื่อกลม ๆ กระजू สี่เขี้ยวอ่อน น่ารักดีจัง

"นั่นแหละตัวร้ายละเธอ ไปติดอยู่ที่เธอหรือ แย่แล้วแย่นะ ๆ อีกไม่นานไข่เมื่อนั้นจะแตกกลายเป็นหนอน ที่นี้เขาก็จะเริ่มกัดกินใบของเธอ จนหมดคัน"

"ไอ้ย ตายแล้ว ฉันจะทำไงดี" มะเขือไวยวายด้วยความหวาดกลัว

"สลัดเขาออกไปซี" บวบแนะ

"สลัดไม่ออกนี่" มะเขือพูดเสียงเครือ พริกที่บอบช้ำมากกว่าใคร จึงปลอบขึ้น

"อย่ากลัวไปเลยนะ เจ้าหนอนที่ว่ามันเขาไม่กินเธอหรอก เขาชอบกินใบไม้คาย ๆ อย่างแตงกวา บวบหรือฟักทองโน่น ตันตุมไปได้"

(เจ้าหนอนน้อย : 8 - 9)

หรือจากเรื่องลูกสลัม ตอนที่คุณนายสมสวาท พูดถึงตัวละครเอกคือ เด็กชายต้อย ให้เพื่อนบ้านฟังว่า

"เด็กต้อย นั้นลูกชายคนโตของอาจารย์หรือคะคุณนาย"

"วู้ย ไม่ใช่หรอกคะ อาจารย์เก็บเอามาเลี้ยงนะคุณพรหม"

"โอ... เก็บเอาลูกใครมาเลี้ยงไม่รู้ อาจเป็นลูกเสือลูกจระเข้ก็ได้เนะคะ"

"คำ คีขึ้นหาทางกำจัดอยู่แล้วละ" คุณนายสมสวาทกระซิบกระซาบกับเพื่อนบ้าน "เดิมอาจารย์ให้มันวันละห้าบาท คีขึ้นตัดเหลือวันละบาท"

"ถูกใจฉันจริง ๆ แหมคุณนายนี่ออกไปเลย แล้วเป็นไงคะ"

"มันยังทนอยู่ได้"

"หน้าด้าน"

"ตอนนั้นฉันคิดหมดไม่ให้สักบาท ให้เอาข้าวห่อไปกิน คุณนี่มันจะหน้าด้านหน้าทนอยู่ได้อีกเท่าไร"

(ลูกสลัม : 101)

3. แบบผสม คือการเอาวิธีการทั้งสองอย่างมาผสมกัน

เช่นบางเรื่องจะเห็นว่านักเขียนได้บรรยายตัวละครให้ผู้อ่านทราบแต่พอถึงนิสัยใจคือนักเขียนอาจจะไม่ได้บอกผู้อ่านตรง ๆ แต่ให้ผู้อ่านพิจารณาจากคำพูด การปฏิบัติที่ตัวละครมีต่อคนอื่น ให้ผู้อ่านสรุปและวิจารณ์เอง ดังเช่น

พลายเป็นลูกช้างไทยของแม่ส้มแป้น กับพ่อเขียวหวาน แม่ส้มแป้น บอกกับพลายเสมอ

"ลูกควรไปโรงเรียนได้แล้วนะ" แต่พ่อเขียวหวานจะแย้งว่า

"ลูกยังเล็กอยู่เลย จะเร่งให้เรียนไปไหนกัน ปล่อยให้ลูกวิ่งเล่นไปก่อนเถอะ"

พลายก็จะรีบเสริมว่า "เอาไว้ปีหน้าค่อยเข้าโรงเรียนก็ได้ครับ"

พลายเหงานิจออกจากบ้านไปหาเพื่อนเล่น แต่เพื่อนวัยเดียวกันไปโรงเรียนหมด พลายจึงต้องไปเล่นกับ กระรอก กระต่าย ลูกแมว ไก่ ลูกหมี และสัตว์ที่ตัวเล็กกว่า พลายตัวใหญ่เพื่อนเล่นเปลือง จึงเล่นแรงไป ทำให้เพื่อน ๆ เจ็บ

"ไม่เล่นกับเธอแล้ว เล่นกันเจ็บ ๆ นี่" ลูกหมีต่อว่า

(ลูกช้างเกเร : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ลูกอ๊อดโตขึ้นทุกวัน จากตัวเล็ก ๆ เท้าหัวเริ่มหมด ขนนี้พวกเขาตัวใหญ่
จนพวกสัตว์อื่นในบึงแห่งนั้น มองเห็นได้ชัดเจน "ลูกอ๊อดเต็มสระไปหมด" หอยขมตัวหนึ่ง
หากินอยู่ใกล้กกปรารภขึ้น

"ตกลงเป็นบ้า" แมงดา เอ่ยขึ้นบ้าง "ตัวอะไรไม่รู้ดำเหมือนก้อนถ่าน มีหางคุดคั่ง
อี้ย น่าเกลียด"

"เจ้าตัวอย่างนี้ฉันชอบ เนื้อนุ่มหวานอร่อย" ลูกแมลงปอ ซึ่งได้สมญานามว่านักล่าจอมโหด
ในโลกใต้ผิวน้ำเอ่ยขึ้นด้วยน้ำลายสอเต็มปาก

"ฉันจะแอบอยู่ตรงนี้ในคืนโคลนนี้ พอเจ้าลูกอ๊อดตัวอ้วนว่องผ่านมา ฉันจะจับด้วยเขี้ยว
ของฉัน กัดกลืน ๗ กินให้หวานคอไปเลย"

(ชุดอาณาจักรมึง เรื่องความคิดของอ๊อดน้อย : 13 - 14)

กล่าวโดยสรุป วิริยะ สิริสิงห ใช้กลวิธีในการสร้างตัวละครได้เหมาะสมไม่ว่า
นักเขียนจะเป็นผู้บรรยายตัวละครเอง หรือให้ตัวละครสำคัญเป็นผู้บรรยายหรือสนทนากันก็ตาม
ทั้งนี้เพราะวิริยะ สิริสิงห สร้างตัวละครของเขา ให้มีความสมจริงตามสภาพแวดล้อมและ
ฐานะของตัวละครเอง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดก็มีลักษณะ ไม่ซับซ้อน พฤติกรรมของตัวละคร
ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือพืชก็ตาม คงลักษณะตามธรรมชาติของตนไว้ โดยแทรกคุณธรรมคำสอน
ที่เหมาะสมให้กับผู้อ่านด้วย วรรณกรรมสำหรับเด็กของเขา จึงไม่เพียงแต่จะให้ความบันเทิง
เท่านั้น แต่ยังให้สาระประโยชน์ควบคู่ไปด้วย นับได้ว่าวิริยะ สิริสิงห สะท้อนตัวละครของเขาได้
ชัดเจน แนบเนียนมีความสมจริง ตามธรรมชาติและมีคุณค่าที่น่าอ่านทีเดียว

บทที่ 4

ด้านการใช้ภาษาและคุณค่าของภาพประกอบ

วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห ด้านการใช้ภาษา ได้แก่

1. การใช้คำ
2. การใช้ประโยค
3. การใช้สำนวน

การใช้คำ

การใช้คำ เป็นรากฐานที่สำคัญยิ่ง ในการใช้ภาษาทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน ดังที่พรทิพย์ ภัทธนาวิก¹ ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า "คำคือสิ่งที่ เป็นเครื่องหมายและแสดงออกมาเป็นความหมายต่าง ๆ อาจจะมี ความหมายกว้างหรือแคบก็ได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือติดต่อทำความเข้าใจกัน ผู้รู้คำมากย่อมแสดงความคิดเห็นได้กว้างขวางและลึกซึ้ง"

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวริยะ สิริสิงห พบว่า วริยะ สิริสิงห เลือกใช้คำในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก หลายลักษณะซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. คำที่แสดงภาพ คือคำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางรูปร่างซึ่ง วริยะ สิริสิงห นิยมใช้ในการพรรณาสัตว์ต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นรูปร่างลักษณะของสิ่งที่พรรณาได้ชัดเจน เช่น

ตอนฟ้าสว่างไปคูที่เล่าเปิด คุณจะเห็นไข่เปิดขาวเป็นฟักเต็มไปหมด

(เกิดเป็นเปิด : 30)

ไหง่ ไหง่ มาดูปลาทองของเราซี ท้องเบือเริ่มเต็มเลย

(ปลาทอง : 36)

¹พรทิพย์ ภัทธนาวิก. "การใช้คำ," ใน การใช้ภาษา. เคล็ดไทย, 2521. หน้า 4.

นายชมขึ้นไปที่ปลาพันธุ์คาลิโก ตัวใหญ่จุลฉายพร้อย ตั้งแต่หัวจรดหาง

(ปลาทอง : 38)

ฉันกำลังออกดอกออกผล กว่าฉันจะออกจากเมล็ดกระจิวขึ้นมาเป็นต้นไม้ใหญ่ขนาดนี้ ฉันต้องใช้ความอดทน และความพยายามอย่างมากเสียวนะเธอ

(เจ้าหนอนน้อย : 13)

2. คันแสดงอาการ คือคำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางแสดงอาการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของสิ่งนั้น ๆ เหมือนอยู่ตรงหน้าสามารถจับจูนและเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มีความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างดี ดังเช่น

อีคน้อย รวบรวมพลังเท่าที่มีอยู่ว่ายน้ำพลบหลังก้อนหิน แนบตัวกับดิน เขม่วท้องหายใจ

(ความคิดของอีคน้อย : 15)

ต้อยกระโจนพรวด ๆ ข้ามร่องกุหลาบเข้ามาประคองน้องสาวปากก็เรียกชื่อน้องสาว ไม่ขาดเสียง

(ลูกสลัม : 21 - 22)

ส่วนเพื่อน (สาว ๆ) ของผมนั้นมีหน้าที่อย่างเดียว ไข่ ไข่ แล้วก็ไข่ ไข่กันจนกัน กลวง นั้นแหละครับ

(เกิดเป็นเบ๊ค : 29)

พูดแล้วนึกก็วังปรือ ไปยังนายชม จุดไม้จุดมืออยู่ครู่หนึ่ง

(ปลาทอง : 38)

เด็กชายทั้งสองช่วยกันอย่างกตัญญู

(ปลาทอง : 38)

อ๊อดน้อยตัวลั่นด้วยความกลัว พยายามซุกตัวให้จมเลนยิ่งขึ้น

(ความคิดของอ๊อดน้อย : 16)

ใครไม่รู้ตะโกนสุดเสียงว่า "งู" แล้วเด็กทั้งสามก็วิ่งกันกระเจิง
นายบ่น กระโจนลงจากบนบ้าน นายทองใบถลันวิ่งขึ้นไป

(จับขโมย : 66)

"เก่งทั้งสองคนนี้แหละ" แ่งเจมยันจุมล้อเลียน

(สามสหายนักสืบ : 69)

ต้อยกระโจนพรวดเดียวถึงตัวดำ ยกเท้ายันเข้าให้เปรี้ยงหนึ่ง ดำชลงไป
แอ้งแม้ง กันกระแทกพื้น

(ลูกสลัม : 43)

ดำตะบะต้อยคังเพี้ยะ ต้อยถึงกับทรุด ดำโยนเข้า เข้าให้อีกที่คังพลัก
ถูกที่ไหนไม่รู้ แต่เลือดสด ๆ ทะลักออกจากปาก

(ลูกสลัม : 44)

"รู้ไหมนายอ้วน" เอ็มทำหน้าขึงขึงบอกน้องชาย

(อ้วนกับแดงโม : 6)

หุตั้งยี้คคอ สู้คกลั่นที่ล้อยมาตามลม

(ชนพู้กับหุตั้ง : 3)

ผมปรายตาไปทางคนที่ลื้อเลียนชื่อผม

(ผมชื่อโข่ง : 4)

ผมย้มอาย ๆ แล้วเล่าเรื่องแบ่งน้ำให้ฟัง ครูหัวเราะชอบใจใหญ่เลยครับ

(แบ่งน้ำของโข่ง : 10)

ท่อนน้อยคันกระแคว ๆ เพื่อช่วยตัวเองให้หลุดจากง่ามไม้ที่ตกลงมา
ค้างอยู่

(เจ้าท่อนน้อย : 28)

3. คำนแสดงความรู้สึก คำประเภทนี้อาจเป็นเสียงที่เกิดจากอารมณ์หรือคำที่เลียนเสียงธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดได้ วิริยะ สิริสิงห นิยมใช้อยู่มาก เช่นกัน ดังตัวอย่าง

"เหอะเง้" อีคน้อยตะคอกใส่หอยทมด้วยความไม่พอใจ

(ความคิดของอีคน้อย : 19)

"ถ้าแบ่งน้ำนี้เย็นเข้า อีกสักหน่อยก็จะดีหรอก" แม่บ่น

(แบ่งน้ำของโข่ง : 8)

ครูอธิบายชมผมต่อหน้าเพื่อน ๆ ในชั้นทำเอาผมเขิน ไม่กล้ามองหน้าเพื่อน ๆ เลย

(โข่งจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ : 13)

หลวงปู่พูดพร้อมกับเงี้ยวไม้เรียวขึ้นสุดแขน แล้วหวด ขวับ ขวับ ขวับ ลงบนก้นของ
เด็กชาย

(ลูกสลัม : 45)

"เราคงเงาตายเปล่าอยู่ใต้เถาขวบนี้เป็นแน่ "ต้นต้อยตั้งหมคาลัยในชีวิต

(เจ้าหนอนน้อย : 36)

"แป้งไม่กล้าจับ เกี้ยวเหยื่อให้ทีซี" แป้งเจิม ขยะแบยง ตัวไล่เดือนแดง ฯ
เธอไม่ยอมยกแต่ต้องแต่ก็อยากจะตกกุ้ง ขวัญจึงต้องเกี้ยวไล่เดือนให้
ไล่เดือนที่เกี้ยวเบ็ดแล้วยังเหลือหางกระดกกระดิก อีก

(กุ้ง : 18)

ได้ยินว่าจะจับตัวส่งโรงพัก นายทองใบก็เข้าอ่อน ทั้งมีคัมภีร์ลงกราบปากก็
อ่อนวอนไม่ขาดเสียง

(จับขโมย : 66)

แม่ไม่ฟังเสียง "ไร่นี้เลี้ยงเรามาตั้งแต่ลูกยังไม่เกิด บุบับ จะทิ้งไป จันต์คใจ
ไม่ได้หรอก อีกอย่างในเมืองกับที่นี่ ไม่ไกลมากนัก วางจากงานไร่นี้ก็เข้าไปเยี่ยมพี่
เยี่ยมลูกได้"

(ความหวัง : 35)

กลิ่นหอมโชยมาอีกแล้ว หูตั้งหยุดอยู่กับที่ ยุดอกอย่างผู้ชนะ

(ขนฟูกับหูตั้ง : 3)

คำอุทาน เป็นคำที่มีเสียงก่อให้เกิดความรู้สึกได้หลายอารมณ์เช่นกัน ดังตัวอย่าง
รู้สึกโกรธ เช่น

"ตาย ... มาว่าดิฉันเป็นหมาจิ้งจอก" คุณสมสวาทสะบัดหน้าพริศ อย่างโกรธจัด
(ลูกสลัม : 92)

ความรู้สึกสงสัย

"อ้าว แล้วไม่ต้องเดินตามหรือ" จอมถามอีก
(สามสหายนักสืบ : 59)

"เอ...ทำไมคุณต้องวางไข่ในวันด้วย" กระต่ายถามอย่างงุนงง
(ชุดอาณัติกรรมบัง : 34)

ความรู้สึกหวาดกลัว

"ไอ้ ยักษ์ กลัวแล้ว กลัวแล้ว" พลายกลัวจนไม่กล้าลืมตา
(ลูกช้างเกเร : ไม่มีเลขหน้า)

"ไอ้ ตายแล้วฉันจะทำอย่างไรดี" มะเขือไวยวาย ด้วยความหวาดกลัว
(เจ้าหนอนน้อย : 9)

และคำถามอื่น ๆ อีกมากเช่น

"โอ เรื่องตัวเอง" ผีเสื้อตัวน้อยร้องบอก "ฉันจะช่วยเธอเอง ความจริงดอก
สอย ๆ อย่างเธอนี้ ฉันนึกฝันถึงมานานแล้วละ"
(เจ้าหนอนน้อย : 37)

"เอื้อ" เรียกกันทำไมหรือ "ฉันจะนอน" นอนน้อยพูดอย่างไม่พอใจ

(เจ้านอนน้อย : 12)

4. คำซ้อน บรรจบ พันธเมธา¹ อธิบายว่าคำซ้อนคือคำที่มีคำเดียวสองคำอันมีความหมาย หรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมาย จะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก โดยแบ่งคำซ้อนออกได้เป็น 2 ประเภท คือ คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง แต่ไม่ว่าจะซ้อนเพื่อความหมายหรือเพื่อเสียง เจตนาในการซ้อนคำก็เพื่อให้ได้คำใหม่ มีความหมายใหม่ ถ้าซ้อนเพื่อความหมายก็มุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญถ้าซ้อนที่เสียงก็มุ่งที่เสียงเป็นสำคัญ แต่ถึงซ้อนเพื่อความหมายจะมุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญก็ตาม เสียงก็ไปด้วยกันได้ ทำให้ออกเสียงได้ง่าย และสะดวก ย่อมมีความสำคัญอยู่ด้วยไม่น้อยเลยเพราะ คำที่จะติดอยู่ในภาษาไทยได้นาน นอกจากจะมีความหมายเหมาะสมแล้วจะต้องมีเสียงที่ออกเสียงได้ถนัด เป็นที่ถูกใจด้วย คนจึงจะนิยมยอมรับ และนอกจากคำซ้อนที่มีคำเพียงสองคำ ซ้อนกันโดยทั่วไปแล้ว ยังมีคำซ้อนสี่คำหรือหกคำ หรือคำซ้อนสองคู่อีกด้วยสำหรับคำซ้อนสี่คำกับคำซ้อนสองคู่ นั้นไม่เหมือนกัน คือ คำซ้อนสี่คำจะมีสัมผัสกลางคำ แยกออกมาเป็นสองคู่ได้ เช่น ยากดีมีเงิน ส่วนคำซ้อนสองคู่ จะแยกออกได้เป็นคู่ ๆ เช่น ยากหวานกันเปรี้ยว หรืออดหลับอดนอน เป็นต้น

ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวริยะ สิริสิงห นั้นมีการใช้คำซ้อนปรากฏอยู่หลายเรื่อง ทั้งคำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียงจึงทำให้ภาษาเขียน ของวริยะ สิริสิงห ราบรื่น ดังตัวอย่างการใช้คำซ้อนบางคำ เช่น เป็นห่วงเป็นใย หมดเนื้อหมดตัว เต็มปากเต็มคำ คายอดคายอยาก ลูกลี้ลูกลอน จู๊ดไม้จู๊ดมือ กัมหนากัมตา ล้างหน้าล้างตา เป็นเคียดเป็นเค้น ลอยหน้าลอยตา เป็นต้น

¹บรรจบ พันธเมธา. ลักษณะภาษาไทย. 2504. หน้า 81 - 102.

จะเห็นว่า วิริยะ สิริสิงห นิยมใช้คำซ้อนในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ของเขาเป็นจำนวนมาก และคำซ้อนเหล่านั้น ไม่ยากเกินกว่าเด็กจะเข้าใจได้ แต่จะทำให้
เรื่องราวในวรรณกรรมสำหรับเด็กชัดเจนขึ้น ราบรื่นเสนาะหู ทำให้เกิดเสียงคล้องจองในถ้อยคำ

ตอนเข้าพี่เลี้ยงจะต้อนรับพวกเราไปปล่อยให้เล่นน้ำในสระ เราคาดหวังว่าพี่ ใช้กิน
ไล่เดือน งามหอย จับปลาเล็กปลาน้อยในสระกิน

(เกิดเป็นเบ็ด : 29)

ผมเริ่มเป็นหนุ่ม เขาก็จับผมแยกออกจากฝูง ชั่งเตี๋ย ปล่อยให้ผมอดแห้งอดแล้ง
รอเวลาที่จะขายผม

(เกิดเป็นเบ็ด : 29)

พูดแล้วนิดก็วิ่งบร้อไปยังนายชม จุกไม้จุกมือ อยู่ครู่หนึ่งนายชมก็เข้ามาดูปลาทองของนิต

(ปลาทอง : 36)

เรือบางลำหาปลาได้มากเจ้าของเรือจะยืมแยมแจ่มใส.

(ปลาหมึกพบหมึก : 18)

ปลาหมึกไม่ตอบ แต่ก้มหน้าก้มตาขุดต่อ

(ขุดปูเล : 31)

คนโดยสายบนรถซึ่งผมรู้สึกคุ้นหน้าคุ้นตาดีทุกคนหัวเราะขำเราสองคน

(วัดบ่อปลาตุก : 53)

พวกที่เลี้ยงหอยแครงบนกันอุ้ไปหมด ขาดทุนกันจนหมดเนื้อหมดตัวก็มี

(หากินกับหอย : 83)

ทุกวันนี้ผมคุยได้เต็มปากเต็มคำ ผมมีเงินอยู่ในน้ำตังหลายหมื่น

(หากินกับพอย : 86)

คนเจ็บไข้ได้ป่วย ที่รักษาที่อื่นไม่หายแล้วมักจะหันมาขอยาหม้อหลวงปู่

(ลูกสลัม : 6)

หลวงปู่เป็นห่วงเป็นใย เช่นนี้เสมอ ไม่เฉพาะกับค้อยเท่านั้น

(ลูกสลัม : 6)

"ใคร ๆ ขมฉันสวยเหมือนนกกรอละ" คำล่อยท่น้ำล่อยตาพูด

(ลูกสลัม : 12)

"ชะ เจ้าสองคนนั้นดูถูกคำ" เอ็งเป็นเคียดเป็นเค้น

(ลูกสลัม : 17)

"เหลวไหล" คุณปู่ และบอกให้เด็ก ๆ ไปล้างหน้าล้างตา

(ผี : 10)

การใช้คำซ้อนในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห จะช่วยบอก
ความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเน้นความรู้สึกให้ผู้อ่านได้มากกว่าคำใด ๆ และช่วยให้ภาษา
ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากตัวอย่างการใช้คำในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของวิริยะ สิริสิงห ดังกล่าว มีลักษณะ
ร่วมบางประการที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วิริยะ สิริสิงหใช้ถ้อยคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ที่มี
ความหมายโดยตรงในงานเขียนของเขาเป็นส่วนใหญ่โดยใช้คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ
คำแสดงความรู้สึกและคำซ้อนเพื่อให้ได้ความหมายชัดเจนอยู่เสมอ ส่วนคำสะแลง คำภาษา
ต่างประเทศคำคันทรี่อื่น ๆ นั้น มีใช้น้อยมาก ด้วยไม่เหมาะสมกับเด็ก กล่าวได้ว่า

วริยะ สิริสิงห มีความสามารถในการใช้คำเพื่อสื่อความหมายไปสู่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

การใช้ประโยค

ในการสร้างงานประพันธ์ทุกชนิด ผู้เขียนแต่ละคนได้พยายามสรรคำใช้เพื่อสื่อความหมายต่าง ๆ ให้ได้ผลดีที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนก็มีวิธีการใช้ประโยค ให้แจ่มแจ้ง กะทัดรัด และสละสลวยเป็นที่ประทับใจผู้อ่าน การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห นอกจากการใช้คำดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนมีวิธีใช้ประโยค ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ประโยคความเดียว
2. ประโยคความรวม
3. ประโยคความซ้อน

1. ประโยคความเดียว หมายถึง ประโยคเล็ก ๆ ที่มีความหมายอย่างเดียว มีเนื้อความอย่างเดียว มีภาคประธานของประโยคกล่าวขึ้นก่อนและต่อด้วยภาคแสดงของประโยค จึงจะได้รับความเต็มว่า ใครทำอะไร สิ่งใดเป็นอย่างไร หรือ ใครถูกทำอะไร เป็นต้น¹ ลักษณะประโยคในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วริยะ สิริสิงห มีลักษณะการใช้ประโยคความเดียวเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่าง จากเรื่อง "อ้วนกับแดงไม"

"พ้อมแดงไมมาแล้ว" เด็กชายอ้วนวิ่งมาบอกพี่สาว เมื่อเห็นพี่เอมอ้อมแดงไม
ผลาใหญ่มา "อ้วนหิวจังเลย"

"ใจเย็น ๆ ชีจีะ" โทพี่ผ่าแบ่งก่อนค่อยกิน "อ้อมบอกน้องชาย"

(อ้วนกับแดงไม : 2)

"เอ้าหยุดหายใจบ้างซี" อ้อมเตือนน้องชายคนเล็ก เอมเห็นวิธีการกินของ
น้องชายแล้ว อคขำไม่ได้

(อ้วนกับแดงไม : 5)

¹อุบทิศศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย. 2524. หน้า 209.

และจากเรื่อง คุณ กลม ๆ เล็ก ๆ

ชายกลม ๆ เล็ก ๆ จำใจต้องเอาเหรียญเงินเหรียญทองที่เก็บสะสมไว้มานำหักกัน

วันแรกนกกินเหรียญเดียว

วันที่สองนกกินสองเหรียญ

วันที่สามนกกินสามเหรียญ

(คุณกลม ๆ เล็ก ๆ : ไม่มีเลขหน้า)

จากเรื่องปลายลำควน

ปลายลำควนมีเพื่อนชื่อแดงหอม แดงหอมไม่ใช่ลูกข้าง แต่เป็นลูกกวางตัวหนึ่ง

"ทำไมชื่อแดงหอมละ ะหลาดจัง" ปลายลำควน ส่งสัยชื่อเพื่อน

(ปลายลำควน : 2)

อีกตอนหนึ่งในเรื่อง "ปลายลำควน"

แดงหอม เลื้มหน้าอ่อน ปลายลำควน คมคอกไม้เพลิน ปลายไทน กับพวกก็โอบ

เข้ามาจนใกล้

"หน้าตัวเมีย อี อี" พวกของปลายไทนหัวเราะเยาะ

แดงหอม ตกใจ กระโดดไปยืนใกล้ ๆ ปลายลำควน

"พวกเราจับเจ้าแดงเหม็น มาดิงเล่นกันเถอะ" ลูกข้างตัวหนึ่ง แะขึ้น

(ปลายลำควน : 8)

จากเรื่อง "ลูกช้างเกร" "

หลายเส้นสี่ระ ลุงหมอนึกว่า เขามอง ไม่ชัด จึงเปลี่ยนตัวอักษรตัวใหญ่ขึ้นอีกหลายที
ยังอ่านไม่ออก

"สาวยดาเธอสิ้นมาก" ลุงหมอบอก "อาการอย่างนี้ต้องใช้แว่นขยายพันเท่า"

(ลูกช้างเกร : ไม่มีเลขหน้า)

จากเรื่อง "ลูกสลัม"

"ด้อย ไม่ไปโรงเรียน" นี่เป็นเสียงใส ๆ ของเด็กหญิงที่ชะโงกหน้าไฟล่อออกมาจาก
ที่นั่งตอนหลังรถยนต์สีแดง คันยาวใหญ่

(ลูกสลัม : 1)

จากเรื่อง "ชนพุกับหุตั้ง"

แก้แค้น แม่พันธ์คู่เดียวกับหุตั้งร้องทัก

(ชนพุกับหุตั้ง : 6)

การใช้ประโยคความเดียวในวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ ลิริสิงห์ ดังที่ยกตัวอย่าง
มาแล้วนั้น นอกจากประโยคจะสั้น ขนาดกะทัดรัด ให้ความหมายตรงแล้ว ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่อง
ได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องจากประธานเป็นผู้แสดง ดังนั้น ใครทำอะไร ที่ไหน หรืออย่างไร
ประโยคจะบอกทันที ไม่วกวน ซับซ้อน หรือต้องตีความอีกครั้ง

2. ประโยคความรวม หมายถึง ประโยค ที่มีข้อความตั้งแต่ 2 ข้อความขึ้นไป มารวมกัน ประโยคความรวมจึงได้แก่ ประโยคที่มีหน่วยกริยา ตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม หนึ่งหน่วยหรือมากกว่านั้น และอาจจะมีหน่วยเสริมและหน่วยเชื่อมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้¹ ตัวอย่างเช่น

เมื่อกล่าวถึงการเดินทางของหนอนน้อย

หนอนน้อยรีบไปที่โคนต้นพริกต้นหนึ่งแล้วค่อย ๆ พาตัวเองได้ขึ้นไปตามลำต้น

(เจ้าหนอนน้อย : 18)

และอีกตัวอย่างเมื่อกล่าวถึงเด็กชายเล็ก

ผมติดออกอยู่ครู่หนึ่ง แต่แล้วก็ทนการชักชวนของปลาหมึกเพื่อนรักอีกไม่ไหวจึงต้อง ไปขุดปูเลกับปลาหมึกด้วย

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 28)

ส่วนเรื่องสามสหายนักสืบ เมื่อเด็กชายจอมบอกแผนการณ์ให้เด็กชายขวัญฟ้า ขวัญหุตุตริกตรอง แต่ในที่สุดก็พูดอย่างตัดใจได้

"ตกลง เสียใจอีกตัว เพื่อข้อความรู้ที่ยิ่งใหญ่ แล้วเราจะจับขโมยนั้นอย่างไรเล่า"

(ชุดสามสหายนักสืบ : 57)

อีกตัวอย่างเป็นเหตุการณ์ที่เด็ก ๆ กำลังชมเหตุการณ์ของนายทองใบ ในคืนวันหนึ่ง

¹ นววรรธ พันธ์เมธา. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ม.ป.ป. หน้า 261.

นายทองใบเดินลงจากบ้านอีกครั้ง หยุดมองซ้ายมองขวาที่หน้าเล้าไก่ เมื่อไม่เห็น
มีสิ่งใดผิดปกติ เกิด จึงเอื้อมมือไปที่ประตูเล้าไก่

(ชุดสามสหายนักสืบ : 64)

ตัวอย่างต่อไปเป็นเหตุการณ์ภายในบ้านของคุณเดิมที่เด็กชายต้อยไปของานทำ

เมื่อเด็กทั้งสองนั่งรับประทานอาหาร ทั้งคุณเดิมและคุณละมุน หลบไปอีกทางหนึ่ง
เพื่อปล่อยให้เด็กน้อยรับประทานอย่างเต็มที่

(ลูกสลัม : 24)

ตัวอย่างนี้กล่าวถึง แก้วแถมแมวแก่ที่มีความรู้และเป็นปู่ของหุตั้ง

แก้วแถม แมวพันธุ์เดียวกับหุตั้งร้องทัก เมื่อเห็นเนื้อตัวเปียกชุ่มของหุตั้ง แก้วแถม
เป็นแมวอายุมากที่สุดไยบรรดาแมวสีดำในบ้านหลังนี้ และเป็นบรรพบุรุษรุ่นเก่าแก่ของหุตั้ง
ด้วย

(ขนฟูกับหุตั้ง : 6)

ตัวอย่างต่อไปนี้กล่าวถึงเด็กชายโป่งเป็นผู้นำคณะจากกรุงเทพฯ ไปเที่ยว

เป็นอันว่าผมพาพี่กลางและคณะปี่ญูเขา ขึ้นไปชมถ้ำ ซึ่งผมเสนอจะเบื้อแต่เพื่อน ๆ
พี่กลางซึ่งรับสนุกกันใหญ่ เห็นขี้ค้างคาวในถ้ำ ก็พากันตื่นเต้น ผมเลยสนุกไปกับเขาด้วย

(ชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 4)

ตัวอย่างนี้กล่าวถึงเรื่องราวของคุณกลม ๆ เล็ก ๆ

ตั้งแต่นั้นมา ชายกลม ๆ เล็ก ๆ ก็อยู่กินกับหญิงกลม ๆ เล็ก ๆ อย่างมีความสุขและมีลูก
กลม ๆ เล็ก ๆ กลม ๆ เล็ก ๆ ...

(คุณกลม ๆ เล็ก ๆ : ไม่มีเลขหน้า)

ตัวอย่างนี้เป็นเรื่องราวของลูกข้างชื่อพลาย

พลายเพิ่งออกจากบ้านไปหาเพื่อนเล่น แต่เพื่อนวัยเดียวกันไปโรงเรียนหมด
พลายจึงต้องไปเล่นกับกระรอก กระต่าย ลูกแมว ไก่ ลูกหมี และสัตว์ที่ตัวเล็กกว่า

(ลูกข้างเกเร : ไม่มีเลขหน้า)

ตัวอย่างนี้แสดงอุปนิสัยไม่ดีในการรับประทานของเด็กชายอ้วน

อ้วนรีบกินแตงโม 3 ชิ้น ของเขาอย่างรวดเร็ว เพื่อจะได้กินชิ้นที่เหลือจากการ
แบ่งอีกชิ้นหนึ่งด้วย

(อ้วนกับแตงโม : 4)

3. ประโยคความซ้อน หมายถึงประโยคที่มีข้อความหนึ่งซ้อนอยู่ในอีกข้อความหนึ่ง
ประโยคความซ้อนจะมีข้อความซ้อนอยู่มากเท่าไรก็ได้ ยังมีข้อความซ้อนอยู่มาก ประโยคก็จะยิ่ง
ซับซ้อนมากและยาวมากดังตัวอย่าง

1. นววรรณ พันธเมธา. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ม.ป.ป. หน้า 261.

ด้านหลังบ้านของคุณน้ำหวาน เป็นสวนไม้ดอก ตกแต่งไว้อย่างงาม มีกุหลาบปลูกไว้ในร่อง
ที่ได้รับการบำรุงอย่างดี ชูช่อออกดอก อยู่หลากสี ที่ชิงช้าใกล้ซุ้มเฟื่องฟ้า ซึ่งอยู่อีกด้านหนึ่ง
ของสวน เด็กหญิงน้ำหวานกำลังนั่งไกวชิงช้า หันหน้ามาทางรั้ว ซึ่งเป็นเหล็กโปร่งด้านหลังนั้น

(ลูกสลัม : 57)

อีกตัวอย่าง เป็นเหตุการณ์ที่พวกข้างเกเรจะพากันกลั่นแกล้งพลายลาควน ในเรื่อง
พลายลาควน

ลูกข้างที่เป็นเพื่อนของพลายไทพากันหัวเราะชอบใจ

(พลายลาควน : 4)

ตัวอย่างนี้ เป็นเหตุการณ์ตอนที่เด็กชายคนหนึ่งพาเพื่อนไปคุหาวิดบ่อปลาคุก

ผมตอบเสียงดังไปหน่อย เพราะยายน้อยแกช่างซักช่างถามเสียเหลือเกิน คนโดยสาร
บนรถซึ่งผมรู้จักคุ้นหน้าคุ้นตาดีทุกคนหัวเราะขำเราสองคน

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 53)

ปลาหมึกร้องเรียกเราพร้อมกับกวักมือให้ไปหา เราจึงเดินหลีกพวกผู้ใหญ่ที่กำลังเจรจา
ซื้อขายปลากันอยู่ไปยังปลาหมึก

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 57)

ปู่มีมือไปยังชมพูของบ้านที่ตนกำลังเดินผ่าน กิ่งชมพูยื่นออกมาจนกรอมีลูกแดง ๆ ขาว ๆ
เต็มไปหมด

(ลูกสลัม : 15)

บนพุ่มองไปข้างหลัง เธอเคยมองทุ่งนี้ทุกวัน ช่างเป็นทุ่งทองที่สวยงามจับตายิ่งนัก บนพุ่มองเคยฝันอยากจะไปวิ่งในทุ่งนั้น

(บนพุ่มอง : 13)

การใช้ประโยชน์ในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว เป็นที่น่าสนใจว่า ในการเรียงคำเข้าประโยคนั้น วิริยะ สิริสิงห์ ใช้การเรียงคำตามฐานน้ำหนัก คือ วางลำดับความสำคัญ ประธาน กริยา กรรมตามตำแหน่ง โดยฐานน้ำหนักจะอยู่ที่ตำแหน่งประธานเป็นส่วนใหญ่ ดังตัวอย่าง

แสงแดด ทำให้วัน กองนั้น อบอวน

สายลมพัดน้ำในบึง

(ความคิดของผู้อ่าน : 10)

หลวงตาพรหมคุณ

(ลูกสลัม : 6)

ปลาเสือตอ อยู่ตามโคนตอ

(ข้าวไร่ : 49)

ฉันชอบดมดอกไม้

(ปลายลำดวน : 3)

ปลายลำดวน ขึ้นจากน้ำ

(ปลายลำดวน : 5)

กระต่ายคืนเต็มแรง

(ลูกช้างเกร : ไม่มีเลขหน้า)

ดอกไม้จอมหยิ่งหัวเราะเสียงใส

(ดอกไม้จอมหยิ่ง : เรื่องจากปก)

ผมนั่งเหม่ออยู่บนผ้าหิน

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 87)

เก้าอี้ดำปรีดาขึ้นมองหูลูกหนึ่ง

(บนพุกกับหูลูก : 9)

เด็กชายอ้วนวิ่งมาบอกพี่สาว

(อ้วนกับแดงโม : 2)

การเรียงลำดับตามฐานน้ำหนักดังกล่าวในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่าย เพราะประธานจะเป็นผู้ทำกริยาโดยตรงทำให้ประโยคสื่อความหมายได้ตรงและรวดเร็วยิ่งขึ้น

การใช้สำนวน

หนังสือสำหรับเด็กจะมีคุณค่าเหนือกว่าเล่มอื่นได้นั้น มักจะตัดสินกันด้วยการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาและโวหารเป็นส่วนใหญ่¹

สิทธา พินิจกุล² ได้กล่าวถึงเรื่องการใช้สำนวนโวหาร กล่าวโดยสรุปไว้ว่า

¹จินตนา ใบกาชุย. "การพิเคราะห์คุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก," จันทร์เกษม. 2530 หน้า 52.

²สิทธา พินิจกุล. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. 2520. หน้า 18 - 23.

ในวรรณกรรมชั้นดี ผู้เขียนมักจะใช้สำนวนโวหารแปลก ๆ ซ้ำซ้อน เพื่อให้ผู้อ่าน
เกิดความบันเทิง และโวหารที่นักอ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจก็คือโวหาร
ภาพพจน์ทั้งนี้เพราะกวี มักจะสร้างภาพพจน์อย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาลักษณะของภาพพจน์ในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวีริยะ สิริสิงห
เป็นภาพพจน์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบโดยวิธีอุปมามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาพพจน์แบบ
อุปลักษณ์ และการใช้ถ้อยคำที่เล่นเสียงเล่นจังหวะ ส่วนภาพพจน์ลักษณะอื่น ๆ นั้นเกือบไม่
ปรากฏอยู่เลย

1. ภาพพจน์แบบอุปมา (Semile)

ภาพพจน์แบบอุปมา หรือการเปรียบเทียบแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง การนำเอา
สิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน เป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจหรือรู้จักสิ่งที่ไม่เคยรู้จัก
มาก่อน โดยนำสิ่งที่เคยรู้จักแล้วมาแล้วใช้เป็นสิ่งเชื่อมโยงความคิด¹ ภาพพจน์ลักษณะนี้มีอยู่ใน
วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วีริยะ สิริสิงห มากมาย ดังตัวอย่าง

พริกถอนใจ "คงรู้เท่าไม่ถึงการณ์มากกว่าตอนแรก ๆ เขาไม่ยอมรดน้ำให้ฉันเลยนี่
อภิไธ้ ดินแข็งเหมือนหิน จะให้ฉันซอนไชรากหาอาหารได้อย่างไรกัน"

(เจ้าหนูน้อย : 22)

นางสาวในสายตาของแม่ผมกั้น ผมดูเท่าไร ๆ ก็ไม่เห็นสาวไปได้ ตัวยังผมเหมือน
ไม้จิ้มฟันอยู่

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 40)

¹ลลิตา พินิจกุล และคนอื่น ๆ. การเขียน. 2516. หน้า 167.

น้อยนั่งคิดอยู่อีกใจหนึ่งจึงตอบว่า "น้อยกินทั้งสองอย่าง" พูดพร้อมกับลูบท้อง
"น้อยกินจุ"

"อีไธ่ กินข้าวเหมือนแมวคม" ปลาหมึกเข้าให้อีก

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 45)

แสงแดดทำให้วันกองนั้นอบอุ่น สายลมพัดน้ำในบึงเป็นระลอกน้อย ๆ เหมือนหนึ่งเบลที่
แกว่งไกวให้กับกองวัน

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 10)

"ตัวอะไรไม่รู้ คำเหมือนก้อนถ่าน มีทางคั่งคั่ง อี้น่าเกลียด"

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 15)

"เสียงของกบอ้วน ดังเหมือนฟ้าร้อง

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 15)

น้ำในบึงใสราวกระจก

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 21)

หัวของลูกน้ำเริ่มโตขึ้น เหมือนกับคนตัวเล็ก ๆ แต่สวมหมวกใบใหญ่

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 29)

กระดี่หนุ่มเฝ้าไข้อยู่สามวัน ไข่ก็กลายเป็นตัวอ่อน เล็กเท่าเส้นผม

(ชุดอาณาจักรริมบึง : 43)

เด็กวัดรู้จักหลวงปู่ชื้อ ท่านเป็นพระแก่ ๆ ที่ใจดีก็จริง แต่ยุ่งกะเสื่อ

(ลูกสลัม : 44)

จะเห็นได้ว่าการใช้คำอุปมา เช่น แข็งเหมือนหิน ผอมเหมือนไม้จิ้มฟัน กินข้าวเหมือนแมวคน คำเหมือนก้อนถ่าน เด็กจะเข้าใจได้ดีและชัดเจนเพราะคุ้นเคยกับคำเหล่านี้มาก่อน และคำก็ไม่ยากเกินระดับความรู้ความสามารถที่เด็กจะทำความเข้าใจได้ แต่บางประโยคการใช้คำอุปมา อาจจะยากเกินไปสำหรับเด็ก เช่น "สายลมพัดน้ำในบึงเป็นระลอกเหมือนหนังเปลงที่แกว่งไกว" เพราะเป็นการเปรียบเทียบไกลตัว

2. ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ (Metaphor)

ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ หรือการเปรียบเทียบโดยนัย เป็นการเปรียบเทียบที่มีจุดมุ่งหมาย เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย แต่ไม่ได้เปรียบเทียบโดยตรง และไม่ได้ ใช้คำเชื่อม "เหมือน" "ดุจ" "ดั่ง" ฯลฯ ดังข้อแรก ถ้าจะเปรียบกับสิ่งใด ก็ให้นำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวแทนที่¹ ภาพพจน์ในลักษณะดังกล่าวนี้มีปรากฏ ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ดังตัวอย่าง

ในฤดูที่ข้าวสุกรวงเหลืองอร่าม บ้านของปลาหมึกจึงเหมือนอยู่ในทะเลทอง พอถึงฤดูเก็บเกี่ยวผ่านพ้นไปแล้วท้องนาแตกระแหง ตอนนั้นแหละบ้านของปลาหมึก เหมือนอยู่ในแดนกันดาร แต่ที่แน่ ๆ ขณะนั้นบ้านปลาหมึก กำลังตกอยู่ในทะเลโคลนด้วยการวัดบ่อปลาหลังบ้าน

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 57)

แม่ของเจ้า ไม่ใส่ใจจนหน้าบานเป็นจานแข็งพรอกหรือ

(ลูกสลัม : 3)

3. การเล่นเสียงเล่นจังหวะ (Alliteration)

นอกจากการเปรียบเทียบทั้งสองลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว วิริยะ สิริสิงห์ ยังสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านโดยวิธีเรียบเรียงคำให้มีเสียงสัมผัสกันทำให้เกิดความรื่นหู

¹ ลีธธา พินิจภูวนล และคนอื่น ๆ. การเขียน. 2516. หน้า 167.

เวลาอ่านอีกด้วย ลักษณะการเรียบเรียงคำให้มีเสียงสัมผัสกันดังกล่าวนี้นี้ปรากฏอยู่ทั่วไป
ดังตัวอย่าง

กิ่งและใบของต้นไม้ก็ลุ่เปียกชุ่มจนไซก ใบทั้งต้น แม้แต่ดินที่รากต้นไม้ยึดก็ยุ่ย เริ่ม
ละลายไหลไปกับแรงของหยาดฝนที่รวมกันเป็นสายน้ำเล็ก ๆ

(เจ้าหนอนน้อย : 7)

ใบบาง ๆ สีเขียวอ่อนก็ไผ่ขึ้นมาจากดิน ที่นี่ ที่นั่น และที่โน่น ละลานตาไปหมด

(ชุดไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต : 31)

เขาพบรังนก กลม ๆ เล็ก ๆ รังหนึ่งบนต้นไม้ กลม ๆ เล็ก ๆ ในสวนสาธารณะ
ในรังนกมีไข่ กลม ๆ เล็ก ๆ ฟองหนึ่ง

(คุณกลม ๆ เล็ก ๆ : ไม่มีเลขหน้า)

ภาพยนตร์ประชันกันเจ็ดจอให้อย่างกว่าทุกครั้ง ดีกว่าทุกที่ที่มีงาน

(ชุดปลาวาฬของน้อย : 94)

วิเคราะห์คุณค่าของภาพประกอบในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห

จินตนา ไบกาซูย์¹ ได้กล่าวถึงคุณค่าของภาพประกอบว่า "ภาพในหนังสือสำหรับเด็กเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะภาพช่วยสร้างความคิด อธิบายเรื่องราวและช่วยให้ผู้อ่านเกิด
จินตภาพ ตามเรื่องได้ดี ในบางครั้งผู้อ่านไม่สามารถอ่านให้เข้าใจเรื่องได้โดยตลอด
แต่ถ้าให้ดูภาพก็จะสามารถเข้าใจเรื่องได้"

1จินตนา ไบกาซูย์. การจัดทบทหนังสือสำหรับเด็ก. 2534. หน้า 65.

ส่วนปราชญ์ เชียงทอง¹ มีความเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของภาพประกอบเช่นกันว่า

เนื่องจากเด็กชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชอบอ่านด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ภาพประกอบจึงต้องเป็นภาพที่มีความรู้สึก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับ เนื้อเรื่อง และอธิบายเรื่องได้

เมื่อภาพประกอบมีคุณค่าดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้ศึกษาค้นคว้าคุณค่าของภาพประกอบที่มีต่อ วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ซึ่งได้ประมวลเป็นหัวข้อเพื่อการวิจัยดังนี้

1. ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ ได้แก่
 - 1.1 รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ
 - 1.2 การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม
2. ภาพช่วยในการแปลความหมาย หรือสร้างความเข้าใจ ได้แก่
 - 2.1 เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 - 2.2 เล่าเรื่องได้ดีเข้าใจง่าย
3. ภาพช่วยขยายประสบการณ์ได้แก่
 - 3.1 เสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่าน
 - 3.2 ทำให้เกิดจินตนาการ

¹ปราชญ์ เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2525. หน้า 8.

หัวข้อต่าง ๆ ที่ประมวลมานี้ จะได้วิเคราะห์ให้ละเอียดต่อไป เนื่องจากวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ นั้นมีหลากหลาย ดังนั้นเพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งงานวรรณกรรมตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	กลุ่มวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ ตามระดับชั้นเรียน
ป.1 - ป.2	1. อ้วนกับแดงโม 2. พลายลาควาน 3. คุณกลม ๆ เล็ก ๆ 4. ลูกช้างเกเร
ป.3 - ป.4	1. เกิดเป็นเป็ด 2. ปลาทอง ชุดอาณัติจักรริมบึง มี 3 เรื่อง คือ 3. ความคิดของอีคน้อย (จากชุดอาณัติจักรริมบึง) 4. แมลงกินเลือด (จากชุดอาณัติจักรริมบึง) 5. กระต่ายสร้างรัง (จากชุดอาณัติจักรริมบึง) 6. ดอกไม้จอมหยิ่ง 7. เจ้าหนอนน้อย
ป.5 - ป.6	ชุดปลาวาฬของน้อย มี 10 เรื่อง คือ 1. เมื่อนายหมึกไปวางตะครีค (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 2. ปลาหมึกพบหมึก (จากชุดปลาวาฬของน้อย)

ระดับชั้นเรียน	กลุ่มวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ ตามระดับชั้นเรียน
	3. ขลุปเล (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 4. น้อยอยากเที่ยวทะเล (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 5. ลากอวนปูม้า (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 6. วิตบ่อปลาตุก (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 7. ปลาวาฬของน้อย (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 8. ชุดจิ้งหรีด (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 9. หากินกับหอย (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 10. จดหมายเป็นหมัน (จากชุดปลาวาฬของน้อย) 11. ลูกสลัม ชุดสามสหายนักสืบ มี 9 เรื่อง คือ 12. ผี (จากชุดสามสหายนักสืบ) 13. กุ้ง (จากชุดสามสหายนักสืบ) 14. งู (จากชุดสามสหายนักสืบ) 15. ไก่ชน (จากชุดสามสหายนักสืบ) 16. พ่อไก่ก๊าก (จากชุดสามสหายนักสืบ) 17. ข้าวร้าย (จากชุดสามสหายนักสืบ) 18. ความลับในเล้าไก่ (จากชุดสามสหายนักสืบ) 19. จับขโมย (จากชุดสามสหายนักสืบ) 20. สามสหายนักสืบ (จากชุดสามสหายนักสืบ) ชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต มี 6 เรื่อง คือ 21. ผมห่อโป่ง (จากชุดโป่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต)

ระดับชั้นเรียน	กลุ่มวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีของ วิริยะ สิริสิงห์ ตามระดับชั้นเรียน
	22. แป้งน้ำของไข่ (จากชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต) 23. ไข่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ (จากชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต) 24. นักเคมีในอดีต (จากชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต) 25. ผงฆ่าแมลงสาบ (จากชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต) 26. ความหวัง (จากชุดไข่งานวิทยาศาสตร์ในอนาคต) 27. ขนฟูกับหูตั้ง

1. ภาพเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ

ระดับ ป. 1 - 2

รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ

รูปเล่ม วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห ในระดับชั้น ป.1-2 ทั้ง 4 เรื่อง มีรูปเล่มที่แตกต่างกันคือ "คุณกลม ๆ เล็ก ๆ" มีรูปเล่มขนาดเล็กที่สุดคือ 5" X 5" (ภาพ 1 ในภาคผนวก) ส่วน "ลูกช้างเกร" มีรูปเล่มใหญ่ที่สุดคือ 7" X 10" (ภาพ 2 ในภาคผนวก) ขนาดของรูปเล่มที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความยาวของเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่า รูปเล่มที่แตกต่างกันสร้างความสะดุดตาน่าสนใจให้อยากหยิบอ่าน โดยเฉพาะรูปเล่มที่แปลกแตกต่างจากเล่มอื่น ๆ (ภาพ 3 ในภาคผนวก) จะสร้างความน่าสนใจได้ดี เพราะเด็กไม่ชอบสิ่งซ้ำซากจำเจ¹

ปก หน้าปกเป็นหัวใจของเรื่อง เป็นสิ่งแรกที่ชักจูงใจผู้อ่านอยากอ่าน อยากเปิดดู ภาพปกจะดึงดูดสำคัญของเรื่องออกมา หรือจะนำตอนหนึ่งตอนใดของเนื้อเรื่องที่ที่น่าสนใจออกมาเพื่อเร้าใจให้อยากเปิดดูภายในเล่ม ทางารออกแบบปกเน้นในเรื่องความสะดุดตา อ่านง่าย แต่ให้ดูแปลก ข้อความบนปก มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งและชื่อผู้เขียนภาพ²

การจัดภาพปกของ วิริยะ สิริสิงห นั้น ผู้วาดภาพใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องบ้าง ตัวละครสำคัญในเรื่องบ้างมาเป็นภาพปกเช่นเรื่อง คุณกลม ๆ เล็ก ๆ ก็นำ คุณกลม ๆ เล็ก ๆ และครอบครัว มีสีหน้าที่แสดงออกบ่งบอกถึงความสุข (ภาพ 1 ในภาคผนวก) เรื่องลูกช้างเกร ผู้เขียนเสนอตัวละครสำคัญคือ ลูกช้างถูกเพื่อน ๆ รังเกียจ ผละหนีไม่ยอมเล่นด้วยมีสีหน้าแสดงออกถึงความไม่พอใจ (ภาพ 2 ในภาคผนวก) ส่วนภาพปกที่น่าสนใจอีกเล่มคือ เรื่อง "พลายลาควน" ภาพปกได้แก่ ลูกช้างตัวโต ๆ กำลังนั่งคุยกับลูกกวาดตัวเล็ก ๆ สีสดใส

¹จรูญดี เพชรมณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. 2523. หน้า 158.

²จินตนา ไบกาชยี่. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. 2534. หน้า 73.

ภาพ 3 ในภาคผนวก) สำหรับภาพที่นำเหตุการณ์ในเรื่องมาเป็นภาพปก ได้แก่ เรื่องอ้วนกับแดงไม (ภาพ 4 ในภาคผนวก) เป็นภาพปกที่เด่น สีสันสดใสผู้เขียนใช้สีวรรณะอุ่นซึ่งให้ความรู้สึกร่าเริงแจ่มใสเช่นเดียวกับท่าทางของตัวละครสำคัญที่มีสีหน้าท่าทางร่าเริงเช่นกัน ตลอดจนการประดิษฐ์ตัวอักษรชื่อเรื่องในลักษณะอ่านง่าย การให้สี ตัวอักษรสีเข้ม ตัดกันกับพื้นสีอ่อนทำให้ปกของวรรณกรรมสะดุดตา น่าสนใจ

การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม การจัดภาพประกอบได้แก่ การออกแบบวางตัวอักษรของเนื้อเรื่องและรูปภาพ ลงในหน้าหนึ่ง ๆ ซึ่งการจัดภาพในงานวรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ นั้น มีการจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงามกล่าวคือ แต่ละหน้าไม่แน่นทึบไปด้วยตัวอักษรอย่างเดียว หรือมีแต่ภาพอย่างเดียว มีการออกแบบที่ดี เนื้อหาสอดคล้องกับรูปภาพ ขนาดของภาพในแต่ละหน้านั้น ถ้าเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กเล็ก ๆ จะเน้นภาพมากกว่าคำบรรยาย คือใช้ภาพประมาณสามในสี่ส่วน ขนาดตัวอักษรโต และสีของตัวอักษรเป็นสีตัดกันพิมพ์บนพื้นสีอ่อน ทำให้อ่านง่ายและชัดเจน (ภาพ 5 - 8 ในภาคผนวก)

ระดับ ป 3. - 4

รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ

รูปเล่ม วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ในระดับ ป 3 - 4 นี้ มีวรรณกรรมที่พิมพ์เป็นรูปเล่ม คือ ชุดอาณาจักรมิง กับเจ้าพ่อน้อย ส่วนอีก 3 เรื่องไม่ได้รวมเล่ม คือเกิดเป็นเบ็ด ปลาทองและดอกไม้จอมหยิ่ง ได้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ชัยพฤกษ์รายสัปดาห์ ดังนั้นรูปเล่มจะกล่าวเฉพาะ ชุดอาณาจักรมิงกับเจ้าพ่อน้อยเท่านั้น ซึ่งมีรูปเล่มขนาด 5" x 7" มีความหนากว่าวรรณกรรมระดับ ป.1. 2 รูปเล่ม และขนาดตัวอักษรที่ใช้มีขนาดเล็กกว่า เพราะเด็กโตมีความสามารถที่จะอ่านหนังสือตัวเล็กลงได้แล้ว ขนาดของรูปเล่ม ในระดับนี้ถือว่าเหมาะสมเพราะสะดวกในการพกพาติดตัวไปอ่านอีกด้วย (ภาพ 9 - 10 ในภาคผนวก)

ปก การจัดภาพหน้าปก ในชุดอาญาจักรมืงกับเรื่องเจ้าหนอนน้อยนั้น จัดได้เหมาะสมคือ เอาตัวละครสำคัญมาเป็นปก เช่น "เจ้าหนอนน้อย" ตัวเอกของเรื่องจะอยู่กลางปก เป็นจุดเด่นโดยมีตัวอักษรชื่อเรื่องซึ่งไม่เด่นเท่าที่ควรเพราะเป็นอักษรสีขาวและพื้นหลังเป็นสีอ่อน (ภาพ 9 ในภาคผนวก) ส่วนเรื่องอาญาจักรมืงนั้น ผู้วาดได้นำตัวละครสำคัญ ๆ คือ กบ ปลากระตี่ และยุง ซึ่งเนื้อเรื่องในชุดนี้จะเป็นเรื่องราวชีวิตของสัตว์ทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวมาแล้ว สำหรับตัวอักษรชื่อเรื่องในชุดอาญาจักรมืงนั้นโดดเด่น เพราะใช้สีดำให้ตัดกันกับฉากหลังซึ่งเป็นพื้นสีอ่อน (ภาพ 10 ในภาคผนวก) การให้สีทั้งสองเล่มมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือเป็นสีน้ำวนระยะเย็นเป็นส่วนใหญ่ จะมีสีวรรณะอุ่น ช่วยแต่งแต้มเล็กน้อย คือ เรื่องเจ้าหนอนน้อย มีภาพแมลงเต่าทองกับมดที่ช่วยเพิ่มสีสัน แต่เจ้าหนอนน้อย ก็ยังเด่นด้วยการใช้เส้นที่คมชัดและสีหน้าที่น่าสงสาร สำหรับเรื่องอาญาจักรมืง ก็เช่นกัน มีสีวรรณะอุ่นแต่งแต้มเล็กน้อยคือ ภาพดอกบัวสีแดง และมีภาพกบ อยู่ตรงกลางเป็นจุดเด่นส่วนภาพปลากระตี่และยุงนั้นเป็นส่วนประกอบ การให้บรรยากาศของภาพทั้งที่สงบ มีน้ำใจจึงสอดคล้องกับชื่อเรื่องเป็นอย่างดี

การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม เรื่อง "เจ้าหนอนน้อย" และ "อาญาจักรมืง" นั้นไม่มีภาพประกอบทุกหน้า เหมือนในระดับ ป 1 - 2. แต่จะเสนอในตอนสำคัญ ๆ ดังเช่น ภาพต้นไม้ถูกพายุกระหน่ำในเรื่อง เจ้าหนอนน้อย (ภาพ 14 ในภาคผนวก) ภาพปลากระตี่เพศผู้และเพศเมีย ในชุดอาญาจักรมืง (ภาพ 15 ในภาคผนวก) การใช้ภาพประกอบในระดับ ป 3 - 4 แม้ว่าจะมีไม่มากนัก แต่ก็นับว่าเหมาะสม เนื่องจากเด็กโต คับบรรยายจะมากขึ้น ภาพจะน้อยลง และภาพที่ใช้ประกอบเรื่องจะเน้นการช่วยขยายความแก่ผู้อ่านเป็นลำดับ

ส่วนเรื่องเกิดเป็นเบ็ด ปลาทอง และดอกไม้จอมหยิ่งนั้น แทบจะไม่ให้ความสำคัญแก่ภาพประกอบ ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่จัดพิมพ์ในวารสาร ภาพประกอบจึงเป็นภาพถ่ายที่บอกเรื่องราวที่สัมพันธ์กับเนื้อหา (ภาพ 11, 12 และ 13 ในภาคผนวก)

ระดับ ป 5 - 6

รูปเล่มและหน้าปกดึงดูดความสนใจ

รูปเล่ม รูปเล่มวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในระดับ ป.5 - 6

มี 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก 5" x 7" ได้แก่ เรื่องลูกสลัมและปลาวาฬของน้อย (ภาพ 16 และ 17 ในภาคผนวก) ขนาดกลาง 6" x 8" ได้แก่ เรื่องสามสหายนักสืบ และไข่ง นักวิทยาศาสตร์ในอนาคต (ภาพ 18 และ 19 ในภาคผนวก) และขนาดใหญ่ 7" x 10" ได้แก่ เรื่อง ขนพุกับหุตั้ง (ภาพ 20 ในภาคผนวก) รูปเล่ม หลายขนาดในระดับชั้นนี้ จะสร้างความน่าสนใจได้ดี

ปก ผู้วาดภาพใช้ตัวละคร และเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง เป็นหน้าปก ทำให้ภาพปก และเนื้อเรื่องสอดคล้องกัน การให้สีในแต่ละเรื่องแตกต่างกันดังนี้ เรื่องลูกสลัมใช้สีดำเป็นขอบนอกแสดงถึงความเศร้า จึงเข้ากันได้ดีกับภาพเด็กผู้ชายนั่งขายหนังสือพิมพ์อยู่ริมถนน ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องนี้ ตัวอักษรชื่อเรื่องขนาดและสีโดดเด่นตัดกับพื้นหลังชัดเจน ส่วนเรื่องปลาวาฬของน้อย ใช้สีน้ำวอร์ณะเย็น เป็นฉากในทะเล ซึ่งมีตัวละครสำคัญกำลังตกปลา สีหน้าท่าทางมีความสุขยิ้มแย้มแจ่มใสกันทุกคน ส่วนภาพปกเรื่องสามสหายนักสืบนั้นแตกต่างจากเล่มอื่น ๆ ด้วยเป็นภาพลายเส้น มีตัวละครสำคัญเป็นภาพปกให้สีน้อยกว่าเล่มอื่น ๆ แต่เส้นที่คมชัดและท่าทางของตัวละครตลอดจน อักษรชื่อเรื่องธรรมดาเรียบง่าย สีดำ บนพื้นขาว ทำให้ชื่อและภาพบนปกชัดเจน สำหรับไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคตนั้นวาดภาพแบบเหมือนจริง มีตัวละครเอกเพียงตัวเดียวเป็นจุดเด่นกลางภาพ การให้สีเหมาะสมด้วยสีวอร์ณะเย็นเป็นส่วนใหญ่ ใช้สีวอร์ณะร้อนเพียงเล็กน้อยเป็นจุดเด่นตัดกันกับฉากหลังคือสีเหลืองของตัวละครเอกนอกจากนี้ผู้วาดให้ความสำคัญในรายละเอียดของภาพทุกแห่ง เช่น ภาพตะปูที่พื้นบ้าน ใช้สีสำหรับบอกระยะไกลใกล้ให้เห็นความชัดเจนในระยะใกล้และเลือนลางในระยะไกล ส่วนในเรื่องขนพุกับหุตั้ง เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้วาดภาพมีความประณีต ในการสร้างปกที่น่าสนใจ เช่นชื่อเรื่องมาจากตัวละครสำคัญ และเขียนด้วยตัวหนังสืออ่านง่ายเหมาะสมกับเด็ก การให้สีอ่อนหวานละมุนละไมแตกต่างจากวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ

การจัดภาพประกอบเป็นไปอย่างสวยงาม การจัดภาพประกอบในระดับ ป. 5 - 6 นั้น คล้ายคลึงกับระดับ ป. 3 - 4 คือจะไม่เสนอภาพทุกหน้า แต่จะเสนอเฉพาะตอนที่สำคัญ ๆ เพื่อประกอบเรื่องราวให้เห็นเด่นชัดเท่านั้นตัวอย่างเช่น เมื่อก้าวถึงโขงซึ่งได้นำความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การทำน้ํา ก็จะมีภาพเด็กผู้ชายคนหนึ่ง กำลังทำน้ําเป็นต้น (ภาพ 21 ในภาคผนวก) ส่วนในเรื่องสามสหายนักสืบก็เช่นเดียวกัน ผู้วาดภาพประกอบจะเสนอภาพเฉพาะตอนสำคัญในแต่ละเรื่องย่อย ตัวอย่าง "เรื่องผี" นั้น เด็ก 3 คน ไปดูเขาโล่ผีกัน ได้มีการทำพิธีโล่ผีแต่ผีไม่ยอมออกจากร่างกลับลุกขึ้นไล่ตีหมอผี ทำให้เกิดความโกลาหลภาพก็จะเสนอเพื่อประกอบเหตุการณ์ในตอนนั้นเช่นกัน (ภาพ 22 ในภาคผนวก) สำหรับเรื่องลูกสลัมนั้นขาดความประณีตกว่าเล่มอื่น ๆ อีกทั้งภาพและเรื่องบางตอนอยู่คนละหน้า ทำให้การสื่อความหมายไม่ต่อเนื่องกัน (ภาพ 23 ในภาคผนวก) ส่วนเรื่องที่มีความประณีตและแปลกกว่าเล่มอื่น ๆ ได้แก่ เรื่องบนพุกบูตัง เพราะนอกจาก จะประณีตทั้งการใช้สีชอล์กที่มีสีสดใสแล้ว ยังมีเชิงอรรถที่มีรายละเอียด เป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อเรื่องอีก (ภาพ 24 ในภาคผนวก)

2. ภาพช่วยในการแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ

ระดับป 1 - 2.

เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ภาพในวรรณกรรมสำหรับเด็กทั้ง 4 เรื่อง ในระดับ ป 1 - 2 นับว่าเหมาะกับเรื่องเพราะตรงกับแนวคิดอย่างชัดเจน ภาพลำดับไปตามโครงเรื่องไม่สับสนแม้ว่าตัวละครจะไม่ใช้มนุษย์ แต่มีท่าทาง อากัปกิริยาเหมือนมนุษย์ ภาพยังช่วยให้เข้าใจความหมายของคำเพิ่มขึ้น ให้ความเข้าใจเรื่องดีขึ้น ตัวอย่างเช่น เรื่อง อ้วนกับแดงโม ภาพที่แสดง "หน้าต๊ะของอ้วน" นั้นเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและให้อารมณ์ (ภาพ 25 ในภาคผนวก) หรือเรื่อง ลูกช้างเกรเก ตอนที่สัตว์ต่าง ๆ แกล้งลูกช้างเกรเกนั้น ผู้เขียนใช้คำว่า "แลปลิ้นปลิ้นตาหลอก" ภาพที่เสนอพฤติกรรมนี้สามารถสื่อความได้เหมาะสมและชัดเจน (ภาพ 26 ในภาคผนวก)

เล่าเรื่องได้ดีเข้าใจง่าย ความชัดเจนในการเสนอรายละเอียดของตัวละครไม่ว่าจะเป็นอากัปกิริยา สีหน้าที่บ่งบอกสภาพอารมณ์ของตัวละคร ภาพสามารถที่จะเล่าเรื่องราวได้อย่างเข้าใจง่าย ถึงแม้ว่าเด็กในวัยนี้บางคนอาจจะอ่านหนังสือไม่คล่องนักแต่ก็เข้าใจเรื่องราวจากภาพได้เช่น ภาพหลายวังขนตันไม้ที่มีคำบรรยายเพียงสั้น ๆ ว่า "พลายยังทำไม่ทัน จึงขนตันไม้เต็มแรง" แต่ภาพจะเล่าเรื่องราวได้มากกว่านั้น เพราะภาพพลายน้าตาไหลเห็นความระยิบระยับ แสดงถึงความเจ็บปวด (ภาพ 27 ในภาคผนวก) คำว่า "ยังทำไม่ทัน" เด็กอ่านแล้วอาจจะไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ดี แต่เมื่อเห็นภาพก็จะเข้าใจทันที หรือภาพจากเรื่องพลายลาควน ลูกกวางซื้อแดงหอม แอบข้างหลังลูกช้างซื้อพลายลาควน เด็กสามารถตีความได้ว่า ลูกกวางกลัวพวกพลายไทนจึงต้องให้พลายลาควนเป็นผู้คุ้มครองตนเอง (ภาพ 28 ในภาคผนวก) หรือในเรื่องคุณกลม ๆ เล็ก ๆ ก็เช่นกัน สีหน้าของตัวละครซึ่งผู้เขียนบรรยายว่า "ตั้งแต่เห็นมาชายกลม ๆ เล็ก ๆ ก็อยู่กับหงิมกลม ๆ เล็ก ๆ อย่างมีความสุข" ภาพก็สามารถถ่ายทอดการแสดงออกทางสีหน้าที่บ่งบอกว่ามีมีความสุข (ภาพ 29 ในภาคผนวก)

ระดับ ป 3 - 4

เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เนื่องจากในระดับนี้ ผู้เขียนไม่ได้เน้นที่ภาพประกอบ จึงมีภาพประกอบเพียงเล็กน้อย ซึ่งใช้ภาพลายเส้นมีสี่ประกอบเพียงสี่เดียวและภาพถ่ายขาวดำ แต่อย่างไรก็ดี ภาพเหล่านั้น เป็นภาพที่สรุปเรื่องราวจากเนื้อเรื่อง เฉพาะที่สำคัญ ๆ ดังเช่น ภาพตอนท่อนน้อยทึ่มค จนกระทั่งตกไปค้างที่ต้นต้อยต้ง ก็จะมีภาพประกอบการบรรยายครั้งนี้ด้วย (ภาพ 30 ในภาคผนวก) ส่วนเรื่องเกิดเป็นเบ็ด ภาพไขเบ็ดซึ่งอยู่ในแข่งวางเรียงกันเป็นแถว ยาวนั้นตรงกันเนื้อเรื่องที่กำลังถึงการเลี้ยงเบ็ดเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว (ภาพ 31 ในภาคผนวก) การใช้ภาพถ่ายปลาพันธุ์ กาลิโก ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เด็กไม่คุ้นเคยในเรื่องปลาทองนั้น จะทำให้ผู้อ่านรู้จักปลาชนิดนี้ (ภาพ 32 ในภาคผนวก) นับว่าการใช้ภาพถ่ายทำได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่ต้องการข้อเท็จจริง

เล่าเรื่องได้ดีเข้าใจง่าย การเขียนเรื่องให้เด็กอ่านนั้น ถ้าไม่มีภาพประกอบ การทำความเข้าใจให้ตรงกันเป็นเรื่องยาก คำบางคำ ถ้าเสนอเป็นภาพ จะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่นภาพ "หวอด" ในเรื่องอาณาจักรมิง จะช่วยให้เข้าใจว่าหมายถึงรังของปลากระตี่ (ภาพ 33 ในภาคผนวก) การเสนอภาพ วงจรชีวิตของกบ และยุง ตั้งแต่เป็นไข่จนกระทั่งกลายเป็นตัวกบ และยุงนั้น ผู้อ่านจะมองเห็นช่วงระยะของการเจริญเติบโตของสัตว์ทั้งสองชนิดนี้ได้อย่างชัดเจน (ภาพ 34, 35 ในภาคผนวก)

ระดับ ป 5 - 6

เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ภาพในระดับนี้ก็เช่นเดียวกับ ป.3 - 4 คือได้ระดับสูงขึ้น ภาพขาดความพิถีพิถันเป็นเพียงภาพถ่ายขาวดำ ใช้ประกอบเนื้อเรื่องเท่านั้น โดยนำเสนอเฉพาะตอนที่สำคัญ ๆ มาประกอบ เช่น ภาพเด็กชายในเรื่อง "ลูกสลัม" ผู้เขียนบรรยายว่า "ต้นมะม่วง อกห้องออกลูก ห้อยเป็นพวงระย้าเห็นแล้วน้ำลายสอ เด็กชายต้อยคิด...นี่ถ้าได้ไปผากแม่สักลูก คงจะดี..." ภาพประกอบเสนอ ภาพเด็กชายยืนมองลูกมะม่วงอยู่ริ้วบ้านดังคำบรรยาย

(ภาพ 36 ในภาคผนวก) อีกตัวอย่างเป็นภาพการขุดหลุมเพื่อหาปูของเด็กชายคนหนึ่งในเรื่องปลาหวาของน้อย ภาพที่ปรากฏ เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่บรรยาย โดยแทรกอารมณ์ขันว่า เป็นหลุมหลุมลูกระเบิดมากกว่าที่จะเป็นหลุมของปู (ภาพ 37 ในภาคผนวก)

เล่าเรื่องได้ดีเข้าใจง่าย เนื่องจากภาพประกอบในระดับนี้ เป็นภาพวาดคำ และภาพวาดเหมือนจริง และมีจำนวนภาพไม่มากนักดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นการเล่าเรื่องโดยใช้ภาพจึงไม่ชัดเจนเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม บางภาพก็ช่วยขยายเรื่องราว ให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังเช่น ภาพตึกแดงปาทังก้าในเรื่อง ไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคต ผู้เขียนวาดภาพได้สมจริง ตลอดจนการให้สีสวยงามมีรายละเอียดของภาพชัดเจน เช่น ต้นข้าวโพด ที่ตึกแดงก่อกินไบจนเว้าแหว่ง เป็นต้น (ภาพ 38 ในภาคผนวก) หรือภาพของแมลงสาบซึ่งเหมือนจริงทั้งขนาดและสี (ภาพ 39 ในภาคผนวก) เรื่องชนพุกับหญิงผู้เขียนเสนอภาพแมวไทยสองตัวกัดกัน ภาพแมวตัวขณะไถ่ตัว และ แมวตัวที่แพ้นอนอย่างหมดทางผู้สามารถเล่าเรื่องได้ดีกว่าการบรรยาย (ภาพ 40 ในภาคผนวก)

3. ภาพช่วยขยายประสบการณ์

ระดับ ป.1 - 2

นำเสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่าน สิ่งใดที่เป็นประสบการณ์ใหม่สำหรับเด็กหรือสิ่งที่ผู้เขียนคิดว่าเด็กยังไม่เข้าใจก็จะใช้ภาพนำเสนอเพื่อให้เด็กเข้าใจตรงกัน เช่น จากเรื่อง ลูกช้างเกเร ภาพจากแว่นขยายกำลังสูงถ้าใช้การบรรยายก็จะยาว จึงมีการนำเสนอภาพที่ผ่านแว่นขยาย ซึ่งเป็นภาพขนาดใหญ่ (ภาพ 41 ในภาคผนวก) จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย ของคำว่า "แว่นขยายกำลังสูง" ได้ชัดเจน แม้ว่าจะเสนอภาพผ่านแว่นขยายให้เห็นขนาดใหญ่เพียงภาพเดียวก็ตามแต่ผู้อ่านก็สามารถตีความถึงขนาดของสิ่งอื่น ๆ ที่ผู้เขียนได้บรรยายไว้ สำหรับการเสนอเรื่องบางเรื่อง ที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรู้จักประสบการณ์ใหม่มาประสานโยงกับประสบการณ์เก่า ผู้เขียนก็ใช้ภาพประกอบเป็นสื่อในการผูกเรื่องเช่น เรื่องคุณกลม ๆ เล็ก ๆ ผู้เขียนได้ประยุกต์รูปทรงเรขาคณิตที่เด็กเรียนรู้แล้ว มาวาดเป็นรูปทรงของตัวละครและฉากซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องรูปทรงแล้วยังได้เรียนรู้เรื่องขนาดอีกด้วย (ภาพ 42 ในภาคผนวก)

ทำให้เกิดจินตนาการ การเสนอเรื่องบางเรื่องที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ผู้เขียนได้นำมาถ่ายทอดให้เป็นภาพเพื่อให้ช่วยในการทำความเข้าใจ เช่น เรื่องอ้วนกับแดงไม เมื่อเด็กชายผู้หนึ่ง กลืนเม็ดแดงไมลงไปพี่ชายจึงขู่ว่า เม็ดแดงไมจะงอกในท้องเด็กชายคนนั้นก็จินตนาการไปว่าถาแดงไมจะงอกในท้องมีรากงอกทางกัน ผลและใบออกทางศีรษะ และทางปาก (ภาพ 43 ในภาคผนวก)

การเสนอเรื่อง ที่เด็กไม่เคยพบเห็นมาก่อนผู้เขียนก็นำมาเสนอเป็นภาพให้เห็นเด่นชัด เช่นภาพช้างซึ่งเป็นสัตว์ตัวโตแข็งแรงชอบดมดอกไม้ แม้จึงให้ชื่อว่า "พลายลาควน" นับว่าเป็นเรื่องที่แปลกซึ่งผู้อ่านมักจะเคยพบแต่ผีเสื้อแมลงภู่และผึ้งที่ชอบดมดอกไม้เท่านั้น (ภาพ 44 ในภาคผนวก)

การเสนอเรื่องของสิ่งที่ไม่ปรากฏในชีวิตจริง นอกจากในจินตนาการเท่านั้น คือเรื่องคุณกลม ๆ เล็ก ๆ ซึ่งจะพบแต่เรื่องของความกลมและเล็กโดยตลอดไม่ว่าจะเป็น

ไข่นก สุนัข ตลอดจนภรรยาและบุตรของเขา (ภาพ 45 ในภาคผนวก) นับว่าผู้เขียนได้เสนอภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการได้เป็นอย่างดี

ระดับ ป 3 - 4

นำเสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่าน เรื่องราวบางอย่างเด็กอาจไม่เคยพบเห็นมาก่อนและถ้าอ่านแต่การบรรยายอย่างเดียวก็อาจจะเข้าใจไม่ตรงกัน ดังนั้นผู้เขียนได้เสนอเป็นภาพเพื่อให้เข้าใจตรงกันดังเช่น "การสํารอกใบ" ของเจ้าหนอนน้อย (ภาพ 46 ในภาคผนวก)

ส่วนสถานที่บางแห่งเด็กอาจไม่เคยพบเห็นมาก่อนเช่น บึงและทุ่งนาในชนบท ผู้เขียนก็ได้เสนอด้วยภาพให้ได้เห็นรายละเอียด เช่น ภาพควายกำลังแช่น้ำอยู่ริมบึง เด็กกำลังนั่งพักผ่อนใต้ต้นไม้ ริมบึงมีกอกกเป็นต้น (ภาพ 47 ในภาคผนวก)

ทำให้เกิดจินตนาการ เรื่องราวของสัตว์ที่ต้องต่อสู้กับความลำบากเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดซึ่งผู้เขียนได้เสนอเป็นภาพเช่น เรื่องเจ้าหนอนน้อย ภาพนกกระจอกกำลังโฉบหนอนน้อย และหนอนน้อยหนีโดยแทรกอยู่ในร่องดิน (ภาพ 48 ในภาคผนวก) จากเรื่องอาณาจักรริมบึง ภาพของลูกอ๊อดตัวเล็กที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน (ภาพ 49 ในภาคผนวก) ภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้เรียนรู้และเกิดจินตนาการว่า สัตว์เหล่านั้นมีธรรมชาติเป็นอย่างไร

ระดับ ป.5 - 6

นำเสนอประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้อ่าน สถานที่บางแห่ง เด็กบางคนไม่มีโอกาสได้พบเห็นเลยเช่นทะเลและถ้ำ ผู้เขียนได้เสนอภาพดังกล่าวเด็กก็จะดูภาพทะเลได้ จากเรื่องปลาвахของน้อย (ภาพ 50 ในภาคผนวก) หรือ จากเรื่องไข่งนักวิทยาศาสตร์ในอนาคตเห็นภาพถ้ำ ซึ่งมีหินงอกหินย้อย และมีตัวละครอยู่ในถ้ำ ตัวละครตัวหนึ่งเป็นลม เนื่องจาก อากาศ

ในถ้ำถ่ายเทไม่สะดวก เหม็นขี้ค้างคาว และโค่นเศตมมากอีกด้วย นับว่าภาพนี้คงถึงความสมจริง
(ภาพ 51 ในภาคผนวก)

ทำให้เกิดจินตนาการ จากเรื่องสามสหายนักสืบ การจัดงานพรสบางอย่างในอดีต
ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่ปรากฏให้เห็นบ่อยนัก ผู้เขียนได้เสนอเป็นภาพบรรยากาศของงานวัดไว้อย่าง
แจ่มชัด ไม่ว่าจะเป็นการยิงปืน การแสดงลิเก การฉายภาพยนตร์ การขายขนม และ
ลูกโป่งสวรรค์ เป็นต้น ภาพเพียงภาพเดียวแม้ว่าจะเป็นภาพลายเส้นขาวดำ แต่สามารถจำลอง
งานวัดไว้อย่างครบถ้วน (ภาพ 52 ในภาคผนวก)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ได้ดำเนินการค้นคว้าตามความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าที่ได้กำหนดไว้ คือ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ในด้านองค์ประกอบ กลวิธีในการเขียน การใช้ภาษาและคุณค่าของภาพประกอบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิเคราะห์จะทำให้ทราบลักษณะงานวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ในด้านองค์ประกอบ กลวิธีในการเขียน การใช้ภาษาและคุณค่าของภาพประกอบ
2. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางหรือแบบอย่างของการสร้างงานวรรณกรรมเด็กที่มีคุณภาพต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลขั้นต้นและข้อมูลขั้นรอง เสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ประเภทบันเทิงคดี ของวิริยะ สิริสิงห์ จะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาชีวิตประวัติและผลงานของวิริยะ สิริสิงห์ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์

2. ศึกษาหลักเกณฑ์การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 จำนวน 38 เรื่อง

4. วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดี ของวิริยะ สิริสิงห์ ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย

4.1.1 แนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง

4.1.2 โครงเรื่อง

4.1.3 ตัวละคร

4.1.4 บทสนทนา

4.1.5 ฉาก

4.2 วิเคราะห์กลวิธีการเขียนประกอบด้วย

4.2.1 กลวิธีในการวางโครงเรื่อง

4.2.2 กลวิธีในการเล่าเรื่อง

4.2.3 กลวิธีในการสร้างตัวละคร

4.3 วิเคราะห์การใช้ภาษา ประกอบด้วย

4.3.1 การใช้คำ

4.3.2 การใช้ประโยค

4.3.3 การใช้สำนวน

4.4 คุณค่าของภาพประกอบ ได้แก่

4.4.1 ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ

4.4.2 ภาพช่วยให้การแปลความหมายหรือสร้างความเข้าใจ

4.4.3 ภาพช่วยขยายประสบการณ์

5. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผล

ผลที่ได้จากการค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง ประกอบด้วย

1.1 แนวคิด หรือสาระสำคัญของเรื่อง แนวคิดในงานวรรณกรรม สำหรับเด็กของวริยะ สิริสิงห์ ทั้ง 38 เรื่องนั้นให้สาระประโยชน์ในด้าน

สร้างเสริมประสบการณ์งานอาชีพ ต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางในการหาความรู้ความเข้าใจ จากเรื่องที่อ่านนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เช่น การเลี้ยงเบ็ด การเลี้ยงปลาชุก การเลี้ยงหอยและการทำไข่เค็ม เป็นต้น

ในการให้ความรู้ เป็นการเสริมประสบการณ์แก่ผู้อ่านโดยตรง ความรู้เหล่านั้นผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เช่น ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาทอง การทำแป้งน้ำ การทำยาากาจัดแมลงสาบ เป็นต้น

การแทรกคำสอนด้านคุณธรรม เพื่อปลูกฝังให้ผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็ก มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นที่ต้องการของสังคมซึ่งได้แก่ การเป็นคนมีเมตตาซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร สนใจใคร่รู้ใคร่เรียน เป็นต้น

1.2 โครงเรื่อง ผู้วิจัยได้พิจารณาโครงเรื่องตามลักษณะที่เด็กชอบกล่าวคือ มีโครงเรื่อง 7 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

โครงเรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย การกีฬา งานอาชีพ ความรัก เรื่องลึกลับ สืบสวน เกี่ยวกับสัตว์ และเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ลักษณะของโครงเรื่องสั้น ง่ายไม่ซับซ้อน มีปัญหาทำให้เรื่องตื่นเต้นสนุกสนาน ขวนติดตาม ปัญหาไม่ซับซ้อนได้รับการแก้ไขเรียบร้อย ตอนท้ายเรื่อง

1.3 ตัวละคร วริยะ สิริสิงห์ สร้างตัวละครน้อยตัวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ตัวละครที่เป็นมนุษย์ และตัวละครที่เทียบเท่ามนุษย์ ตัวละครแสดงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ ความอดุสาหะ ความกตัญญู เป็นต้น และตัวละครยังแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การลักขโมย การพูดเท็จ ความโลภ และความโกรธ เป็นต้น

1.4 บทสนทนา วิริยะ สิริสิงห์ สร้างบทสนทนาให้มีความสมจริงสอดคล้องกับฐานะและลักษณะนิสัยของตัวละคร นอกจากนั้นบทสนทนาของเขามีสวนช่วยในการดำเนินเรื่อง ช่วยให้รู้จักตัวละครและทำให้เรื่องน่าอ่านขึ้นอีกด้วย

1.5 ฉาก วิริยะ สิริสิงห์ สร้างฉากในเรื่องมีความสมจริง ส่วนใหญ่เป็นฉากในชนบทจึงสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของผู้คนในชนบทได้เป็นอย่างดี

2. วิเคราะห์กลวิธีการเขียน ประกอบด้วย

2.1 กลวิธีในการวางโครงเรื่อง ผลปรากฏว่า วิริยะ สิริสิงห์ นิยมเปิดเรื่องด้วยการบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือการเปิดเรื่องด้วยการพรรณนา และเปิดเรื่องด้วยการสนทนาน้อยที่สุด

สำหรับการดำเนินเรื่องนั้น ผู้เขียนใช้วิธีเดียว คือการเล่าไปตามลำดับเหตุการณ์ ส่วนการปิดเรื่อง การปิดเรื่องแบบสุขนานกรรมมีมากที่สุด ลำดับที่สองคือการปิดเรื่องให้ตื่นเต้น และปิดเรื่องให้ข้อคิด ส่วนการปิดเรื่องแบบโสขนานกรรมใช้น้อยที่สุด

2.2 กลวิธีในการเล่าเรื่อง ผู้เขียนใช้กลวิธีทั้ง 2 แบบ คือผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องมากที่สุด รองลงมาคือตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า

2.3 กลวิธีในการสร้างตัวละคร วิริยะ สิริสิงห์ ใช้ 3 วิธี คือ การแนะนำตัวละครโดยผู้เขียนบรรยายเอง ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด รองลงมา คือ การแนะนำตัวละครโดยให้ตัวละครกล่าวเองในบทสนทนา และวิธีสุดท้ายคือแบบผสมซึ่งใช้ทั้งบรรยายและตัวละครสำคัญกล่าวเองในบทสนทนา

3. วิเคราะห์การใช้ภาษา ประกอบด้วย

3.1 การใช้คำ วิริยะ สิริสิงห์ มีการใช้คำในงานวรรณกรรมของเขาหลากหลาย เช่น ใช้คำในการแสดงภาพ แสดงอาการ แสดงความรู้สึก ใช้เป็นคำอุทาน และการใช้คำซ้อนซึ่งเป็นคำที่ง่าย ๆ เหมาะกับวัยของผู้อ่าน

3.2 การใช้ประโยค วิริยะ สิริสิงห์ วางรูปประโยค 2 ลักษณะ คือ ใช้ประโยคความเดียวและประโยคความรวม ส่วนประโยคความซ้อนมีน้อยมาก มีการใช้ประโยค

โดยการเรียงคำตามฐานน้ำหนัก โดยฐานน้ำหนักจะอยู่ที่ประธานเป็นส่วนใหญ่ วิธีเรียงคำตามฐานน้ำหนักดังกล่าวเป็นวิธีการสร้างประโยคที่เด็กอ่านได้เข้าใจง่าย

3.3 การใช้สำนวน วิริยะ สิริสิงห ใช้สำนวนในวรรณกรรมของเขาคือ การใช้สำนวนโวหารภาพพจน์ แบบอุปมา แบบอุปลักษณ์และการใช้ถ้อยคำที่เล่นเสียงเล่นจังหวะ

4. คุณค่าของภาพประกอบ

วิริยะ สิริสิงห มีผลงานวรรณกรรมหลายระดับ ทั้งระดับ ป.1-2 ระดับ ป.3-4 และระดับ ป.5 - 6 ผู้วิจัยได้แยกกลุ่มวรรณกรรมตามระดับเด็กแต่ละชั้นแล้ว ผลปรากฏว่ามี 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง ช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมน่าสนใจ คือมีรูปร่างหลายขนาด เลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาเป็นภาพประกอบใช้ภาพการ์ตูนสีสดใสประกอบเรื่องสำหรับเด็กเล็ก ส่วนเด็กโตใช้ภาพวาดเหมือนจริง ภาพลายเส้น และภาพถ่ายขาวดำ ประการที่สอง ภาพช่วยในการแปลความหมายโดยใช้ภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เล่าเรื่องได้ดี โดยมีการแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง และการเคลื่อนไหวของตัวละครเป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนขึ้น ประการที่สาม ภาพช่วยขยายประสบการณ์ โดยการเสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่านและมีการนำเสนอภาพที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห ได้พบว่า วิริยะ สิริสิงห ได้เสนอเรื่องราวของชีวิตเด็ก ๆ ทั้งในเมืองและชนบท สิ่งที่เป็นความทุกข์ของเด็กในเมือง วิริยะ สิริสิงห ก็สามารถถ่ายทอดให้เห็นความลำบากทั้งกายและใจได้อย่างสมจริง เช่นความมอดอยาก การขาดโอกาสทางการศึกษา การถูกเหยียดหยาม และไม่มีโอกาสได้สนุกสนานตามวัยของเด็ก เมื่อกล่าวถึง ชีวิตเด็กในชนบทก็สามารถถ่ายทอดความสนุกสนานชุกชมตามประสาเด็กได้เป็นอย่างดี วิริยะ สิริสิงห ได้เน้นให้เห็นชีวิตในชนบทมีความเรียบง่าย ส่วนใหญ่เน้นสภาพชีวิตของเด็กที่เป็นสุขตามอัธยาศัย คนชนบทนั้นมีสัมพันธภาพระหว่างกันอย่างแนบแน่นช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในทางตรงกันข้าม เมื่อพูดถึงชีวิตในเมือง วิริยะ สิริสิงห หยิบชีวิตที่หมองหม่นมานำเสนอ สิ่งที่เป็นจุดเด่นของวรรณกรรมสำหรับเด็ก คือ วิริยะ สิริสิงห ได้แทรกคติธรรมไว้อย่างแนบเนียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของมนุษย์ สัตว์หรือพืช ก็จะมีคติธรรมแทรกไว้

ทุกเรื่อง บุคลิกของตัวละครที่เป็นเด็กส่วนใหญ่จะเข้มแข็ง ขยันขันแข็ง อดทน ร่าเริงแจ่มใส รักพวกพ้อง ไม่ว่าเด็กชายหรือเด็กหญิง

ช่วงระยะเวลาในการดำเนินเรื่องที่ใช้เป็นช่วงเวลานั้น ๆ สถานที่ เป็นฉากชนบทเป็นส่วนใหญ่ มีฉากในเมืองเพียงเรื่องเดียว วิริยะ สิริสิงห์ได้นั้นให้เห็นความสวยงามตามธรรมชาติในชนบท และความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในด้านวัตถุของผู้นั้นในเมือง

วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ส่วนใหญ่จบด้วยความสุข ที่ เป็นความทุกข์ที่มีทางออกเพื่อแก้ทุกขจนสำเร็จลุล่วงนับได้ว่า วิริยะ สิริสิงห์ ได้เสนอทางปฏิบัติที่ถูกต้องและมีทางออกสำหรับการแก้ปัญหาให้กับผู้อ่านโดยเฉพาะเด็ก ได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ พบว่า ยังมีสิ่งที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาวิจัยต่อไปอีกจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทสารคดี ของ วิริยะ สิริสิงห์ เพราะมีผลงานด้านสารคดีเป็นจำนวนมาก
2. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของนักเขียนท่านอื่น ๆ ต่อไปอีก

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- กฤษณา พลชีวิน. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กอายุ 6 - 12 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2519. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- จรุณห์ เพชรมณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523.
- จินตนา ไบกาชัย. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2534.
- _____. "การพิจารณาคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก," จันทร์เกษม. 198 : 46 - 52; กันยายน - ตุลาคม 2530.
- เจือ สตะเวทิน. ศิลปะการประพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2510.
- จวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น, 2527.
- ชลธิรา กลัดอยู่ และคนอื่น ๆ. การใช้ภาษา. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2517.
- ณรงค์ ทองปาน. "การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก," เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 250. 2526.
- ทองสุก เกตุโรจน์. อธิบายศัพท์วรรณคดี. กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.
- บรรจบ พันธุเมธา. ลักษณะภาษาไทย. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.
- บันลือ พฤกษ์วัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2521.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม. ชุมชนส่งเสริมการใช้ภาษาไทย, 2520.
- ประทีป วาทิกทินกร และสมพันธ์ เลขาพันธ์. การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2528.

- ประภาพันธุ์ กรโกสยกาจ. เด็กกับวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2525.
- ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2526.
- พรทิพย์ ภักธนาวิก. "การใช้คำ," ใน การใช้ภาษา. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2521.
- ภูมิพลอดุลยเดชฯ, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานหนังสือแห่งชาติ 2515 และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3," ณ อาคารสร้างใหม่ โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว 2515.
- แม่นมาส ขวลิต "หนังสือสำหรับเด็ก และเยาวชน," จันทร์เกษม. 69 (มีนาคม - เมษายน) 2509
- รัฐจวน อินทรกำแหง, คณ. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2520.
- ละเมียด ลิ้มอักษร. "ทว่าอย่างไรเด็กจึงจะอ่านหนังสือ," ประชาศึกษา. 9 : 26 - 32; เมษายน 2519.
- วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.
- สมทรง สิตลายน. การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัสสาเนา.
- สมบูรณ์ ศิงษะมานันท์. "เกณฑ์ในการเลือกหนังสือสำหรับเด็ก," วารสารบรรณศาสตร์. 2(2) : 69 - 73; เมษายน 2522.
- สมศักดิ์ ศรีมานิช. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- ลีธธา พินิจภูวล. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2520.
- ลีธธา พินิจภูวล และคนอื่น ๆ. การเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.

สุนทรี มีพร้อม. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็ก ฉบับขั้นตอนการประกวด. ปรินซ์ตันนิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

อัสสาเนา.

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี : การศึกษาเชิงวรรณคดีวิจารณ์. วิทยานิพนธ์

ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัสสาเนา.

พทัย ตันหยง. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

อักษรเจริญทัศน์, 2529.

Horne, Marion Van. Give Children Wings : A Manual on How to Write For Children. New York : The Comittee on World Literacy and Christian Literature, 1970.

Mich, Danial D. and Edwin Eberman. The Techniques of the Picture Story. p. 46 - 47 ; London : Johnson & Johnson book Co., 1970.

ภาคผนวก

ประวัติของนายวิริยะ สิริสิงห

ชีวิตเบื้องต้น

เกิดที่บางลำพู กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2484

การศึกษา

ชั้นอนุบาล จากโรงเรียนอนุบาลเจริญสมบัติ (จังหวัดนครสวรรค์)
 ป.1 - 2 โรงเรียนวัดปากน้ำโพนใต้ (วัดตะแบก) จังหวัดนครสวรรค์
 ป.3 - 4 โรงเรียนแม่ศรีวิทยา เขตบ่อมปราบฯ กทม.
 ม.1 - 6 โรงเรียนวิสุทธิศึกษา จังหวัดนครสวรรค์
 ม.7 - 8 (แผนกวิทย์ฯ) โรงเรียนวัดบวรฯ บางลำพู กทม.
 อนุปริญญา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน
 ปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ชีวิตการทำงาน

วิริยะ สิริสิงห เป็นนักสู้และชอบทำงาน ขณะเรียนที่ปทุมวันเขาก็เริ่มทำงานที่วังปารุสไปด้วยต่อมาย้ายมาทำที่ กตพ. (สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน) เมื่อมีเวลาว่าง ก็เริ่มงานเขียนสารคดีบ้าง เรื่องแปลบ้าง

ต่อมาเขาอยากจะเป็นครูเนื่องจากเรียนจบจากปทุมวันฯ ใหม่ ๆ ต้องการสอนวิชาเคมี แต่ไม่ได้สอน ได้สอนวรรณคดีไทย แทน ต่อมาสอบเรียนต่อที่ประสานมิตร จึงต้องลาออกจากครู และได้ทำงานที่สำนักงานสถิติแห่งชาติด้วย แต่ทำอยู่ได้ไม่นานก็ย้ายไปทำงานที่โครงการพัฒนบริหารศาสตร์ ทำอยู่ที่นั่นจนหมดสัญญาจ้าง ก็ไปเรียนบริหารรัฐต่ออีก

เขาเริ่มงานเขียนอย่างจริงจังที่ชัยพฤกษ์ ตรวจปรูฟอยู่ 1 ปี ก็เริ่มลงสารคดีบ้าง บทความบ้าง โดยประจำกองบรรณาธิการ ร่วมงานกับคุณสุภา ลือศิริ

ชีวิตครอบครัว

จากการทำงานใกล้ชิดก่อให้เกิดเป็นความรัก

นายวิริยะ สิริสิงห ได้แต่งงานกับนางสาวสุภา ลือศิริ
จนมีพยานรัก 2 คน คือเด็กหญิงสุวิริยา และเด็กหญิงภาวสุ สิริสิงห
นับได้ว่าชีวิตครอบครัว ของนายวิริยะ สิริสิงห ในปัจจุบันมีความสุข
เป็นอย่างยิ่งที่ได้ทำงานเป็นเอกเทศ และงานประสบผลสำเร็จ ได้รับ
รางวัลหลายครั้ง อีกทั้งคู่ชีวิต คือคุณสุภา ซึ่งเราท่านรู้จักกันดีในนาม
"โบตั๋น" ก็เป็นนักประพันธ์มีชื่อเสียง ได้รับความนิยมนักเช่นกัน

ส่วนในอดีตนั้น นายวิริยะ สิริสิงห ได้เล่าเพิ่มเติมว่า ได้รับความ
ลำบากมาก ขณะที่ทำงานอยู่ชัยพฤกษ์ได้รับจ้างทำวารสารถึง 13 ฉบับเช่น
หนังสือพิมพ์ตะวัน การ์ตูนครูณ รัตติส ครูณี เป็นต้น ประสบผลสำเร็จ
พอสมควร ต่อมา ไปทำอยู่ที่หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คุมหน้า "มมเด็ก" อีก
(ใช้นามปากกา โอภาส อาจอรณณ) ประมาณปี 2520 จึงออกจากงาน
มาทำหนังสือที่บ้าน เพื่อก่อตั้งชมรมเด็ก ขณะเดียวกันก็ทำเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่
ไทยรัฐด้วย การก่อตั้งชมรมเด็กนั้น มีการหาสมาชิก และจัดส่งหนังสือไปให้
สมาชิก ซึ่งระยะนี้ นายวิริยะ และภรรยาทำงานหนักมาก เนื่องจากมีสมาชิก
เพิ่มมากขึ้นให้ความสนใจทำให้ต้องจัดส่งหนังสือสำหรับเด็กโดยเร่งด่วน
ไม่มีเวลาพักผ่อน และยังประสบภาวะขาดทุนอีกด้วย จึงต้องเลิกการหา
สมาชิกและส่งหนังสือให้ดังกล่าว แต่ยังมีชมรมเด็กและมีการจัดพิมพ์หนังสือ
สำหรับเด็กของชมรมจำหน่าย

ความเห็นในฐานะนักเขียน

เกี่ยวกับบทบาทนักเขียนที่มีต่อสังคมวิริยะ สิริสิงห กล่าวว่า "โลกหนังสือ
ในบ้านเรายังไม่ก้าวหน้านัก ฉะนั้น ความคิดที่พัฒนาเกินสังคมไป ก็จะไม่
ประสบผลสำเร็จในขณะนี้" แต่อย่างไรก็ตาม นักเขียนควรจะสร้างงาน
ของตนได้อย่างอิสระเสรีไม่ควรหวั่นหวงคำเรื่อง หรือหวั่นสังคมมากนัก นักเขียน
อย่างไรก็เขียนอย่างนั้นเพื่อให้ได้งานที่บริสุทธิ์"

"สำนักพิมพ์ (นายทุน) จะเป็นผู้นำงานนั้น ๆ ออกเสนอเอง บางเรื่องไม่เหมาะกับสำนักพิมพ์หนึ่ง แต่ก็เหมาะกับอีกสำนักพิมพ์หนึ่ง"

"นักเขียนไม่ใช่ครู ไม่อยู่ในฐานะที่สั่งสอนผู้อ่านได้ นักเขียนเป็นแต่เพียงผู้ชี้ช่องทางและเสนอแนะเท่านั้น"

เกี่ยวกับแนวโน้ม ความสนใจการอ่านในอนาคต

"คนทั่วไปสนใจการอ่านเรื่องแปล (นวนิยาย) มาก เพราะเนื้อหาดี และมีสาระ ส่วนหนังสือเด็กกำลังดีขึ้นทุก ๆ ปี"

"เด็กไทยสมัยใหม่นี้ รักการอ่านกว่าเด็กสมัยเก่ามาก ครูก็มีส่วนให้เด็กทำรายงานกัน แบบเรียนใหม่ ๆ ก็ช่วยทำให้รู้สึกอยากอ่านต่อ หลักสูตรใหม่ก็ช่วยทำให้ค้นต่ออีก ข้อสำคัญ ประชาชนมีการศึกษาคืบขึ้นและรู้คุณค่าของการอ่านหนังสือ จึงพยายามแนะนำชักจูงให้ลูก ๆ หลาน ๆ ได้อ่านหนังสือด้วย"

"จะนั้น ที่ว่าเด็กไทยมักไม่ชอบอ่านหนังสือนั้น ถ้าเป็นเด็กสมัยเก่าก็ถูก แต่ถ้าเป็นสมัยใหม่ก็ไม่ถูกนัก"

นามปากกา

บุรพา, ยูเรเนียม, ซีโมเนอร์, โอภาส อาจารมณ

งานชิ้นแรก

งานแปลสมัยเด็ก ๆ คือ เริ่มแปลเรื่อง ดร.คูลิคเต็ลภาค 1 แต่ได้พิมพ์เป็นลำดับที่ 2 ต่อจากงานแปลเรื่องคนฉลาดแห่งกอดดิงแฮม

งานที่ภาคภูมิใจ

เรื่องบนพุกับหุตั้ง ใช้เวลาค้นคว้านานและใช้แหล่งข้อมูลมาก

งานที่คิดจะทำต่อ

วิริยะ สิริสิงห์ กล่าวว่า "อยากทำนวนิยายเด็กและวัยรุ่น"

ผลงาน

- ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสืองานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติดังนี้

พ.ศ. 2520	เรื่อง อาณาจักรริมฝั่ง
พ.ศ. 2522	เรื่อง ปลาวาฬของน้อย
พ.ศ. 2523	เรื่อง คู่มือเลี้ยงปลาตู้
พ.ศ. 2527	เรื่อง พลายลาควน
พ.ศ. 2532	เรื่อง ดินสอพอง
พ.ศ. 2532	สนุกกับการปั้น

วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี

รายชื่อวรรณกรรมที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

สารคดี

ดินสอพอง
คู่มือเลี้ยงปลาตู้
แสงที่มองไม่เห็น
เราเกิดมาจากไหน
สนุกกับการปั้น
ร่างกายของเรา
ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์
ดวงดาวและอวกาศ
ฝึกสมองทดลองภูมิ
คณิตคิดสนุก
มิตรทราบดีไหม
เกร็ดความรู้

นารู - เกร็ดวิทยาศาสตร์

การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก

ความรู้ 5 นาที

30 นักวิทยาศาสตร์

นิทานนานาชาติ เล่ม 4

ดร. ศุภิต เตลิ ภาค 1

คนฉลาดแห่งกอดลิงแฮม

เสื่ออยู่ไหน

ฯลฯ

ตำแหน่ง

- บรรณาธิการสำนักพิมพ์ ชมรมเด็กและสุวีริยาสาส์น
- นายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย 2530
- ประธานชมรมนักเขียน และผู้จัดทำหนังสือวิทยาศาสตร์
สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2522)
- ที่ปรึกษา นจวท 2533
- อาจารย์พิเศษ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- กรรมการ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 2530

ฯลฯ

แรงบันดาลใจ

วิริยะ สิริสิงห์ กล่าวว่า "ผมรักสัตว์ทุกชนิดทั้งสองขาและสี่ขา วันหนึ่งแมวพลัดถิ่นคาบลูกเล็ก ๆ มาทิ้งไว้ให้ 4 ตัว ปีต่อมาก็คาบลูกมาให้อีก 3 ตัว ลูกแมวในปีต่อมาก็ออกลูกให้อีกหลายตัว เดียวนี้มีแมวสีส้มตัวแล้ว แมวมีพฤติกรรมน่ารักและน่ารู้หลายอย่าง จึงทำให้เกิดเรื่องขนพุกกับหูตั้งเรื่องนี้ขึ้นมา"

สถานที่ติดต่อ

สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก

323 หมู่ 1 ซอยธีรพัฒน์ ถนนประชาอุทิศ

แขวงบางมด สำนักงานเขตราษฎร์บูรณะ กทม.

โทร. 427-1703, 427-5709

วิริยะ สิริสิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ศิวะพรรณ ไทระกุล เป็นผู้สัมภาษณ์,
ที่สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2533.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวศิวะพรรณ ไหระกุล
 เกิดวันที่ 24 มกราคม พุทธศักราช 2490
 สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน หมู่บ้านศรีประจักษ์ บึงกุ่ม มีนบุรี กรุงเทพมหานคร
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 6 สอนวิชาภาษาไทย
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร
 สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2506 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2508 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนการช่างนครราชสีมา
 พ.ศ. 2509 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนการช่างนครราชสีมา
 พ.ศ. 2511 สอบบรรจุครูจิตอาสา โรงเรียนบ้านโนนระเวียง อำเภอด่านขุนทด
 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2513 สัมผัสสอบวิชาชุดครู พ.กศ.
 พ.ศ. 2514 สัมผัสสอบวิชาชุดครู พ.ม.
 พ.ศ. 2519 กศ.บ (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทประวัติศาสตร์)
 จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน
 พ.ศ. 2534 กศ.ม (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532

บทคัดย่อ
ของ
ศิวะพรรณ ไพระกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
มีนาคม 2535

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532

ปริศณานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ประเภท บันเทิงคดีของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2532 ในด้านองค์ประกอบ กลวิธี การเขียนการใช้ภาษาและคุณค่าของภาพประกอบ ซึ่งปรากฏในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก จำนวน 38 เรื่อง และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของเรื่องประกอบด้วยแนวคิดหลัก 3 ด้านคือ ด้านเสริมสร้างประสบการณ์ในงานอาชีพ การให้ความรู้ และการแทรกคาสอนด้านคุณธรรม ส่วนโครงเรื่องมี 7 ลักษณะคือ โครงเรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย การกีฬา งานอาชีพ ความรัก เรื่องลึกลับสืบสวน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และเรื่องวิทยาศาสตร์ ลักษณะของโครงเรื่องสั้น ไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย ซึ่งตัวละครนั้นทั้งที่เป็นมนุษย์ และเทียบเท่ามนุษย์ ตัวละครแสดงถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การลักขโมย การพูดเท็จ เป็นต้น บทสนทนามีความสมจริง สอดคล้องกับฐานะและนิสัยของตัวละคร ส่วนฉากเป็นฉากในชนบท จึงสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของผู้คนในชนบทได้เป็นอย่างดี
2. กลวิธีในการเขียน การวางโครงเรื่องมีกลวิธีเปิดเรื่องด้วยการบรรยายมากที่สุด รองลง ไปคือการพรรณนาและใช้บทสนทนา ส่วนการดำเนินเรื่องนั้นดำเนินไปตามลำดับปฏิทิน และปิดเรื่องนิยมตามลำดับดังนี้คือ แบบสุขนานุกรม ปิดเรื่องให้ตื่นเต้น ให้ข้อคิดและแบบไศกนาฏกรรม สำหรับกลวิธีในการเล่าเรื่อง ใช้ 2 แบบ คือ ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง และรองลงมาก็คือตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า ด้านการสร้างตัวละครมีกลวิธี 3 แบบคือ ผู้เขียนบรรยายตัวละครเอง ตัวละครกล่าวเองในบทสนทนาและแบบผสมซึ่งใช้ทั้งบรรยายและตัวละครสำคัญกล่าวเองในบทสนทนา

3. การใช้ภาษา มีการใช้คำแสดงภาพ แสดงอาการ แสดงความรู้สึก คำอุทาน และคำซ้อน การใช้ประโยคนิยมใช้ประโยคความเดียว และประโยคความรวม ส่วนประโยค

ความเข้มข้นน้อยมาก การใช้สำนวนมีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา แบบอุปลักษณ์ และการใช้ถ้อยคำที่เล่นเสียงเล่นจังหวะ

4. คุณค่าของภาพประกอบ มี 3 ประการ ประการแรก ภาพช่วยเสริมแต่งให้วรรณกรรมเป็นที่น่าสนใจ โดยมีรูปเล่มหลายขนาด เลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาเสนอเป็นภาพปก ใช้ภาพการ์ตูนสีสันสดใสประกอบเรื่องสำหรับเด็กเล็ก ส่วนเด็กโต ใช้ภาพวาดเหมือนจริง ภาพลายเส้นและภาพถ่ายขาวดำ ประการที่สอง ภาพช่วยในการแปลความหมายโดยใช้ภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง และมีการแสดงออกทางสีหน้าท่าทางและการเคลื่อนไหวของตัวละคร เป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนขึ้น ประการที่สาม ภาพช่วยขยายประสบการณ์ โดยเสนอประสบการณ์ใหม่แก่ผู้อ่าน และมีการนำเสนอภาพที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ

AN ANALYSIS OF WIRIYA SIRISINGH'S CHILDREN LITERATURE FROM

B.E. 2515 - 2532

AN ABSTRACT

BY

SIVAPUN HORAGOON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Thai

at Srinakharinwirot University

March 1992

An Analysis of Wiriya Sirisingh's Children Literature from
B.E. 2515 - 2532

The main objective of this thesis was to analyze Wiriya Sirisingh's children literature in the form of fiction, during B.E. 2515 - 2532. The study of his thirty - eight stories focused on four aspects : the literary composition, the writing techniques, the language usage and values of illustrations. The findings were to present in a descriptive analysis.

The results of this study were as follows :

The literary composition : There were 3 themes : knowledge of occupations, general knowledge, and ethic. There were seven plots : adventure, sport, occupation, love, mystery and detective, animal and science. These plot were short, not complicated with few characters who were human being and human - like beings. The characters showed both desirable and undesirable behaviors such as kindness, helpfulness, gratitude, stealing and telling lies. The dialogues were realistic and in accordance with the status and the trait of each character. The settings were scenes of rural societies, reflecting rural life.

The writing techniques : Most of the stories were opened with narration followed by description and dialogues. They were developed in chronological order. The happy ending was most preferable while the exciting ending, the thought provoking ending and the sad ending were less employed. Two points of view were commonly used -- the omniscient point of view which was more preferable than the first - person narrator as the main character. There were three types of

revelation of characters : the author's comments, the dialogue and the combination of author's comments and dialogue.

The language usage : The author chose the diction by using figurative words, words showing actions and feelings, ejaculations and repetition of meaning. As for the sentence structure, the simple and compound sentences were mostly used. However, some complex sentences were found. The author chose similes, metaphors and alliteration as a figure of speech.

Three values of illustrations were observed. Firstly, the illustrations made the story more interesting. They came with different book sizes and with striking cover depicting a very interesting scene. Colorful cartoons were presented in books for younger readers, whereas drawing, line drawing, and black and white photographs were for the older ones. Secondly, the illustrations interpret the meaning. They corresponded to the stories and expressed the feeling, the actions, and the movement of the characters that helped the readers to understand the stories easily. Lastly, the illustrations expanded the readers experience by presenting the new experience to the readers. Generally, the presentation of pictures was found to be very good in arousing the readers imagenation.